

VISPĀRĒJĀS TIESAS SPRIEDUMS (astotā palāta)

2011. gada 13. jūlijā\*

Apvienotās lietas T-144/07, T-147/07, T-148/07, T-149/07, T-150/07 un T-154/07

**ThyssenKrupp Liften Ascenseurs NV**, Brisele (Beļģija), ko sākotnēji pārstāvēja  
*V. Turner* un *D. Mes*, vēlāk — *O. W. Brouwer* un *J. Blockx*, *avocats*,

prasītājs lietā T-144/07,

**ThyssenKrupp Aufzüge GmbH**, Neihauzene Filderē [*Neuhausen auf den Fildern*]  
(Vācija),

**ThyssenKrupp Fahrtreppen GmbH**, Hamburga (Vācija),

ko sākotnēji pārstāvēja *U. Itzen* un *K. Blau-Hansen*, vēlāk — *U. Itzen*, *K. Blau-Hansen*  
un *S. Thomas* un visbeidzot — *K. Blau-Hansen* un *S. Thomas*, *advokāti*,

prasītāji lietā T-147/07,

\* Tiesvedības valodas — holandiešu un vācu.

**ThyssenKrupp Ascenseurs Luxembourg Sàrl**, Hovalda [*Howald*] (Luksemburga), ko pārstāv *K. Beckmann, S. Dethof* un *U. Itzen*, advokāti,

prasītājs lietā T-148/07,

**ThyssenKrupp Elevator AG**, Diseldorfa (Vācija), ko pārstāv *T. Klose* un *J. Ziebarth*, advokāti,

prasītājs lietā T-149/07,

**ThyssenKrupp AG**, Disburga [*Duisburg*] (Vācija), ko sākotnēji pārstāvēja *M. Klusmann* un *S. Thomas*, advokāti, vēlāk — *M. Klusmann*,

prasītājs lietā T-150/07,

**ThyssenKrupp Liften BV**, Krimpena pie Eiselas [*Krimpen aan den IJssel*] (Nīderlande), ko pārstāv *O. W. Brouwer* un *A. Stoffer*, advokāti,

prasītājs lietā T-154/07,

pret

**Eiropas Komisiju**, ko lietās T-144/07 un T-154/07 pārstāv *A. Bouquet* un *R. Sauer*, pārstāvji, kuriem palīdz *F. Wijckmans* un *F. Tuytschaever*, advokāti; ko lietās T-147/07 un T-148/07 sākotnēji pārstāvēja *R. Sauer* un *O. Weber*, vēlāk — *R. Sauer* un *K. Mojzesowicz*, pārstāvji, un ko lietās T-149/07 un T-150/07 pārstāv *R. Sauer* un *K. Mojzesowicz*, pārstāvji,

atbildētāja,

par prasību atcelt Komisijas 2007. gada 21. februāra Lēmumu C(2007) 512, galīgā redakcija, par procedūru saskaņā ar [EKL] 81. pantu (Lieta COMP/E-1/38.823 — Lifti un eskalatori) vai, pakārtoti, samazināt prasītājiem piemērotos naudas sodus.

VISPĀRĒJĀ TIESA (astotā palāta)

šādā sastāvā: priekšsēdētāja *M. E. Martinša Ribeiru* [*M. E. Martins Ribeiro*] (referente), tiesneši *N. Vāls* [*N. Wahl*] un *A. Ditrihs* [*A. Dittrich*],

sekretāre *K. Andova* [*K. Andová*], administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2009. gada 3., 7. un 10. septembra tiesas sēdes,

pasludina šo spriedumu.

## Spriedums

- 1 Šīs apvienotās lietas ir par prasībām atcelt Komisijas 2007. gada 21. februāra Lēmumu C(2007) 512, galīgā redakcija, par procedūru saskaņā ar [EKL] 81. pantu (Lieta COMP/E-1/38.823 — Lifti un eskalatori) (turpmāk tekstā — “apstrīdētais lēmums”), kura kopsavilkums ir publicēts 2008. gada 26. marta *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī* (OV C 75, 19. lpp.), vai, pakārtoti, samazināt prasītājiem piemēroto naudas sodu apmēru.
  
- 2 Apstrīdētajā lēmumā Eiropas Kopienu Komisija ir uzskatījusi, ka turpmāk minētās sabiedrības ir pārkāpušas EKL 81. pantu:
  - *Kone Belgium SA* (turpmāk tekstā — “Beļģijas Kone”), *Kone GmbH* (turpmāk tekstā — “Vācijas Kone”), *Kone Luxembourg Sàrl* (turpmāk tekstā — “Luksemburgas Kone”), *Kone BV Liften en Roltrappen* (turpmāk tekstā — “Nīderlandes Kone”) un *Kone Oyj* (turpmāk tekstā — “KC”) (turpmāk tekstā kopā vai atsevišķi sauktas “Kone”);
  
  - *Otis SA* (turpmāk tekstā — “Beļģijas Otis”), *Otis GmbH & Co. OHG* (turpmāk tekstā — “Vācijas Otis”), *General Technic-Otis Sàrl* (turpmāk tekstā — “GTO”), *General Technic Sàrl* (turpmāk tekstā — “GT”), *Otis BV* (turpmāk tekstā — “Nīderlandes Otis”), *Otis Elevator Company* (turpmāk tekstā — “OEC”) un *United Technologies Corporation* (turpmāk tekstā — “UTC”) (turpmāk tekstā kopā vai atsevišķi sauktas “Otis”);

- *Schindler SA* (turpmāk tekstā — “Beļģijas *Schindler*”), *Schindler Deutschland Holding GmbH* (turpmāk tekstā — “Vācijas *Schindler*”), *Schindler Sàrl* (turpmāk tekstā — “Luksemburgas *Schindler*”), *Schindler Liften BV* (turpmāk tekstā — “Nīderlandes *Schindler*”) un *Schindler Holding Ltd* (turpmāk tekstā — “*Schindler Holding*”) (turpmāk tekstā kopā vai atsevišķi sauktas “*Schindler*”);
  
  - *ThyssenKrupp Liften Ascenseurs NV* (turpmāk tekstā — “TKLA”), *ThyssenKrupp Aufzüge GmbH* (turpmāk tekstā — “TKA”), *ThyssenKrupp Fahrtreppen GmbH* (turpmāk tekstā — “TKF”), *ThyssenKrupp Elevator AG* (turpmāk tekstā — “TKE”), *ThyssenKrupp AG* (turpmāk tekstā — “TKAG”), *ThyssenKrupp Ascenseurs Luxembourg Sàrl* (turpmāk tekstā — “TKAL”) un *ThyssenKrupp Liften BV* (turpmāk tekstā — “TKL”) (turpmāk tekstā kopā vai atsevišķi sauktas “*ThyssenKrupp*”);
  
  - *Mitsubishi Elevator Europe BV* (turpmāk tekstā — “MEE”).
- 3 Prasītāji — *TKLA, TKA, TKF, TKAL, TKE, TKAG* un *TKL* — ietilpst vienā sabiedrību grupā *ThyssenKrupp*, kura darbojas liftu, tērauda, automobiļu ražošanas, tehnoloģiju un pakalpojumu nozarē. Šīs grupas mātessabiedrība ir biržā kotētā sabiedrība *TKAG*. *TKE* ir meitassabiedrība, kas 100% apjomā pieder *TKAG*, un tā ir galvenais uzņēmums, kurš atbildīgs par grupu liftu nozarē kā holdinga starpnieksabiedrība (apstrīdētā lēmuma 33.–37. apvērums).
- 4 *ThyssenKrupp* savu darbību eskalatoru un liftu nozarē veic ar valstu meitassabiedrību starpniecību. Tās, konkrēti, ir Beļģijā — *TKLA*, Vācijā — *TKA* un *TKF*, Luksemburgā — *TKAL* un Nīderlandē — *TKL* (apstrīdētā lēmuma 33.–37. apsvērums). Atšķirībā no *TKL*, kas nav *TKE* meitassabiedrība, pārējās iepriekš minētās meitassabiedrības ir tiešas vai netiešas meitassabiedrības, kas 100% apjomā pieder *TKE* un *TKAG*.

## Administratīvais process

### 1. Komisijas izmeklēšana

- 5 2003. gada vasarā Komisijai tika nosūtīta informācija par to, ka, iespējams, pastāv aizliegta vienošanās starp četriem vadošajiem Eiropas liftu un eskalatoru ražotājiem, kuri veic komercdarbību Savienībā, proti, *Kone*, *Otis*, *Schindler* un *ThyssenKrupp* (apstrīdētā lēmuma 3. un 91. apsvērums).

### *Beļģija*

- 6 No 2004. gada 28. janvāra, kā arī 2004. gada martā Komisija saskaņā ar 14. panta 2. un 3. punktu Padomes 1962. gada 6. februāra Regulā Nr. 17[:] Pirmajā Regulā par [EKL 81.] un [82.] panta īstenošanu (OV 1962, 13, 204. lpp.), konkrēti, veica pārbaužu *Kone*, *Otis*, *Schindler* un *ThyssenKrupp* meitassabiedrību Beļģijā telpās (apstrīdētā lēmuma 92., 93., 95. un 97. apsvērums).
- 7 *Kone*, *Otis*, *ThyssenKrupp* un *Schindler* cits pēc cita iesniedza pieteikumus atbilstoši Komisijas paziņojumam par atbrīvojumu no sodanaudas un sodanaudas samazināšanu karteļu gadījumos (OV 2002, C 45, 3. lpp.) (turpmāk tekstā — “2002. gada paziņojums par sadarbību”). Šos pieteikumus papildināja attiecīgie uzņēmumi (apstrīdētā lēmuma 94., 96., 98. un 103. apsvērums).

- 8 2004. gada 29. jūnijā *Kone* tika piešķirts nosacīts atbrīvojums saskaņā ar šī paziņojuma 8. punkta b) apakšpunktu (apstrīdētā lēmuma 99. apsvērums).
- 9 No 2004. gada septembra līdz decembrim Komisija arī nosūtīja informācijas pieprasījumus saskaņā ar 18. pantu Padomes 2002. gada 16. decembra Regulā (EK) Nr. 1/2003 par to konkurences noteikumu īstenošanu, kas noteikti [EKL] 81. un 82. pantā (OV 2003, L 1, 1. lpp.), uzņēmumiem, kuri bija piedalījušies pārkāpumā Beļģijā, vairākiem klientiem šajā dalībvalstī un Beļģijas apvienībai *Agoria* (apstrīdētā lēmuma 101. un 102. apsvērums).

### Vācija

- 10 No 2004. gada 28. janvāra, kā arī 2004. gada martā Komisija saskaņā ar Regulas Nr. 17 14. panta 3. punktu, konkrēti, veica pārbaudes *Otis* un *ThyssenKrupp* meitassabiedrību Vācijā telpās (apstrīdētā lēmuma 104. un 106. apsvērums).
- 11 2004. gada 12. un 18. februārī *Kone* savu 2004. gada 2. februāra pieteikumu atbilstoši 2002. gada paziņojumam par sadarbību attiecībā uz Beļģiju papildināja ar ziņām attiecībā uz Vāciju. Arī *Otis* no 2004. gada marta līdz 2005. gada februārim savu pieteikumu attiecībā uz Beļģiju papildināja ar ziņām attiecībā uz Vāciju. *Schindler* 2004. gada 25. novembrī iesniedza pieteikumu atbilstoši minētajam paziņojumam, kurā bija ietverta informācija attiecībā uz Vāciju, kas tika papildināts no 2004. gada decembra līdz 2005. gada februārim. Visbeidzot, 2005. gada decembrī *ThyssenKrupp*, tāpat saskaņā ar šo paziņojumu, nosūtīja Komisijai pieteikumu attiecībā uz Vāciju (apstrīdētā lēmuma 105., 107., 112. un 114. apsvērums).

- 12 No 2004. gada septembra līdz novembrim Komisija arī nosūtīja informācijas pieprasījumus saskaņā ar Regulas Nr. 1/2003 18. pantu uzņēmumiem, kuri bija piedalījušies pārkāpumā Vācijā, vairākiem klientiem šajā dalībvalstī un apvienībām *VDMA*, *VFA* un *VMA* (apstrīdētā lēmuma 110., 111. un 113. apsvērums).

### *Luksemburga*

- 13 2004. gada 5. februārī *Kone* savu 2004. gada 2. februāra pieteikumu attiecībā uz Beļģiju papildināja ar ziņām attiecībā uz Luksemburgu. *Otis* un *ThyssenKrupp* mutvārdos sniedza pieteikumu atbilstoši 2002. gada paziņojumam par sadarbību attiecībā uz Luksemburgu. Atbilstoši tam pašam paziņojumam pieteikumu attiecībā uz Luksemburgu iesniedza *Schindler* (apstrīdētā lēmuma 115., 118., 119. un 124. apsvērums).
- 14 No 2004. gada 9. marta Komisija saskaņā ar Regulas Nr. 17 14. panta 3. punktu, konkrēti, veica pārbaudes *Schindler* un *ThyssenKrupp* meitassabiedrību Luksemburgā telpās (apstrīdētā lēmuma 116. apsvērums).
- 15 2004. gada 29. jūnijā *Kone* tika piešķirts nosacīts atbrīvojums saskaņā ar 2002. gada paziņojuma par sadarbību 8. punkta b) apakšpunktu attiecībā uz tā pieteikuma daļu par Luksemburgu (apstrīdētā lēmuma 120. apsvērums).
- 16 2004. gada septembrī un oktobrī Komisija nosūtīja informācijas pieprasījumus saskaņā ar Regulas Nr. 1/2003 18. pantu uzņēmumiem, kuri bija piedalījušies pārkāpumā Luksemburgā, vairākiem klientiem šajā dalībvalstī un *Fédération luxembourgeoise des ascensoristes* [Luksemburgas Liftu nozares uzņēmumu federācijai] (apstrīdētā lēmuma 122. un 123. apsvērums).



*Nīderlande*

- 17 2004. gada martā *Otis* iesniedza pieteikumu atbilstoši 2002. gada paziņojumam par sadarbību attiecībā uz Nīderlandi, kas vēlāk tika papildināts. 2004. gada aprīlī pieteikumu atbilstoši šim paziņojumam iesniedza *ThyssenKrupp*; arī tas vēlāk tika vairākkārt papildināts. Visbeidzot, 2004. gada 19. jūlijā *Kone* savu 2004. gada 2. februāra pieteikumu attiecībā uz Beļģiju papildināja ar informāciju attiecībā uz Nīderlandi (apstrīdētā lēmuma 127., 129. un 130. apsvērums).
- 18 2004. gada 27. jūlijā *Otis* tika piešķirts nosacīts atbrīvojums saskaņā ar minētā paziņojuma 8. punkta a) apakšpunktu (apstrīdētā lēmuma 131. apsvērums).
- 19 No 2004. gada 28. aprīļa Komisija saskaņā ar Regulas Nr. 17 14. panta 3. punktu, konkrēti, veica pārbaudes *Kone*, *Schindler*, *ThyssenKrupp* un *MEE* meitassabiedrību Nīderlandē telpās, kā arī apvienības *Boschduin* telpās (apstrīdētā lēmuma 128. apsvērums).
- 20 2004. gada septembrī Komisija nosūtīja informācijas pieprasījumus saskaņā ar Regulas Nr. 1/2003 18. pantu uzņēmumiem, kuri bija piedalījušies pārkāpumā Nīderlandē, vairākiem klientiem šajā dalībvalstī un apvienībām *VLR* un *Boschduin* (apstrīdētā lēmuma 133. un 134. apsvērums).

## 2. Paziņojums par iebildumiem

- 21 2005. gada 7. oktobrī Komisija pieņēma paziņojumu par iebildumiem, kas bija adresēts šī sprieduma 2. punktā minētajām sabiedrībām. Visi paziņojuma par iebildumiem adresāti nosūtīja rakstveida apsvērumus, atbildot uz Komisijas izvirzītajiem iebildumiem (apstrīdētā lēmuma 135. un 137. apsvērums).
- 22 Mutiska uzklausišana nenotika, jo neviens no paziņojuma par iebildumiem adresātiem to nebija lūdzis (apstrīdētā lēmuma 138. apsvērums).

## 3. Apstrīdētais lēmums

- 23 2007. gada 21. februārī Komisija pieņēma apstrīdēto lēmumu, kurā konstatēja, ka sabiedrības, kam tas adresēts, ir piedalījušās četros vienotos, saliktos un turpinātos EKL 81. panta 1. punkta pārkāpumos četrās dalībvalstīs, savstarpēji sadalot tirgus, noslēdzot nolīgumus vai saskaņoti darbojoties attiecībā uz konkursu piešķiršanu un līgumu piešķiršanu saistībā ar liftu un eskalatoru pārdošanu, ierīkošanu, apkopi un modernizāciju (apstrīdētā lēmuma 2. apsvērums).
- 24 Attiecībā uz apstrīdētā lēmuma adresātiem Komisija uzskatīja, ka līdzās attiecīgo uzņēmumu meitassabiedrībām Beļģijā, Vācijā, Luksemburgā un Nīderlandē pie solidāras atbildības par attiecīgo meitassabiedrību izdarītajiem EKL 81. panta pārkāpumiem ir jāsauc minēto meitassabiedrību mātesabiedrības tāpēc, ka šīs mātesabiedrības ir varējušas īstenot izšķirošu ietekmi uz meitassabiedrību komercdarbības politiku

pārkāpuma laikā, un tāpēc, ka var prezumēt, ka tās šo varu ir izmantojušas (apstrīdētā lēmuma 608., 615., 622., 627. un 634.–641. apsvērums). *MEE* mātessabiedrības nav sauktas pie solidāras atbildības par to meitassabiedrības rīcību tāpēc, ka nebija iespējams pierādīt, ka tās būtu īstenojušas izšķirošu ietekmi uz meitassabiedrības rīcību (apstrīdētā lēmuma 643. apsvērums).

- 25 Lai aprēķinātu naudas sodu apmēru, Komisija apstrīdētajā lēmumā piemēroja metodiku, kura izklāstīta Pamatnostādnēs sodanaudas noteikšanai, piemērojot Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktu un [EOTKL] 65. panta 5. punktu (OV 1998, C 9, 3. lpp.; turpmāk tekstā — “1998. gada pamatnostādnes”). Tā arī pārbaudīja, vai un kādā mērā attiecīgie uzņēmumi atbilst 2002. gada paziņojumā par sadarbību izvirzītajām prasībām.
- 26 Komisija kvalificēja pārkāpumus kā “sevišķi smagus”, ņemot vērā to raksturu un faktu, ka katrs pārkāpums attiecās uz visu dalībvalsts (Beļģijas, Vācijas, Luksemburgas vai Nīderlandes) teritoriju, lai gan pārkāpumu reālo ietekmes apjomu nevarēja noteikt (apstrīdētā lēmuma 671. apsvērums).
- 27 Lai ņemtu vērā attiecīgo uzņēmumu faktisko ekonomisko spēju nodarīt būtisku kaitējumu konkurencei, Komisija attiecībā uz katru valsti iedalīja uzņēmumus vairākās kategorijās pēc apgrozījuma, kas gūts liftu un/vai eskalatoru tirgū, tostarp — attiecīgā gadījumā — sniedzot apkopes un modernizācijas pakalpojumus (apstrīdētā lēmuma 672. un 673. apsvērums).
- 28 Saistībā ar aizliegtu vienošanos Beļģijā *Kone* un *Schindler* tika iekļauti pirmajā kategorijā ar naudas soda sākumsummu, kas atbilstoši pārkāpuma smagumam noteikta EUR 40 000 000 apmērā. *Otis* tika iekļauts otrajā kategorijā ar naudas soda sākumsummu EUR 27 000 000 apmērā. *ThyssenKrupp* tika iekļauts trešajā kategorijā ar naudas soda sākumsummu EUR 16 500 000 apmērā (apstrīdētā lēmuma 674. un

675. apsvērum). Naudas soda, kas jāpiemēro *Otis*, sākumsummai tika piemērots reizināšanas koeficients 1,7 un *ThyssenKrupp* piemērojamā naudas soda sākumsummai tika piemērots reizināšanas koeficients 2, lai ņemtu vērā [šo uzņēmumu] lielumu un visus resursus; tādējādi tiem piemērojamo naudas sodu sākumsummas tika noteiktas, attiecīgi, EUR 45 900 000 un EUR 33 000 000 apmērā (apstrīdētā lēmuma 690. un 691. apsvērum). Tā kā pārkāpums bija ildzis septiņus gadus un astoņus mēnešus (no 1996. gada 9. maija līdz 2004. gada 29. janvārim), Komisija naudas soda sākumsummu attiecīgajiem uzņēmumiem palielināja par 75 %. Tādējādi naudas soda pamatsumma tika noteikta EUR 70 000 000 apmērā attiecībā uz *Kone*, EUR 80 325 000 apmērā attiecībā uz *Otis*, EUR 70 000 000 apmērā attiecībā uz *Schindler* un EUR 57 750 000 apmērā attiecībā uz *ThyssenKrupp* (apstrīdētā lēmuma 692. un 696. apsvērum). Komisija atzina, ka *ThyssenKrupp* ir uzskatāms par pārkāpuma atkārtotu izdarītāju, un šī atbildību pastiprinošā apstākļa dēļ palielināja tā naudas soda apmēru par 50 % (apstrīdētā lēmuma 697., 698. un 708.–710. apsvērum). Par labu attiecīgajiem uzņēmumiem netika apstiprināts neviens atbildību mīkstinošs apstāklis (apstrīdētā lēmuma 733., 734., 749., 750. un 753.–755. apsvērum). Saskaņā ar 2002. gada paziņojumu par sadarbību *Kone* tika piemērots pilnīgs atbrīvojums no naudas sodiem. *Otis* tika piemērots, pirmkārt, naudas soda apmēra samazinājums par 40 % kategorijā, kas paredzēta minētā paziņojuma 23. punkta b) apakšpunkta pirmās daļas pirmajā ievilkumā, un, otrkārt, naudas soda apmēra samazinājums par 1 % par faktu neapstrīdēšanu. *ThyssenKrupp* tika piemērots, pirmkārt, naudas soda apmēra samazinājums par 20 % kategorijā, kas paredzēta šī paziņojuma 23. punkta b) apakšpunkta pirmās daļas otrajā ievilkumā, un, otrkārt, naudas soda apmēra samazinājums par 1 % par faktu neapstrīdēšanu. *Schindler* tika piemērots naudas soda apmēra samazinājums par 1 % par faktu neapstrīdēšanu (apstrīdētā lēmuma 760.–777. apsvērum).

- 29 Saistībā ar aizliegto vienošanos Vācijā *Kone*, *Otis* un *ThyssenKrupp* tika iekļauti pirmajā kategorijā ar naudas soda sākumsummu EUR 70 000 000 apmērā. *Schindler* tika iekļauts otrajā kategorijā ar naudas soda sākumsummu EUR 17 000 000 apmērā (apstrīdētā lēmuma 676.–679. apsvērum). Naudas soda, kas jāpiemēro *Otis*, sākumsummai tika piemērots reizināšanas koeficients 1,7 un *ThyssenKrupp* piemērojamā naudas soda sākumsummai tika piemērots reizināšanas koeficients 2, lai ņemtu vērā [šo uzņēmumu] lielumu un visus resursus; tādējādi tiem piemērojamo naudas sodu sākumsummas tika noteiktas, attiecīgi, EUR 119 000 000 un EUR 140 000 000 apmērā

(apstrīdētā lēmuma 690. un 691. apsvērumš). Tā kā *Kone*, *Otis* un *ThyssenKrupp* izdarītais pārkāpums bija ildzis astoņus gadus un četrus mēnešus (no 1995. gada 1. augusta līdz 2003. gada 5. decembrim), Komisija naudas soda sākumsummu šiem uzņēmumiem palielināja par 80 %. Tā kā *Schindler* izdarītais pārkāpums bija ildzis piecus gadus un četrus mēnešus (no 1995. gada 1. augusta līdz 2000. gada 6. decembrim), Komisija naudas soda sākumsummu šim uzņēmumam palielināja par 50 %. Tādējādi naudas soda pamatsumma tika noteikta EUR 126 000 000 apmērā attiecībā uz *Kone*, EUR 214 200 000 apmērā attiecībā uz *Otis*, EUR 25 500 000 apmērā attiecībā uz *Schindler* un EUR 252 000 000 apmērā attiecībā uz *ThyssenKrupp* (apstrīdētā lēmuma 693. un 696. apsvērumš). Komisija atzina, ka *ThyssenKrupp* ir uzskatāms par pārkāpuma atkārtotu izdarītāju, un šī atbildību pastipriņošā apstākļa dēļ palielināja tā naudas soda apmēru par 50 % (apstrīdētā lēmuma 697.–707. apsvērumš). Par labu attiecīgajiem uzņēmumiem netika apstiprināts neviens atbildību mīkstinošs apstāklis (apstrīdētā lēmuma 727.–729., 735., 736., 742.–744., 749., 750. un 753.–755. apsvērumš). *Kone* tika piemērots, pirmkārt, maksimālais naudas soda apmēra samazinājums par 50 %, kas paredzēts 2002. gada paziņojuma par sadarbību 23. punkta b) apakšpunkta pirmās daļas pirmajā ievilkumā, un, otrkārt, naudas soda apmēra samazinājums par 1 % par faktu neapstrīdēšanu. *Otis* tika piemērots, pirmkārt, naudas soda apmēra samazinājums par 25 % kategorijā, kas paredzēta minētā paziņojuma 23. punkta b) apakšpunkta pirmās daļas otrajā ievilkumā, un, otrkārt, naudas soda apmēra samazinājums par 1 % par faktu neapstrīdēšanu. *Schindler* tika piemērots, pirmkārt, naudas soda apmēra samazinājums par 15 % kategorijā, kas paredzēta šī paziņojuma 23. punkta b) apakšpunkta pirmās daļas trešajā ievilkumā, un, otrkārt, naudas soda apmēra samazinājums par 1 % par faktu neapstrīdēšanu. *ThyssenKrupp* tika piemērots naudas soda apmēra samazinājums par 1 % par faktu neapstrīdēšanu (apstrīdētā lēmuma 778.–813. apsvērumš).

<sup>30</sup> Saistībā ar aizliegto vienošanos Luksemburgā *Otis* un *Schindler* tika iekļauti pirmajā kategorijā ar naudas soda sākumsummu EUR 10 000 000 apmērā. *Kone* un *ThyssenKrupp* tika iekļauti otrajā kategorijā ar naudas soda sākumsummu EUR 2 500 000 apmērā (apstrīdētā lēmuma 680.–683. apsvērumš). Naudas soda, kas jāpiemēro *Otis*, sākumsummai tika piemērots reizināšanas koeficients 1,7 un *ThyssenKrupp*

piemērojamā naudas soda sākumsummai tika piemērots reizināšanas koeficients 2, lai ņemtu vērā [šo uzņēmumu] lielumu un visus resursus; tādējādi tiem piemērojamo naudas sodu sākumsummas tika noteiktas, attiecīgi, EUR 17 000 000 un EUR 5 000 000 apmērā (apstrīdētā lēmuma 690. un 691. apsvērumš). Tā kā pārkāpums bija ildzis as-  
toņus gadus un trīs mēnešus (no 1995. gada 7. decembra līdz 2004. gada 9. martam), Komisija naudas soda sākumsummu attiecīgajiem uzņēmumiem palielināja par 80 %. Tādējādi naudas soda pamatsumma tika noteikta EUR 4 500 000 apmērā attiecībā uz *Kone*, EUR 30 600 000 apmērā attiecībā uz *Otis*, EUR 18 000 000 apmērā attiecībā uz *Schindler* un EUR 9 000 000 apmērā attiecībā uz *ThyssenKrupp* (apstrīdētā lēmuma 694. un 696. apsvērumš). Komisija atzina, ka *ThyssenKrupp* ir uzskatāms par pārkā-  
puma atkārtotu izdarītāju, un šī atbildību pastipriņošā apstākļa dēļ palielināja tā nau-  
das soda apmēru par 50 % (apstrīdētā lēmuma 697., 698. un 711.–714. apsvērumš). Par labu attiecīgajiem uzņēmumiem netika apstiprināts neviens atbildību mikstinošs  
apstāklis (apstrīdētā lēmuma 730., 749., 750. un 753.–755. apsvērumš). Saskaņā ar  
2002. gada paziņojumu par sadarbību *Kone* tika piemērots pilnīgs atbrīvojums no  
naudas sodiem. *Otis* tika piemērots, pirmkārt, naudas soda apmēra samazinājums  
par 40 % kategorijā, kas paredzēta minētā paziņojuma 23. punkta b) apakšpunkta pir-  
mās daļas pirmajā ievilkumā, un, otrkārt, naudas soda apmēra samazinājums par 1 %  
par faktu neapstrīdēšanu. *Schindler* un *ThyssenKrupp* tika piemērots vienīgi naudas  
soda apmēra samazinājums par 1 % par faktu neapstrīdēšanu (apstrīdētā lēmuma  
814.–835. apsvērumš).

31 Saistībā ar aizliegto vienošanos Nīderlandē *Kone* tika iekļauts pirmajā kategorijā ar  
naudas soda sākumsummu EUR 55 000 000 apmērā. *Otis* tika iekļauts otrajā kategori-  
jā ar naudas soda sākumsummu EUR 41 000 000 apmērā. *Schindler* tika iekļauts treša-  
jā kategorijā ar naudas soda sākumsummu EUR 24 500 000 apmērā. *ThyssenKrupp* un  
*MEE* tika iekļauti ceturtajā kategorijā ar naudas soda sākumsummu EUR 8 500 000 ap-  
mērā (apstrīdētā lēmuma 684. un 685. apsvērumš). Naudas soda, kas jāpiemēro *Otis*,  
sākumsummai tika piemērots reizināšanas koeficients 1,7 un *ThyssenKrupp* piemēro-  
jamā naudas soda sākumsummai tika piemērots reizināšanas koeficients 2, lai ņemtu  
vērā [šo uzņēmumu] lielumu un visus resursus; tādējādi tiem piemērojamo naudas  
sodu sākumsummas tika noteiktas, attiecīgi, EUR 69 700 000 un EUR 17 000 000

apmērā (apstrīdētā lēmuma 690. un 691. apsvērumš). Tā kā *Otis* un *ThyssenKrupp* izdarītais pārkāpums bija ildzis piecus gadus un desmit mēnešus (no 1998. gada 15. aprīļa līdz 2004. gada 5. martam), Komisija naudas soda sākumsummu šiem uzņēmumiem palielināja par 55 %. Tā kā *Kone* un *Schindler* izdarītais pārkāpums bija ildzis četrus gadus un deviņus mēnešus (no 1999. gada 1. jūnija līdz 2004. gada 5. martam), Komisija naudas soda sākumsummu šiem uzņēmumiem palielināja par 45 %. Tā kā *MEE* izdarītais pārkāpums bija ildzis četrus gadus un vienu mēnesi (no 2000. gada 11. janvāra līdz 2004. gada 5. martam), Komisija naudas soda sākumsummu šim uzņēmumam palielināja par 40 %. Tādējādi naudas soda pamatsumma tika noteikta EUR 79 750 000 apmērā attiecībā uz *Kone*, EUR 108 035 000 apmērā attiecībā uz *Otis*, EUR 35 525 000 apmērā attiecībā uz *Schindler*, EUR 26 350 000 apmērā attiecībā uz *ThyssenKrupp* un EUR 11 900 000 apmērā attiecībā uz *MEE* (apstrīdētā lēmuma 695. un 696. apsvērumš). Komisija atzina, ka *ThyssenKrupp* ir uzskatāms par pārkāpuma atkārtotu izdarītāju, un šī atbildību pastipriņošā apstākļa dēļ palielināja tā naudas soda apmēru par 50 % (apstrīdētā lēmuma 697., 698. un 715.–720. apsvērumš). Par labu attiecīgajiem uzņēmumiem netika apstiprināts neviens atbildību mīkstinošs apstāklis (apstrīdētā lēmuma 724.–726., 731., 732., 737., 739.–741., 745.–748. un 751.–755. apsvērumš). Saskaņā ar 2002. gada paziņojumu par sadarbību *Otis* tika piemērots pilnīgs atbrīvojums no naudas sodiem. *ThyssenKrupp* tika piemērots, pirmkārt, naudas soda apmēra samazinājums par 40 % kategorijā, kas paredzēta minētā paziņojuma 23. punkta b) apakšpunkta pirmās daļas pirmajā ievilkumā, un, otrkārt, naudas soda apmēra samazinājums par 1 % par faktu neapstrīdēšanu. *Schindler* un *MEE* tika piemērots naudas soda apmēra samazinājums par 1 % par faktu neapstrīdēšanu (apstrīdētā lēmuma 836.–855. apsvērumš).

32 Apstrīdētā lēmuma rezolutīvā daļa ir izteikta šādā redakcijā:

“1. pants

1. Attiecībā uz Beļģiju turpmāk uzskaitītie uzņēmumi ir pārkāpuši [EKL] 81. pantu, norādītajos laika posmos regulāri un kolektīvi vienojoties ar valsts mēroga nolīgu-

miem un saskaņotām darbībām attiecībā uz liftu un eskalatoru pārdošanu, lai savstarpēji sadalītu tirgus, savstarpēji sadalītu valsts un privātos konkursus un citus līgumus atbilstoši daļām, par kādām iepriekš notikusi vienošanās attiecībā uz pārdošanu un ierīkošanu, un lai nekonkurētu attiecībā uz līgumiem par apkopi un modernizāciju:

- *Kone*: [KC] un [Beļģijas *Kone*]: no 1996. gada 9. maija līdz 2004. gada 29. janvārim;
  
- *Otis*: [UTC], [OEC] un [Beļģijas *Otis*]: no 1996. gada 9. maija līdz 2004. gada 29. janvārim;
  
- *Schindler*: *Schindler Holding* [..] un [Beļģijas *Schindler*]: no 1996. gada 9. maija līdz 2004. gada 29. janvārim; un
  
- *ThyssenKrupp*: [TKAG], [TKE] un [TKLA]: no 1996. gada 9. maija līdz 2004. gada 29. janvārim.

2. Attiecībā uz Vācijas turpmāk uzskaitītie uzņēmumi ir pārkāpuši [EKL] 81. pantu, norādītajos laika posmos regulāri un kolektīvi vienojoties ar valsts mēroga nolīgumiem un saskaņotām darbībām attiecībā uz liftu un eskalatoru pārdošanu, lai savstarpēji sadalītu tirgus, savstarpēji sadalītu valsts un privātos konkursus un citus līgumus atbilstoši daļām, par kādām iepriekš notikusi vienošanās attiecībā uz pārdošanu un ierīkošanu:

- *Kone*: [KC] un [Vācijas *Kone*]: no 1995. gada 1. augusta līdz 2003. gada 5. decembrim;



- *Otis*: [UTC], [OEC] un [Vācijas *Otis*]: no 1995. gada 1. augusta līdz 2003. gada 5. decembrim;
  
- *Schindler*: *Schindler Holding* [..] un [Vācijas *Schindler*]: no 1995. gada 1. augusta līdz 2000. gada 6. decembrim; un
  
- *ThyssenKrupp*: [TKAG], [TKE], [TKA] un [TKF]: no 1995. gada 1. augusta līdz 2003. gada 5. decembrim.

3. Attiecībā uz Luksemburgu turpmāk uzskaitītie uzņēmumi ir pārkāpuši [EKL] 81. pantu, norādītajos laika posmos regulāri un kolektīvi vienojoties ar valsts mēroga nolīgumiem un saskaņotām darbībām attiecībā uz liftu un eskalatoru pārdošanu, lai savstarpēji sadalītu tirgus, savstarpēji sadalītu valsts un privātos konkursus un citus līgumus atbilstoši daļām, par kādām iepriekš notikusi vienošanās attiecībā uz pārdošanu un ierīkošanu, un lai nekonkurētu attiecībā uz līgumiem par apkopi un modernizāciju:

- *Kone*: [KC] un [Luksemburgas *Kone*]: no 1995. gada 7. decembra līdz 2004. gada 29. janvārim;
  
- *Otis*: [UTC], [OEC], [Beļģijas *Otis*], [GTO] un [GT]: no 1995. gada 7. decembra līdz 2004. gada 9. martam;
  
- *Schindler*: *Schindler Holding* [..] un [Luksemburgas *Schindler*]: no 1995. gada 7. decembra līdz 2004. gada 9. martam; un
  
- *ThyssenKrupp*: [TKAG], [TKE] un [TKAL]: no 1995. gada 7. decembra līdz 2004. gada 9. martam.

4. Attiecībā uz Nīderlandi turpmāk uzskaitītie uzņēmumi ir pārkāpuši [EKL] 81. pantu, norādītajos laika posmos regulāri un kolektīvi vienojoties ar valsts mēroga nolīgumiem un saskaņotām darbībām attiecībā uz liftu un eskalatoru pārdošanu, lai savstarpēji sadalītu tirgus, savstarpēji sadalītu valsts un privātos konkursus un citus līgumus atbilstoši daļām, par kādām iepriekš notikusi vienošanās attiecībā uz pārdošanu un ierīkošanu, un lai nekonkurētu attiecībā uz līgumiem par apkopi un modernizāciju:

— *Kone*: [KC] un [Nīderlandes *Kone*]: no 1999. gada 1. jūnija līdz 2004. gada 5. martam;

— *Otis*: [UTC], [OEC] un [Nīderlandes *Otis*]: no 1998. gada 15. aprīļa līdz 2004. gada 5. martam;

— *Schindler*: *Schindler Holding* [..] un [Nīderlandes *Schindler*]: no 1999. gada 1. jūnija līdz 2004. gada 5. martam;

— *ThyssenKrupp*: [TKAG] un [TKL]: no 1998. gada 15. aprīļa līdz 2004. gada 5. martam; un

— [MEE]: no 2000. gada 11. janvāra līdz 2004. gada 5. martam.

## 2. pants

1. Par pārkāpumiem Beļģijā, kas norādīti 1. panta 1. punktā, tiek piemēroti šādi naudas sodi:

— *Kone*: [KC] un [Beļģijas *Kone*], solidāri: EUR 0;

- *Otis*: [UTC], [OEC] un [Beļģijas *Otis*], solidāri: EUR 47 713 050;
  
- *Schindler*: *Schindler Holding* [..] un [Beļģijas *Schindler*], solidāri: EUR 69 300 000;  
un
  
- *ThyssenKrupp*: [TKAG], [TKE] un [TKLA], solidāri: EUR 68 607 000.

2. Par pārkāpumiem Vācijā, kas norādīti 1. panta 2. punktā, tiek piemēroti šādi naudas sodi:

- *Kone*: [KC] un [Vācijas *Kone*], solidāri: EUR 62 370 000;
  
- *Otis*: [UTC], [OEC] un [Vācijas *Otis*], solidāri: EUR 159 043 500;
  
- *Schindler*: *Schindler Holding* [..] un [Vācijas *Schindler*], solidāri: EUR 21 458 250;  
un
  
- *ThyssenKrupp*: [TKAG], [TKE], [TKA] un [TKF], solidāri: EUR 374 220 000.

3. Par pārkāpumiem Luksemburgā, kas norādīti 1. panta 3. punktā, tiek piemēroti šādi naudas sodi:

- *Kone*: [KC] un [Luksemburgas *Kone*], solidāri: EUR 0;
- *Otis*: [UTC], [OEC], [Beļģijas *Otis*], [GTO] un [GT], solidāri: EUR 18 176 400;
- *Schindler*: *Schindler Holding* [..] un [Luksemburgas *Schindler*], solidāri: EUR 17 820 000; un
- *ThyssenKrupp*: [TKAG], [TKE] un [TKAL], solidāri: EUR 13 365 000.

4. Par pārkāpumiem Nīderlandē, kas norādīti 1. panta 4. punktā, tiek piemēroti šādi naudas sodi:

- *Kone*: [KC] un [Nīderlandes *Kone*], solidāri: EUR 79 750 000;
- *Otis*: [UTC], [OEC] un [Nīderlandes *Otis*], solidāri: EUR 0;
- *Schindler*: *Schindler Holding* [..] un [Nīderlandes *Schindler*], solidāri: EUR 35 169 750;

— *ThyssenKrupp*: [TKAG] un [TKL], solidāri: EUR 23 477 850; un

— [MEE]: EUR 1 841 400.

[..]”

## Tiesvedība un lietas dalībnieku prasījumi

- <sup>33</sup> Ar prasības pieteikumiem, kas Vispārējās tiesas kancelejā iesniegti 2007. gada 7. maijā (lietās T-144/07, T-147/07, T-148/07, T-149/07 un T-150/07) un 2007. gada 8. maijā (lietā T-154/07), prasītāji cēla šīs prasības.
- <sup>34</sup> Pēc tiesneša referenta ziņojuma uzklaušīšanas Vispārējā tiesa (astotā palāta) nolēma sākt mutvārdu procesu šajās lietās un, veicot tās reglamenta 64. pantā paredzētos procesa organizatoriskos pasākumus, rakstveidā uzdeva lietas dalībniekiem jautājumus un lūdza tos iesniegt dokumentus. Lietas dalībnieki veica šīs darbības noteiktajā termiņā.
- <sup>35</sup> Lietas dalībnieku lietās T-144/07, T-147/07, T-148/07, T-149/07, T-150/07 un T-154/07 mutvārdu paskaidrojumi un to atbildes uz Vispārējās tiesas uzdotajiem mutvārdu jautājumiem tika uzklaušītas 2009. gada 3., 7. un 10. septembra tiesas sēdēs. Tad mutvārdu process lietās T-144/07 un T-148/07 tika pabeigts.

- 36 Pēc Vispārējās tiesas lūgumiem, kas izteikti tiesas sēdēs, prasītāji lietās T-147/07, T-149/07, T-150/07 un T-154/07 iesniedza atsevišķus dokumentus.
- 37 Ar 2009. gada 14. un 15. septembra vēstulēm prasītāji lietās T-144/07, T-147/07, T-148/07, T-149/07, T-150/07 un T-154/07 iesniedza kanceleajā "labojumu" par savu izvirzīto pamatu, kas attiecas uz kļūdaino konstatējumu par recidīvu.
- 38 Ar 2009. gada 20. oktobra rīkojumiem tika atkārtoti sākts mutvārdu process lietās T-144/07 un T-148/07.
- 39 Prasītāju "labojumi" tika pievienoti lietas materiāliem šī sprieduma 37. punktā minētajās lietās. Komisija sniedza apsvērumus par šiem labojumiem un, konkrēti, norādīja uz to nepieņemamību. Prasītāji sniedza par to apsvērumus, un tad mutvārdu process šajās lietās tika pabeigts.
- 40 Pēc lietas dalībnieku uzklaušanās tiesas sēdē šajā jautājumā Vispārējā tiesa nolēma apvienot šīs lietas sprieduma taisīšanai saskaņā ar Reglamenta 50. pantu.
- 41 Prasītāju lietās T-144/07, T-147/07, T-148/07, T-149/07, T-150/07 un T-154/07 prasījumi Vispārējai tiesai ir šādi:

— atcelt apstrīdēto lēmumu tiktāl, ciktāl tas attiecas uz prasītājiem;

— pakārtoti, samazināt piemērotā naudas soda apmēru;

— piespriest Komisijai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

<sup>42</sup> Katrā no lietām Komisija lūdz Vispārējo tiesu:

— noraidīt prasību;

— piespriest prasītājiem atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

## **Par lietas būtību**

### *1. Ievada apsvērumi*

<sup>43</sup> Prasībām, ko prasītāji cēlušī lietās T-144/07, T-147/07, T-148/07, T-149/07, T-150/07 un T-154/07, ir divējāds priekšmets — proti, galvenokārt, prasības atcelt apstrīdēto lēmumu un, pakārtoti, prasības atcelt prasītājiem piemērotos naudas sodus vai samazināt to apmēru.

- 44 Prasību pamatojumam prasītāji ir norādījuši desmit prasības pamatus. Pirmie divi pamati, kas saistīti, attiecīgi, ar Komisijas kompetences neesamību un ar solidāras atbildības par pārkāpumu ļaunprātīgu pierādīšanu, ietilpst prasībās atcelt apstrīdēto lēmumu.
- 45 Pārējie astoņi prasītāju norādītie pamati attiecas uz naudas sodu apmēra noteikšanu un tādējādi tie ietilpst prasībās atcelt vai samazināt naudas sodus. Pirmais pamats, ko norādījuši prasītāji lietās T-144/07, T-148/07, T-149/07, T-150/07 un T-154/07, attiecas uz principa *non bis in idem* pārkāpumu. Otrais pamats, ko norādījuši prasītāji lietās T-147/07, T-148/07, T-149/07, T-150/07 un T-154/07, attiecas uz 1998. gada pamatnostādņu pārkāpumu, samērīguma principa pārkāpumu, vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpumu, kā arī tiesību uz aizstāvību pārkāpumu, nosakot naudas sodu sākumsummu atkarībā no pārkāpumu smaguma. Trešais pamats, ko norādījuši visi prasītāji, attiecas uz 1998. gada pamatnostādņu pārkāpumu, samērīguma principa pārkāpumu, EKL 253. panta pārkāpumu un vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpumu, piemērojot grupas reizināšanas koeficientu, lai, nosakot naudas sodu sākumsummu, ņemtu vērā preventīvo mērķi. Ceturtais pamats, ko norādījuši visi prasītāji, attiecas uz 1998. gada pamatnostādņu pārkāpumu, samērīguma principa pārkāpumu un tiesību uz aizstāvību pārkāpumu, par 50% palielinot naudas sodu pamatsummu par recidīvu. Piektais pamats, ko norādījuši visi prasītāji, attiecas uz 2002. gada paziņojuma par sadarbību pārkāpumu un tiesiskās palāvības aizsardzības principa pārkāpumu, kā arī vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpumu, izvērtējot to sadarbību. Sestais pamats, ko norādījuši visi prasītāji, attiecas uz tiesiskās palāvības aizsardzības principa, vienlīdzīgas attieksmes principa, samērīguma principa un labas pārvaldības principa pārkāpumu, nosakot naudas sodu samazinājuma apjomu, kas piešķirts par sadarbību ārpus 2002. gada paziņojuma par sadarbību noteikumiem. Septītais pamats, ko norādījuši visi prasītāji, attiecas uz Regulas Nr. 1/2003 23. panta 2. punkta pārkāpumu. Visbeidzot, astotais pamats, ko norādījuši prasītāji lietās T-144/07, T-149/07, T-150/07 un T-154/07, attiecas uz samērīguma principa pārkāpumu, aprēķinot naudas sodu galīgo summu.



## 2. Par prasībām atcelt apstrīdēto lēmumu

### *Par pamatu, kas attiecas uz Komisijas kompetences neesamību*

- <sup>46</sup> Šis pamats tiks analizēts divās daļās. Pirmā daļa attiecas uz EKL 81. panta 1. punkta pārkāpumu, jo attiecīgās aizliegtās vienošanās neietekmējot tirdzniecību starp dalībvalstīm. Otrā daļa, kas izvirzīta pakārtoti, attiecas uz to, ka ir pārkāpta Regula Nr. 1/2003, Komisijas paziņojums par sadarbību konkurences iestāžu tīklā (OV 2004, C 101, 43. lpp.) (turpmāk tekstā — “paziņojums par sadarbību tīklā”) un vienlīdzīgas attieksmes un tiesiskās palāvības aizsardzības principi, jo Komisijai vajadzējis ļaut attiecīgajām valsts iestādēm gādāt par pārkāpumu izmeklēšanu.

Par pirmo daļu, kas attiecas uz EKL 81. panta 1. punkta pārkāpumu, jo attiecīgās aizliegtās vienošanās neietekmējot tirdzniecību starp dalībvalstīm

- <sup>47</sup> Apstrīdētā lēmuma 602. apsvērumā Komisija apgalvo, ka “projektu piešķiršanas sistēmas piemērošana un īstenošana, ko katrā attiecīgajā dalībvalstī veica četri vadošie liftu un eskalatoru ražotāji (tostarp arī [MEE] attiecībā uz Nīderlandi), ņemot vērā to atsaukšanas politiku, varēja izraisīt tirdzniecības plūsmu novirzīšanos no virziena, kāds tām būtu [šādas politikas] neesamības gadījumā”. Šajā ziņā tā pamatojas uz turpmāk minētajiem elementiem.

- 48 Pirmām kārtām, Komisija konstatē, ka “Savienībā notiek atsevišķi pārrobežu darījumi attiecībā uz liftu un eskalatoru pārdošanu un ierīkošanu, kā arī apkopes un modernizācijas pakalpojumu sniegšanu” (apstrīdētā lēmuma 86. apsvērumš; skat. arī apstrīdētā lēmuma 596. apsvērumu).
- 49 Kā norāda Komisija, tās lietas materiālos “ir vairāki piemēri pārrobežu tirdzniecībai, kurā galvenokārt iesaistīti MVU, bet arī vismaz viens liels uzņēmums — [MEE — kurš] no savas meitassabiedrības Nīderlandē apgādā arī Beļģijas tirgu” (apstrīdētā lēmuma 87. apsvērumš). Turklāt Komisija konstatē, ka “četri vadošie ražotāji dažkārt atbild arī uz pārrobežu konkursiem Savienībā”, un min vairākus piemērus, kuri pamato šo apgalvojumu (apstrīdētā lēmuma 88. apsvērumš; skat. arī apstrīdētā lēmuma 78. apsvērumu). Pēc Komisijas uzskatiem, “klienti aizvien vairāk ir tendēti uz iegādi ārpus valsts robežām” (apstrīdētā lēmuma 596. apsvērumš).
- 50 Turklāt, kā norāda Komisija, pastāv “tendence, saskaņā ar kuru lielie (multinacionālie) uzņēmumi un uzņēmumu grupas, kas atrodas vairākās dalībvalstīs, piemēram, starptautiskās viesnīcu ķēdes, labprātāk noslēdz līgumus, kuri attiecas uz vairākām dalībvalstīm” (apstrīdētā lēmuma 89. apsvērumš).
- 51 Otrām kārtām, Komisija norāda uz atsaukšanas politiku, kādu piekopusi četri lielākie liftu un eskalatoru ražotāji Eiropā. Pēc Komisijas uzskatiem, “pārrobežu darījumu skaits būtu lielāks, ja [šie] [...] ražotāji [...] nepiemērotu tīšu politiku, kura vērsta uz atteikšanos no gandrīz visiem pārrobežu cenu pieprasījumiem un klientu novirzīšanu uz attiecīgo valsts meitassabiedrību” (apstrīdētā lēmuma 90. apsvērumš; skat. arī apstrīdētā lēmuma 596. apsvērumu).

- 52 Trešām kārtām, saistībā ar juridisko vērtējumu Komisija uzsver — “fakts, ka horizontāla aizliegtā vienošanās attiecas tikai uz vienu dalībvalsti, nenozīmē, ka prettiesiskie nolīgumi nevar ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm” (apstrīdētā lēmuma 595. apsvērums). Turklāt tā atgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru “ietekme, kāda nolīgumam var būt uz tirdzniecību starp dalībvalstīm, tiek izvērtēta, konkrēti, ņemot vērā [nolīguma] pušu stāvokli un nozīmīgumu attiecīgo preču tirgū [Tiesas 1998. gada 28. aprīļa spriedums lietā C-306/96 *Javico*, *Recueil*, I-1983. lpp., 17. punkts]” (apstrīdētā lēmuma 600. apsvērums). Tā arī apgalvo, ka, “[ņemot vērā] to, cik nozīmīgu daļu no apgrozījuma, ko četri vadošie liftu un eskalatoru ražotāji gūst liftu un eskalatoru pārdošanas, ierīkošanas, apkopes un modernizācijas jomā, un ievērojot to, ka tie kopā ar atsaukšanas politiku ir izveidojuši un piemērojuši projektu piešķiršanas sistēmu, kura aptvēra, attiecīgi, visu Beļģijas, Luksemburgas, Vācijas un Nīderlandes teritoriju, ir jāpieņem, ka bija radīti šķēršļi ārvalstu uzņēmumu spējai pārdot savas preces un pakalpojumus attiecīgajās valstīs, jo tiem šajās valstīs nāktos nostāties pret grupu ražotāju, kuri kopā pārstāvēja lielāko daļu piedāvājuma tirgū” (apstrīdētā lēmuma 600. apsvērums).
- 53 Prasītāji lietās T-144/07, T-147/07, T-148/07, T-149/07, T-150/07 un T-154/07 būtībā apgalvo, ka pārkāpumi nav ievērojami ietekmējuši tirdzniecību starp dalībvalstīm, tādējādi tie neesot EKL 81. panta pārkāpums.
- 54 Kā izriet jau no EKL 81. un 82. panta formulējuma, lai uz aizliegtu vienošanos vai ļaunprātīgu rīcību attiektos Savienības konkurences noteikumi, tai jāvar iespaidot tirdzniecību starp dalībvalstīm (Tiesas 2006. gada 13. jūlija spriedums apvienotajās lietās no C-295/04 līdz C-298/04 *Manfredi* u.c., Krājums, I-6619. lpp., 40. punkts).

- 55 Par šī nosacījuma par ietekmi uz tirdzniecību starp dalībvalstīm interpretācijas un piemērošanas sākumpunktu ir jāuzskata šī nosacījuma mērķis — jautājumā par konkurences tiesisko regulējumu noteikt robežu starp jomām, uz kurām attiecas Savienības tiesības, attiecībā pret jomām, uz kurām attiecas dalībvalstu tiesības. Tādējādi Savienības tiesību jomā ietilpst jebkura aizliegta vienošanās vai prakse, kas var apdraudēt tirdzniecības brīvību starp dalībvalstīm tādā nozīmē, ka tā var traucēt vienota tirgus starp dalībvalstīm mērķu īstenošanu, it īpaši nodalot valstu tirgus vai mainot konkurences struktūru kopējā tirgū (šī sprieduma 54. punktā minētais Tiesas spriedums apvienotajās lietās *Manfredi u.c.*, 41. punkts; Tiesas 2006. gada 23. novembra spriedums lietā C-238/05 *Asnef-Equifax un Administración del Estado*, Krājums, I-11125. lpp., 33. punkts, un 2007. gada 25. janvāra spriedums lietā C-407/04 P *Dalmine*/Komisija, Krājums, I-829. lpp., 89. punkts).
- 56 Lēmums, vienošanās vai prakse var ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm tikai tad, ja, ņemot vērā faktisko un juridisko apstākļu kopumu, var ar pietiekamu iespējamības pakāpi paredzēt, ka tie tieši vai netieši, faktiski vai potenciāli var ietekmēt tirdzniecības plūsmas starp dalībvalstīm tādējādi, ka tas var negatīvi ietekmēt vienotā, starp dalībvalstīm izveidotā tirgus mērķu īstenošanu. Turklāt šāda ietekme nevar būt maznozīmīga (šī sprieduma 52. punktā minētais spriedums lietā *Javico*, 16. punkts; 1999. gada 21. janvāra spriedums apvienotajās lietās C-215/96 un C-216/96 *Bagnasco u.c.*, *Recueil*, I-135. lpp., 47. punkts; šī sprieduma 54. punktā minētais spriedums apvienotajās lietās *Manfredi u.c.*, 42. punkts; šī sprieduma 55. punktā minētais spriedums lietā *Asnef-Equifax un Administración del Estado*, 34. punkts, un šī sprieduma 55. punktā minētais spriedums lietā *Dalmine*/Komisija, 90. punkts).
- 57 Tādējādi ietekme uz Kopienas iekšējo tirdzniecību parasti izriet no vairāku apstākļu apvienojuma, kuriem, katram atsevišķi ņemtam, nav noteikti jābūt noteicošiem (šī sprieduma 56. punktā minētais spriedums apvienotajās lietās *Bagnasco u.c.*, 47. punkts; šī sprieduma 54. punktā minētais spriedums apvienotajās lietās *Manfredi u.c.*, 43. punkts, un šī sprieduma 55. punktā minētais spriedums lietā *Asnef-Equifax un Administración del Estado*, 35. punkts).

- 58 Pēc prasītāju uzskatiem, apstrīdētā lēmuma 1. pantā minētie pārkāpumi neietekmē tirdzniecību starp dalībvalstīm, jo darbība liftu un eskalatoru nozarē tiek organizēta valsts mērogā [un] pat vietējā mērogā, it īpaši ņemot vērā faktu, ka liftu un eskalatoru ierīkošana un apkope ir pieredzējušu profesionāļu darbi, kas var tikt veikti vienīgi vietējā mērogā, pamatojoties uz ekonomiskās efektivitātes apsvērumiem, nepieciešamību saglabāt īsus reaģēšanas termiņus un valstu tiesiskā regulējuma esamību. Turklāt starpvalstu darījumi notiekot izņēmuma gadījumos. Komisija pati uzskatot, ka aizliegtajām vienošanām bija valsts mērogs.
- 59 Jākonstatē, ka prasītāji neapstrīd, ka apstrīdētā lēmuma 1. pantā konstatētās četras aizliegtās vienošanās aptvēra visu Beļģijas, Vācijas, Luksemburgas un Nīderlandes teritoriju (apstrīdētā lēmuma 595. un 600. apsvērums).
- 60 No pastāvīgās judikatūras izriet, ka aizliegta vienošanās, kas attiecas uz visu dalībvalsts teritoriju, būtībā nostiprina valsts mēroga tirgu sadalījumu, tādējādi kavējot Līgumā paredzēto ekonomisko mijiedarbību (Tiesas 1972. gada 17. oktobra spriedums lietā 8/72 *Vereeniging van Cementhandelaren*/Komisija, *Recueil*, 977. lpp., 29. punkts; 2002. gada 19. februāra spriedums lietā C-309/99 *Wouters* u.c., *Recueil*, I-1577. lpp., 95. punkts; šī sprieduma 54. punktā minētais spriedums apvienotajās lietās *Manfredi* u.c., 45. punkts, un šī sprieduma 55. punktā minētais spriedums lietā *Asnef-Equifax* un *Administración del Estado*, 37. punkts; Vispārējās tiesas 1997. gada 22. oktobra spriedums apvienotajās lietās T-213/95 un T-18/96 *SCK* un *FNK*/Komisija, *Recueil*, II-1739. lpp., 179. punkts, un 2006. gada 14. decembra spriedums apvienotajās lietās no T-259/02 līdz T-264/02 un T-271/02 *Raiffeisen Zentralbank Österreich* u.c./Komisija, Krājums, II-5169. lpp., 180. punkts).
- 61 No minētās judikatūras izriet, ka pastāv vismaz ļoti ticams pieņēmums, ka konkurenci ierobežojošas darbības, kas tiek īstenotas visā dalībvalsts teritorijā, var veicināt tirgu nodalīšanu un ietekmēt tirdzniecību Kopienā. Šo pieņēmumu var atspēkot tikai

tad, ja, analizējot nolīguma īpašības un ekonomisko situāciju, kādā tas ir noslēgts un darbojies, tiek pierādīts pretējais (ši sprieduma 60. punktā minētais spriedums apvienotajās lietās *Raiffeisen Zentralbank Österreich u.c./Komisija*, 181. punkts).

62 Vispirms, pretēji tam, ko apgalvo prasītāji lietās T-144/07, T-147/07, T-148/07, T-149/07, T-150/07 un T-154/07, Komisija nav pamatojusies vienīgi uz šo judikatūru, apstrīdētajā lēmumā secinādama, ka aizliegtās vienošanās var ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm EKL 81. panta 1. punkta izpratnē. Proti, no šī sprieduma 47.–52. punkta izriet, ka Komisija minētajā lēmumā ir pamatojusies arī uz to, ka pastāv atsevišķi pārrobežu darījumi attiecībā uz liftu un eskalatoru pārdošanu un ierīkošanu, kā arī apkopes un modernizācijas pakalpojumu sniegšanu, kuros, konkrēti, ir piedalījušies četri vadošie ražotāji, kuri minēti apstrīdētajā lēmumā (apstrīdētā lēmuma 87., 88. un 596. apsvērums).

63 Tāpat jākonstatē, ka prasītāju argumenti par attiecīgā tirgus īpatnībām, kas pierādot, ka tam ir valsts mēroga [un] pat vietējs raksturs, nevar ietekmēt pierādījuma spēku, kāds piemīt apstrīdētajā lēmumā norādītajiem dokumentārajiem pierādījumiem (apstrīdētā lēmuma 88. un 90. apsvērums), kuri apliecina tirdzniecības starp dalībvalstīm esamību tirgū, kas minēts apstrīdētajā lēmumā. Tāpat ir ar argumentiem par starpvalstu darījumu izņēmuma raksturu; šajos argumentos esot vienīgi apstrīdēts, ka ietekme uz tirdzniecību starp dalībvalstīm būtu bijusi ievērojama, nevis pašas šīs tirdzniecības esamība.

64 Visbeidzot, kā izriet no apstrīdētā lēmuma, *Kone*, *Otis*, *Schindler* un *ThyssenKrupp* atsaukšanas politika “patī par sevi norāda, ka klientiem ir zināma interese vērsties

pie piegādātājiem ārpus valsts robežām” (apstrīdētā lēmuma 596. apsvēruma). Turklāt Komisija, konkrēti, ir norādījusi uz ārvalstu uzņēmumu dalību valstu konkursos (apstrīdētā lēmuma 78. apsvēruma) vai, tāpat arī, uz starpvalstu konkursu esamību (apstrīdētā lēmuma 89. apsvēruma). Ir atļauts uzskatīt — kā Komisija ir minējusi apstrīdētā lēmuma 90. apsvērumā —, ka pārrobežu darījumu skaits būtu lielāks, ja četri iepriekš minētie lielie ražotāji nepiemērotu tīšu politiku, kura vērsta uz atteikšanos no gandrīz visiem pārrobežu pieprasījumiem un klientu novirzīšanu uz attiecīgo valsts meitassabiedrību.

<sup>65</sup> Šajā ziņā prasītāju arguments, ka atsaukšanas politiku nosakot attiecīgās darbības raksturs, ir jānoraida. Proti, tam ir pretrunā jau pati atsevišķu pārrobežu darījumu esamība attiecīgajā tirgū.

<sup>66</sup> Tādējādi jākonstatē, ka Komisija, pamatojoties uz faktu konstatējumiem, kas uzsvērti iepriekšējos punktos, un piemērojot pastāvīgo judikatūru (skat. šī sprieduma 60. punktu), varēja pamatoti uzskatīt, ka apstrīdētā lēmuma 1. pantā minētās aizliegtās vienošanās var ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm.

<sup>67</sup> Attiecībā uz jautājumu par to, vai šī ietekme var tikt kvalificēta kā ievērojama, ir jāatgādina, ka ietekme, kāda nolīgumam vai saskaņotai darbībai var būt uz tirdzniecību starp dalībvalstīm, tiek izvērtēta, konkrēti, ņemot vērā [nolīguma] pušu stāvokli un nozīmīgumu attiecīgo preču tirgū (Tiesas 1980. gada 10. jūlija spriedums lietā 99/79 *Lancôme* un *Cosparfrance Nederland*, *Recueil*, 2511. lpp., 24. punkts, un šī sprieduma 52. punktā minētais spriedums lietā *Javico*, 17. punkts; Vispārējās

tiesas 1994. gada 14. jūlija spriedums lietā T-77/92 *Parker Pen*/Komisija, *Recueil*, II-549. lpp., 40. punkts).

- 68 Apstrīdētajā lēmumā minētie ražotāji “kopā pārstāvēja lielāko daļu piedāvājuma tirgū” (apstrīdētā lēmuma 600. apsvēruma), proti, aptuveni 81 % no liftu un eskalatoru pārdošanas apjoma Eiropā (dati par 2004. gadu, kas izteikti pēc apjoma) (apstrīdētā lēmuma 83. apsvēruma). Tādējādi šie ražotāji bija pietiekami lieli un ar pietiekami nozīmīgu ekonomisko varu, lai to darbības, kas minētas apstrīdētajā lēmumā, varētu ievērojami ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm (šajā ziņā skat. Tiesas 1978. gada 1. februāra spriedumu lietā 19/77 *Miller International Schallplatten*/Komisija, *Recueil*, 131. lpp., 10. punkts, un šī sprieduma 60. punktā minēto spriedumu apvienotajās lietās *SCK* un *FNK*/Komisija, 181. punkts).
- 69 Turklāt un pretēji prasītāju apgalvojumiem, Komisijai nebija pienākuma pierādīt, ka apstrīdētajiem nolīgumiem praksē ir bijusi ievērojama iedarbība uz tirdzniecību starp dalībvalstīm vai arī ka pēc pārkāpumu beigām būtu pieaugusi starpvalstu tirdzniecība. EKL 81. panta 1. punktā ir tikai prasīts, lai nolīgumi un saskaņotās darbības, kas ierobežo konkurenci, varētu ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm (ši sprieduma 55. punktā minētais spriedums lietā *Asnef-Equifax* un *Administración del Estado*, 43. punkts, un Vispārējās tiesas 2006. gada 13. decembra spriedums apvienotajās lietās T-217/03 un T-245/03 *FNCBV* u.c./Komisija, Krājums, II-4987. lpp., 68. punkts).
- 70 No visa iepriekš izklāstītā izriet, ka Komisija varēja pamatoti uzskatīt, ka apstrīdētā lēmuma 1. pantā minētās aizliegtās vienošanās ir ievērojami ietekmējušas tirdzniecību starp dalībvalstīm EKL 81. panta 1. punkta izpratnē.
- 71 Tātad pirmā daļa ir jānoraida.



Par otro daļu, kas attiecas uz to, ka ir pārkāpta Regula Nr. 1/2003, paziņojums par sadarbību tīklā un vienlīdzīgas attieksmes un tiesiskās palāvības aizsardzības principi, jo Komisijai vajadzējis ļaut attiecīgajām valsts iestādēm gādāt par pārkāpumu izmeklēšanu

- 72 Apstrīdētā lēmuma 543. apsvērumā Komisija savu kompetenci piemērot EKL 81. pantu attiecībā uz minētajā lēmumā norādītajām aizliegtajām vienošanām pamato šādi:

“[...] Regulā Nr. 1/2003 ir saglabāta Kopienų paralēlās kompetences sistēma [EKL] 81. panta 1. punkta piemērošanai. Ar to, konkrēti, nav grozīta Komisijas kompetence izmeklēt jebkuru iespējamo pārkāpumu un pieņemt lēmumus atbilstoši [EKL] 81. pantam, tostarp par pārkāpumiem, kuru galvenās sekas iestājas vienā dalībvalstī. Paziņojumā [par sadarbību tīklā] ir noteiktas pamatnostādnes uzdevumu sadalījumam starp Komisiju un dalībvalstu konkurences iestādēm. Nedz ar Regulu Nr. 1/2003, nedz paziņojumu [par sadarbību tīklā] uzņēmumam netiek radītas ne tiesības, ne cerības attiecībā uz to, ka tā lietu izskatīs konkrēta konkurences iestāde, turklāt nekas neliedz Komisijai iejaukties attiecībā uz iespējamu [EKL] 81. panta pārkāpumu, tostarp saistībā ar lietām, kas aprobežojas ar vienas dalībvalsts teritoriju [..].”

- 73 Prasītāji lietās T-144/07, T-147/07, T-148/07, T-149/07, T-150/07 un T-154/07 būtībā norāda, ka, pat ja EKL 81. pants bija piemērojams, Komisijai nebija kompetences sākt procesu un piemērot naudas sodus. Ar to, ka Komisija sāka procesu, esot pārkāpts paziņojums par sadarbību tīklā un tiesiskās palāvības aizsardzības princips. Saskaņā ar Regulas Nr. 1/2003 5. un 35. pantu un paziņojuma par sadarbību tīklā 8. un 14. punktu attiecīgās valstu konkurences iestādes esot izdevīgākajā situācijā, lai izmeklētu pārkāpumus. Prasītāji lietās T-147/07, T-148/07, T-149/07 un T-150/07 arī apgalvo,

ka paziņojumam par sadarbību tīklā esot saistoša iedarbība attiecībā pret konkurences iestādēm, kas izrietot no tiesiskuma principa administratīvajā pārvaldībā, vienlīdzīgas attieksmes principa un tiesiskās paļāvības ievērošanas principa. Visbeidzot prasītāji lietās T-147/07 un T-149/07 uzsver, ka lietu par pārkāpumiem izskatīšana valstu konkurences iestādēs būtu bijusi efektīvāka, ņemot vērā Komisijas ierēdņu, kuri bija atbildīgi par lietu, “valodu zināšanu trūkumu”.

<sup>74</sup> Pēc minēto prasītāju uzskatiem, fakts, ka Komisija ir ļāvusi Austrijas konkurences iestādei izskatīt lietu par paralēlu EKL 81. panta pārkāpumu liftu un eskalatoru tirgū Austrijā, ilustrē to, ka paziņojumā par sadarbību tīklā paredzētie kompetences noteikšanas principi ir piemēroti patvaļīgi. Prasītāji lietās T-144/07, T-148/07, T-149/07, T-150/07 un T-154/07 šajā ziņā apgalvo, ka attieksme pret tiem bijusi mazāk labvēlīga nekā tad, ja būtu notikusi vēršanās kompetentajās iestādēs atbilstoši paziņojumam par sadarbību tīklā, jo Beļģijas, Luksemburgas un Nīderlandes konkurences iestādes attiecībā uz tiem būtu pieņēmušas lēmumus par atbrīvojumu.

<sup>75</sup> Pirmām kārtām, jāatgādina, ka attiecībā uz pilnvaru sadalījumu starp Komisiju un valstu konkurences iestādēm ar Regulu Nr. 1/2003 ir izveidota agrākā centralizētā sistēma un atbilstoši subsidiaritātes principam ir izveidota plašāka valstu konkurences iestāžu apvienība. Tādējādi saskaņā ar Regulas Nr. 1/2003 35. pantu dalībvalstīm ir jāizraugās konkurences iestāde vai iestādes, kas ir atbildīgas par EKL 81. un 82. panta piemērošanu, un Regulas Nr. 1/2003 5. pantā minētās iestādes ir pilnvarotas īstenot Savienības konkurences tiesības (šajā ziņā skat. Vispārējās tiesas 2007. gada

8. marta spriedumu lietā T-339/04 *France Télécom*/Komisija, Krājums, II-521. lpp., 79. punkts).

- 76 Tomēr ar Regulu Nr. 1/2003 ieviestā sadarbība starp Komisiju un valstu konkurences iestādēm neļauj uzskatīt, ka šajā gadījumā Komisijai būtu bijis pienākums ļaut attiecīgajām valstu konkurences iestādēm gādāt par dažādo pārkāpumu izmeklēšanu. Gluži pretēji, no Regulas Nr. 1/2003 normām izriet, ka Komisija saglabā dominējošu lomu Savienības konkurences noteikumu pārkāpumu izmeklēšanā un konstatēšanā; to neietekmē paralēlā kompetence, kāda valstu konkurences iestādēm piemīt atbilstoši minētajai regulai. Proti, saskaņā ar Regulas Nr. 1/2003 11. panta 6. punktu Komisija ir tiesīga — pēc konsultēšanās ar valsts iestādi — sākt procesu, lai pieņemtu lēmumu, pat ja valsts iestāde jau izskata lietu. Turklāt saskaņā ar minēto normu tas, ka Komisija sāk procesu, atbrīvo valstu konkurences iestādes no to kompetences piemērot Savienības konkurences noteikumus šādā lietā.
- 77 Attiecībā uz paziņojumu par sadarbību tīklā, kas saskaņā ar prasītāju viedokli šajā gadījumā esot pārkāpts, ir jānorāda, ka saskaņā ar tā 31. punktu tas iesaistītajiem uzņēmumiem nepiešķir individuālas tiesības uz to, lai attiecīgo lietu izskatītu konkrēta iestāde. Tādējādi prasītājiem nav pamata apgalvot, ka saskaņā ar šo paziņojumu tiem bija tiesības vai likumīgas cerības uz to, lai apstrīdētajā lēmumā konstatētos pārkāpumus izmeklētu valstu konkurences iestādes (šajā ziņā skat. šī sprieduma 75. punktā minēto spriedumu lietā *France Télécom*/Komisija, 83. punkts).
- 78 Tādējādi Komisija apstrīdētā lēmuma 543. apsvērumā ir pamatoti paudusi uzskatu, ka “nedz ar Regulu Nr. 1/2003, nedz paziņojumu [par sadarbību tīklā] uzņēmumam netiek radītas ne tiesības, ne cerības attiecībā uz to, ka tā lietu izskatīs konkrēta konkurences iestāde”.

- 79 Turklāt, pat ja pieņemtu, ka paziņojums par sadarbību tīklā var radīt tiesības vai izraisīt uzņēmumiem tiesisko paļāvību uz to, ka lietu izskatīs konkrēta iestāde, prasītāju argumentiem, kuri pamatoti ar minētā paziņojuma 8. un 14. punktu, nevar piekrist.
- 80 Šajā ziņā jānorāda, pirmkārt, ka paziņojuma par sadarbību tīklā 8. punktam — kurā izklāstīti nosacījumi, ar kādiem “var uzskatīt, ka iestāde ir izdevīgākā situācijā, lai izskatītu [lietu]” — nav saistošas iedarbības. Darbības vārda “varēt” [“pouvoir”] lietojums rāda, ka tas attiecas tikai uz iespēju sadalīt uzdevumus, ko nevar uzskatīt par tādu, kas radītu Komisijai pienākumu neizskatīt lietu vai neveikt pārbaudi attiecībā uz lietu, ja izpildīti 8. punktā izvirzītie nosacījumi (skat. šī sprieduma 75. punktā minēto spriedumu lietā *France Télécom*/Komisija, 84. punkts).
- 81 Otrkārt, — tiktāl, ciktāl paziņojuma par sadarbību tīklā 14. punkts var radīt tiesības vai likumīgas cerības, jo tajā ir apliecināts, ka Komisija “ir” īpaši izdevīgā situācijā, ja ir izpildīti atsevišķi tajā izvirzītie nosacījumi — ar to esot apstiprināta Komisijas kompetence izskatīt šo lietu. Proti, saskaņā ar paziņojuma par sadarbību tīklā 14. punktu ir uzskatāms, ka Komisija ir īpaši izdevīgā situācijā, “ja viens vai vairāki nolīgumi vai darbības [...] ietekmē konkurenci vairāk nekā trijās dalībvalstīs”; apstrīdētajā lēmumā konstatētajiem pārkāpumiem ir šāda ietekme.
- 82 Treškārt, attiecībā uz paziņojuma par sadarbību tīklā 15. punktu, kurš tad, ja nebūtu vienota pārkāpuma, pēc prasītāju uzskatiem, būtu vienīgais Komisijas kompetences pamats un kurā izvirzītie nosacījumi šajā lietā neesot izpildīti, pietiek norādīt — tāpat

kā norāda Komisija —, ka minētajai normai nav nozīmes šajā lietā, jo šajā normā ir minēts gadījums, kad Komisija ir īpaši izdevīgā situācijā, lai izskatītu lietu.

83 Šajā lietā paziņojums par sadarbību tīklā nav pārkāpts, tāpēc nav jālemj par iespējamo tiesiskuma principa administratīvajā pārvaldībā un vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpumu, kuri ir pamatā minētā paziņojuma saistošajai iedarbībai.

84 Otrām kārtām, arī tas, ka lēmumu attiecībā uz paralēlu valsts mēroga pārkāpumu pieņēma Austrijas konkurences iestāde, nepierāda, ka Komisijai būtu bijis pienākums ļaut lietas par pārkāpumiem Beļģijā, Vācijā, Luksemburgā un Nīderlandē izskatīt attiecīgajām valstu konkurences iestādēm. Konkrēti, kā izriet no šī sprieduma 75.–78. punktā veiktās analīzes, nevienā Savienības tiesību normā Komisijai nav noteikts šāds pienākums. Turklāt no Komisijas paskaidrojumiem izriet, ka izraudzītā pieeja katrā ziņā nav bijusi patvaļīga. Proti, nav apstrīdēts, ka izmeklēšanas procesi par četrām aizliegtajām vienošanām, kas minētas apstrīdētajā lēmumā, tika sākti 32 mēnešus pirms tam, kad tika sākta izmeklēšana attiecībā uz aizliegto vienošanos Austrijā, un ka brīdī, kad tika iesniegts pirmais pieteikums atbilstoši 2002. gada paziņojumam par sadarbību attiecībā uz aizliegto vienošanos Austrijā, izmeklēšanas procesi par aizliegtajām vienošanām, kas minētas apstrīdētajā lēmumā, jau bija pabeigti un ka jau bija sagatavots lēmuma projekts. Tādējādi tas, ka Komisijas izmeklēšana aprobežojās ar četrām aizliegtajām vienošanām, kas minētas apstrīdētajā lēmumā, bija pamatots ar risku saistībā ar novēlošanos šo lietu izskatīšanā.

85 Trešām kārtām, prasītāji lietās T-144/07, T-148/07, T-149/07, T-150/07 un T-154/07 nevarot atsaukties uz iespējamiem lēmumiem par atbrīvojumu, kādus attiecībā uz tiem esot pieņēmušas Beļģijas, Luksemburgas un Nīderlandes konkurences iestādes,

atbalstīdamas to argumentus, ka Komisijai esot bijis pienākums ļaut minētajām valstu iestādēm gādāt par pārkāpumu izmeklēšanu. Proti, šie valstu lēmumi bija provizoriski (skat. šī sprieduma 167.–174. punktu) un turklāt iekļāvās valsts procesā. Saskaņā ar Regulas Nr. 1/2003 11. panta 6. punktu Komisija ir tiesīga jebkurā brīdī sākt procesu un tādējādi atbrīvojot dalībvalstu konkurences iestādes no to kompetences.

<sup>86</sup> Ceturtām kārtām, prasītāju lietās T-147/07 un T-149/07 arguments, kas attiecas uz Komisijas ierēdņu, kuri bija atbildīgi par lietu, iespējamo “valodu zināšanu trūkumu”, ir jānoraida, jo Komisija ir daudzvalodu iestāde, kura uzskatāma par spējīgu strādāt visās Kopienas oficiālajās valodās (šajā ziņā skat. Vispārējās tiesas 2000. gada 15. marta spriedumu apvienotajās lietās T-25/95, T-26/95, no T-30/95 līdz T-32/95, no T-34/95 līdz T-39/95, no T-42/95 līdz T-46/95, T-48/95, no T-50/95 līdz T-65/95, no T-68/95 līdz T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 un T-104/95 *Cimenteries CBR u.c./Komisija*, *Recueil*, II-491. lpp., 640. punkts). Prasītāji arī nevar apgalvot, ka paziņojuma par iebildumiem un apstrīdētā lēmuma paziņošana angļu valodā, lai gan prasītāji administratīvajā procesā esot lietojuši vācu valodu vai holandiešu valodu, būtu traucējusi tiem izmantot tiesības uz aizstāvību, jo tie atzina, ka ir piekrituši, ka dokumenti tiek paziņoti angļu valodā, un to apgalvojumi katrā ziņā nav pamatoti.

<sup>87</sup> No visa iepriekš izklāstītā izriet, ka arī šī pamata otrajai daļai nevar piekrist.

<sup>88</sup> Tātad pamats, kas attiecas uz Komisijas kompetences neesamību, ir pilnībā jānoraida.

*Par pamatu, kas attiecas uz to, ka ir pārkāpti principi, kuri reglamentē saukšanu pie atbildības par EKL 81. panta pārkāpumiem, nevainīguma prezumpcijas princips, sodu individualitātes princips un vienlīdzīgas attieksmes princips, un tiesības uz aizstāvību, kā arī EKL 253. pants, vainojot mātessabiedrības pārkāpumus, kurus izdarījušas to meitassabiedrības*

## Ievada apsvērumi

- <sup>89</sup> Ar šo pamatu, kas skar, no vienas puses, pret attiecīgajām mātessabiedrībām vērstā apstrīdētā lēmuma 1. pantā ietvertā konstatējuma par pārkāpumu tiesiskumu un, no otras puses, naudas sodu tiesiskumu, kuri minētajām sabiedrībām noteikti apstrīdētā lēmuma 2. pantā, prasītāji lietās T-144/07, T-147/07, T-148/07, T-149/07, T-150/07 un T-154/07 apstrīd *TKE* un *TKAG* solidāro atbildību par to meitassabiedrību Beļģijā, Vācijā, Luksemburgā un Nīderlandē pret konkurenci vērsto rīcību.
- <sup>90</sup> Attiecībā uz mātessabiedrības solidāro atbildību par tās meitassabiedrības rīcību ir jāatgādina — apstākļi, ka meitassabiedrībai ir atsevišķas juridiskas personas statuss, nav pietiekams, lai liegtu iespēju tās rīcībā vainot mātessabiedrību (Tiesas 1972. gada 14. jūlija spriedums lietā 48/69 *Imperial Chemical Industries*/Komisija, *Recueil*, 619. lpp., 132. punkts).
- <sup>91</sup> Savienības konkurences tiesības attiecas uz uzņēmumu darbību, un uzņēmuma jēdziens ietver jebkuru vienību, kas veic saimniecisku darbību, neatkarīgi no šīs vienības juridiskā statusa un tās finansēšanas veida (skat. Tiesas 2009. gada 10. septembra spriedumu lietā C-97/08 P *Akzo Nobel u.c./Komisija*, Krājums, I-8237. lpp., 54. punkts un tajā minētā judikatūra).

- 92 Savienības tiesa arī ir precizējusi, ka uzņēmuma jēdziens, aplūkojot to no šī viedokļa, ir jāsaprot kā tāds, kas apzīmē ekonomisku vienību pat tad, ja no juridiskā viedokļa šo ekonomisko vienību veido vairākas fiziskas vai juridiskas personas (skat. Tiesas 1984. gada 12. jūlija spriedumu lietā 170/83 *Hydrotherm Gerätebau, Recueil*, 2999. lpp., 11. punkts, un šī sprieduma 91. punktā minēto spriedumu lietā *Akzo Nobel u.c./Komisija*, 55. punkts un tajā minētā judikatūra; Vispārējās tiesas 2000. gada 29. jūnija spriedumu lietā T-234/95 *DSG/Komisija, Recueil*, II-2603. lpp., 124. punkts). Tādējādi tā ir uzsvērusi, ka konkurences noteikumu piemērošanai formāla divu sabiedrību nošķiršana, kas rodas to atsevišķo juridisko personību dēļ, nav izšķiroša un ka svarīgi ir, vai tās izturas tirgū kā viena vienība vai neizturas. Tāpēc var izrādīties, ka ir jānosaka, vai divas sabiedrības, kurām ir atsevišķa juridiskā personība, veido vai attiecas uz vienu un to pašu uzņēmumu vai ekonomisku vienību, kam ir viena un tā pati izturēšanās tirgū (šī sprieduma 90. punktā minētais spriedums lietā *Imperial Chemical Industries/Komisija*, 140. punkts, un Vispārējās tiesas 2005. gada 15. septembra spriedums lietā T-325/01 *DaimlerChrysler/Komisija*, Krājums, II-3319. lpp., 85. punkts).
- 93 Ja šāda ekonomiska vienība pārkāpj konkurences noteikumus, tai saskaņā ar personiskās atbildības principu ir jāatbild par pārkāpumu (skat. šī sprieduma 91. punktā minēto spriedumu lietā *Akzo Nobel u.c./Komisija*, 56. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 94 Tādējādi meitassabiedrības rīcībā var vainot mātesabiedrību it īpaši tad, ja — lai gan tā ir atsevišķa juridiska persona — šī meitassabiedrība savu rīcību tirgū nenosaka patstāvīgi, bet galvenokārt pilda mātesabiedrības dotus norādījumus, ievērojot īpaši ekonomiskās, organizatoriskās un juridiskās saites, kas apvieno šīs abas juridiskās vienības (skat. Tiesas 2000. gada 16. novembra spriedumu lietā C-294/98 P *Metsä-Serla u.c./Komisija, Recueil*, I-10065. lpp., 27. punkts; 2005. gada 28. jūnija spriedumu apvienotajās lietās C-189/02 P, C-202/02 P, no C-205/02 P līdz C-208/02 P un C-213/02 P *Dansk Rørindustri u.c./Komisija*, Krājums, I-5425. lpp., 117. punkts, un šī sprieduma 91. punktā minēto spriedumu lietā *Akzo Nobel u.c./Komisija*, 58. punkts un tajā minētā judikatūra).



- 95 Šādā situācijā mātesabiedrība un tās meitassabiedrība ir vienas ekonomiskas vienības daļas un tātad veido vienu uzņēmumu šī sprieduma 91. punktā minētās judikatūras izpratnē. Tādējādi tas, ka mātesabiedrība un tās meitassabiedrība ir viens uzņēmums EKL 81. panta izpratnē, ļauj Komisijai adresēt mātesabiedrībai lēmumu, ar kuru tiek uzlikti naudas sodi, un netiek prasīts pierādīt pēdējās personisku līdzdalību šajā pārkāpumā (šī sprieduma 91. punktā minētais spriedums lietā *Akzo Nobel u.c./Komisija*, 59. punkts).
- 96 Īpašajā gadījumā, kad mātesabiedrībai pieder 100% tās meitassabiedrības, kas ir izdarījusi Savienības konkurences noteikumu pārkāpumu, kapitāla, no vienas puses, šī mātesabiedrība var īstenot izšķirošu ietekmi uz šīs meitassabiedrības rīcību un, no otras puses, pastāv atspēkojama prezumpcija, ka minētā mātesabiedrība faktiski īsteno izšķirošu ietekmi uz tās meitassabiedrības rīcību (skat. šī sprieduma 91. punktā minēto spriedumu lietā *Akzo Nobel u.c./Komisija*, 60. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 97 Šādos apstākļos pietiek ar to, ka Komisija pierāda, ka viss meitassabiedrības kapitāls pieder tās mātesabiedrībai, lai prezumētu, ka pēdējā minētā īsteno izšķirošu ietekmi uz šīs meitassabiedrības komercdarbības politiku. Tādējādi Komisija varēs uzskatīt mātesabiedrību par solidāri atbildīgu par tās meitassabiedrībai piemērotā naudas soda samaksu, ja vien šī mātesabiedrība, kurai ir jāatspēko šī prezumpcija, neiesniedz pietiekamus pierādījumus, lai pierādītu, ka tās meitassabiedrība rīkojas tirgū patstāvīgi (skat. šī sprieduma 91. punktā minēto spriedumu lietā *Akzo Nobel u.c./Komisija*, 61. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 98 Turklāt, lai gan Tiesa 2000. gada 16. novembra sprieduma lietā *C-286/98 P Stora Kopparbergs Bergslags/Komisija (Recueil, I-9925. lpp.)* 28. un 29. punktā papildus īpašumtiesībām uz 100% meitassabiedrības kapitāla tik tiešām ir minējusi citus apstākļus, piemēram, mātesabiedrības ietekmes uz meitassabiedrības komercdarbības politiku neapstrīdēšanu un kopējo abu sabiedrību pārstāvību administratīvā procesa

laikā, minētie apstākļi tik un tā ir minēti tikai tādēļ, lai izklāstītu visus pierādījumus, uz kuriem Vispārējā tiesa ir balstījusi savu pamatojumu, nevis tādēļ, lai šī sprieduma 96. punktā minētās prezumpcijas īstenošanai izvirzītu nosacījumu par papildu netiešu norāžu sniegšanu par to, ka mātessabiedrība faktiski ir īstenojusi savu ietekmi (šī sprieduma 91. punktā minētais spriedums lietā *Akzo Nobel u.c./Komisija*, 62. punkts).

- <sup>99</sup> Tas, ka *TKLA*, *TKA*, *TKF* un *TKAL* izdarītajos pārkāpumos tiek vainoti *TKE* un *TKAG*, kā arī tas, ka *TKL* izdarītajā pārkāpumā tiek vainots *TKAG*, ir jāaplūko, ņemot vērā iepriekš atgādinātos principus.

Par *TKE* un *TKAG* vainošanu apstrīdētā lēmuma 1. pantā konstatētajos pārkāpumos

- <sup>100</sup> Apstrīdētā lēmuma 634., 635., 636. un 641. apsvērumā Komisija ir paudusi viedokli, ka *TKE* kā mātes starpnieksabiedrība, kurai 100 % apjomā pieder [attiecīgās meitassabiedrības], ir jāsauc pie solidāras atbildības par pārkāpumiem, ko izdarījušas tā meitassabiedrības *TKLA*, *TKAL*, *TKA* un *TKF*, attiecīgi, Beļģijā, Luksemburgā un Vācijā. Komisija arī ir uzskatījusi, ka *TKAG* kā gala mātessabiedrība, kurai 100 % apjomā pieder [attiecīgās meitassabiedrības], ir jāsauc pie solidāras atbildības par pārkāpumiem, ko šīs pašas meitassabiedrības, kā arī *TKL* izdarījuši Nīderlandē (apstrīdētā lēmuma 634., 635., 636., 637. un 641. apsvērums).

- <sup>101</sup> Apstrīdētā lēmuma 639. apsvērumā Komisija skaidro:

“[...] [K]ā izklāstīts [apstrīdētā lēmuma] 619. [apsvērumā], Komisija uzskata par nepamatotu *TKE* argumentu, saskaņā ar kuru tas, ka pārkāpumu laikposmā *TKE* un tā meitassabiedrību valdes nepārklājās, izslēdzot *TKE* atbildību. Turklāt, kā izklāstīts

626. [apsvērumā], lai sauktu pie atbildības mātessabiedrību, nav nepieciešams, lai abu uzņēmumu darbība pārklātos. Tāpēc Komisija atzīst par nepietiekamu *TKE* argumentu, saskaņā ar kuru “*TKE* ir vienkārša holdinga starpnieksabiedrība, kas nepārvalda tai piederošo sabiedrību ikdienas darbību”, un ka tādējādi *TKE* nevarēja īstenot ietekmi uz savām meitassabiedrībām. Konkrēti, vienā un tajā pašā ekonomiskajā vienībā var prezumēt, ka meitassabiedrība galvenokārt pilda mātessabiedrības norādījumus, un, lai īstenotu izšķirošu ietekmi uz meitassabiedrības komercdarbības politiku, nav nepieciešams, ka mātessabiedrība tieši pārvalda meitassabiedrības ikdienas darbību. Fakts, ka *TKE* ir devis grupai iekšēju norādījumu, uzdodot savām meitassabiedrībām koncentrēties savos iekšējos tirgos, un ka meitassabiedrības šo norādījumu ir pildījušas, pierāda to, ka *TKE* ir izmantojis iespēju īstenot izšķirošu ietekmi uz savu meitassabiedrību komercdarbību. [..]”

<sup>102</sup> Apstrīdētā lēmuma 640. apsvērumā Komisija arī norāda, ka “savās atbildēs uz paziņojumu par iebildumiem *TKE* un tā attiecīgās meitassabiedrības nav sniegušas nekādu informāciju, kurā skaidri izklāstītu savas savstarpējās iekšējās attiecības, hierarhisko struktūru un ziņošanas pienākumus, lai atspēkotu prezumpciju, ka šīs meitassabiedrības savu rīcību tirgū nenoteica patstāvīgi”, un secina, ka “*TKAG* un tam 100% apjomā piederošā meitassabiedrība *TKE*, nav atspēkojuši prezumpciju attiecībā uz atbildību par Beļģijā, Vācijā, Luksemburgā un Nīderlandē izdarītajiem pārkāpumiem”.

<sup>103</sup> Prasītāji lietās T-144/07, T-147/07, T-148/07, T-149/07, T-150/07 un T-154/07 būtībā apgalvo, ka principi attiecībā uz mātessabiedrību vairojamību to meitassabiedrību nodarījumā ir pārkāpti. Turklāt tie izvirza vairākus argumentus, lai pierādītu, ka grupas *ThyssenKrupp* meitassabiedrības, kas minētas šī sprieduma 99. punktā (turpmāk tekstā — “*ThyssenKrupp* meitassabiedrības”), savu komercdarbības politiku

tirgū nosaka patstāvīgi, bez mātessabiedrību ietekmes. Visbeidzot prasītāji apgalvo, ka Komisija ir pārkāpusi sodu individualitātes principu, nevainīguma prezumpcijas principu, to tiesības uz aizstāvību, kā arī savu pienākumu norādīt pamatojumu.

— Par prezumpciju saistībā ar *TKAG* un *TKE* atbildību par savu meitassabiedrību rīcību

<sup>104</sup> Jānorāda, ka, pirmām kārtām, nav strīda par to, ka pārkāpumu laikposmā *TKAG* tieši piederēja 100% *TKE* kapitāla, kuram savukārt tieši piederēja 100% *TKA* kapitāla un netieši — 100% *TKAL*, *TKLA* un *TKF* kapitāla. Turklāt *TKAG* bija arī *TKL* gala mātessabiedrība. Tāpēc, ņemot vērā šī sprieduma 96. punktā minēto judikatūru, pastāv prezumpcija, ka *TKAG* un *TKE* ir īstenojuši izšķirošu ietekmi uz savu attiecīgo meitassabiedrību rīcību. Tādējādi prasītāji lietās T-149/07 un T-150/07 nevar apgalvot, ka Komisija nebūtu ievērojusi principus saistībā ar to, kā jasadala pienākums pierādīt meitassabiedrību atkarību no mātessabiedrības.

<sup>105</sup> Prasītāji lietās T-149/07 un T-150/07 turklāt apgalvo, ka mātessabiedrību nav iespējams vainot tās meitassabiedrību rīcībā, ja mātessabiedrība nav reāli piedalījusies pārkāpumā saskaņā ar sodu individualitātes principu, kurš arī izrietot no Komisijas lēmumu pieņemšanas prakses.

<sup>106</sup> Šajā ziņā jānorāda, ka atbilstoši sodu un sankciju individualitātes principam, kas ir piemērojams ikvienā administratīvajā procesā, kura rezultātā atbilstoši Savienības konkurences noteikumiem var tikt piemērotas sankcijas, uzņēmums drīkst tikt sodīts tikai par faktiem, kuri tam ir individuāli inkriminēti (šajā ziņā skat. Vispārējās tiesas

2001. gada 13. decembra spriedumu apvienotajās lietās T-45/98 un T-47/98 *Krupp Thyssen Stainless* un *Acciai speciali Terni*/Komisija, *Recueil*, II-3757. lpp., 63. punkts).

- 107 Tomēr šis princips ir jāsaskaņo ar uzņēmuma jēdzienu. Komisijas tiesības adresēt sabiedrību grupas mātessabiedrībai lēmumu, ar kuru nosaka naudas sodus, neizriet ne no tā, ka mātessabiedrība būtu pamudinājusi savu meitassabiedrību izdarīt pārkāpumu, ne — vēl jo vairāk — no mātessabiedrības dalības minētajā pārkāpumā, bet gan no fakta, ka tās veido vienotu uzņēmumu EKL 81. panta izpratnē (šajā ziņā skat. Vispārējās tiesas 2003. gada 30. septembra spriedumu lietā T-203/01 *Michelin*/Komisija, *Recueil*, II-4071. lpp., 290. punkts). Konkrēti, ir jākonstatē, ka *TKAG* un *TKE* ir personiski sodīti par pārkāpumiem, kurus, kā tiek uzskatīts, tie ir izdarījuši paši, jo tos ar meitassabiedrībām vieno ciešas ekonomiskas un juridiskas saites (šajā ziņā skat. šī sprieduma 94. punktā minēto spriedumu lietā *Metsä-Serla* u.c./Komisija, 34. punkts).
- 108 Turklāt attiecībā uz prasītāju norādīto Komisijas lēmumu pieņemšanas praksi ir jānorāda, ka Komisijas vērtējumus faktiskajiem apstākļiem agrākās lietās nevar pārņemt šajā lietā (šajā ziņā skat. Vispārējās tiesas 2007. gada 9. jūlija spriedumu lietā T-282/06 *Sun Chemical Group* u.c./Komisija, Krājums, II-2149. lpp., 88. punkts) un ka lēmumi attiecībā uz citām lietām var būt tikai orientējoši, jo lietu faktiskie apstākļi nav identiski (šajā ziņā skat. Tiesas 2006. gada 21. septembra spriedumu lietā C-167/04 P *JCB Service*/Komisija, Krājums, I-8935. lpp., 201. un 205. punkts, un 2007. gada 7. jūnija spriedumu lietā C-76/06 P *Britannia Alloys & Chemicals*/Komisija, Krājums, I-4405. lpp., 60. punkts). No tā izriet, ka sodu individualitātes princips šajā lietā nav pārkāpts.
- 109 Otrām kārtām, prasītāji lietās T-149/07 un T-150/07 norāda, ka mātessabiedrības vainošana tās meitassabiedrības rīcībā var tikt apsvērta tikai tad, ja tas ir objektīvi nepieciešams, lai nodrošinātu konkurences noteikumu praktisko efektivitāti.

- 110 Šis apgalvojums izriet no kļūdainas šī sprieduma 90.–98. punktā minētās judikatūras interpretācijas un tādējādi ir jānoraida. Proti, tiktāl, ciktāl Komisija varēja pamatoti uzskatīt, ka *TKAG*, *TKE* un *ThyssenKrupp* meitassabiedrības saistībā ar EKL 81. panta piemērošanu veido vienotu uzņēmumu un ka tād šis uzņēmums ir personiski sodīts par pārkāpumiem, kurus, kā tiek uzskatīts, tas ir izdarījis pats, Komisijai, aplūkojot mātessabiedrības vainojamību tās meitassabiedrības pārkāpumā, nav pienākuma pārbaudīt, vai šī [mātessabiedrības] vainošana ir nepieciešama, lai nodrošinātu Savienības konkurences tiesību “praktisko efektivitāti”.
- 111 Trešām kārtām, prasītāji lietās T-144/07, T-149/07, T-150/07 un T-154/07 uzskata, ka ar šī sprieduma 96. punktā izklāstīto atbildības prezumpciju ir pārkāpta nevainīguma prezumpcija un ka atbildības prezumpcija neatbilst 6. panta 2. punktam Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijā, kas parakstīta Romā 1950. gada 4. novembrī (turpmāk tekstā — “ECPAK”), un 48. panta 1. punktam Eiropas Savienības Pamattiesību hartā, kura pasludināta Nicā 2000. gada 7. decembrī (OV C 364, 1. lpp.) (turpmāk tekstā — “Harta”).
- 112 Jāatgādina, ka nevainīguma prezumpcijas princips, kas it īpaši izriet no ECPAK 6. panta 2. punkta, ir daļa no pamattiesībām, kuras saskaņā ar Tiesas judikatūru — kas turklāt apstiprināta LES 6. panta 2. punktā, kā arī Hartas 48. pantā — ir atzītas Savienības tiesību sistēmā. Ņemot vērā attiecīgo pārkāpumu raksturu, kā arī ar tiem saistīto sodu raksturu un smagumu, nevainīguma prezumpcijas princips it īpaši ir piemērojams procesos par uzņēmumiem piemērojamu konkurences tiesību normu pārkāpumiem, kuru rezultātā var tikt noteikts naudas sods vai kavējuma nauda (skat. Vispārējās tiesas 2006. gada 5. aprīļa spriedumu lietā T-279/02 *Degussa*/Komisija, Krājums, II-897. lpp., 115. punkts un tajā minētā judikatūra).

- 113 Nevainīguma prezumpcijas princips nozīmē, ka ikvienu apsūdzēto uzskata par nevainīgu, kamēr viņa vaina nav pierādīta saskaņā ar likumu (Vispārējās tiesas 2005. gada 6. oktobra spriedums apvienotajās lietās T-22/02 un T-23/02 *Sumitomo Chemical* un *Sumika Fine Chemicals*/Komisija, Krājums, II-4065. lpp., 106. punkts).
- 114 Jautājumā par to, vai norma attiecībā uz vainojamību pārkāpumā, kāda paredzēta šī sprieduma 96. punktā minētajā judikatūrā, atbilst ECPAK 6. panta 2. punktam, ir jāuzsver, ka Eiropas Cilvēktiesību tiesa (turpmāk tekstā — “ECT tiesa”) ir uzskatījusi, ka šī norma pieļauj faktu vai tiesību prezumpcijas, kas atrodamas represīvo tiesību likumos, bet liek tās iekļaut saprātīgās robežās, ņemot vērā izskatāmās lietas smagumu un saglabājot tiesības uz aizstāvību (skat. ECT 1988. gada 7. oktobra spriedumu lietā *Salabiaku* pret Franciju, A sērija, Nr. 141-A, 28. punkts; šajā ziņā skat. arī ECT 2008. gada 23. septembra spriedumu lietā *Grayson* un *Barnham* pret Apvienoto Karalisti, *Recueil des arrêts et décisions*, 2008, 40. punkts). Tādējādi nevar pastāvēt nevainīguma prezumpcijas pārkāpums, ja konkurences procesos no tipiskās notikumu gaitas tiek izdarīti zināmi secinājumi, kas balstīti uz konstatējumiem, kuri izriet no pieredzes, ar nosacījumu, ka attiecīgajiem uzņēmumiem saglabājas iespēja šos secinājumus atspēkot (pēc analogijas skat. ģenerālvokātes J. Kokotes [J. Kokott] secinājumus lietā, kurā pieņemts Tiesas 2009. gada 4. jūnija spriedums lietā *C-8/08 T-Mobile Netherlands* u.c., Krājums, I-4529. lpp., I-4533. lpp., 93. punkts).
- 115 Šajā lietā Komisija apstrīdētajā lēmumā, neizmantojot nekādas faktu vai tiesību prezumpcijas, vispirms ir pierādījusi, ka *ThyssenKrupp* meitassabiedrības ir izdarījušas EKL 81. panta pārkāpumus Beļģijā, Vācijā, Luksemburgā un Nīderlandē.
- 116 Ņemot vērā faktu, ka EKL 81. pants attiecas uz uzņēmumu rīcību, Komisija pēc tam ir aplūkojusi to, vai ekonomiskā vienība, kura izdarījusi šos pārkāpumus, aptver arī *ThyssenKrupp* meitassabiedrību mātessabiedrības. Tā ir pierādījusi, ka *TKAG* un *TKE* ir īstenojuši izšķirošu ietekmi uz savu meitassabiedrību rīcību, pamatodamies uz atbildības prezumpciju, kas it īpaši izriet no šī sprieduma 96. punktā minētās

judikatūras. Visbeidzot, ievērojot tiesības uz aizstāvību, šīm mātesabiedrībām, kas bija paziņojuma par iebildumiem adresātes, ir bijusi iespēja atspēkot šo prezumpciju, iesniedzot pierādījumus, ar kuriem var pierādīt to meitassabiedrību patstāvību. Komisija apstrīdētā lēmuma 641. apsvērumā tomēr ir paudusi uzskatu, ka šī prezumpcija nav tikusi atspēkota.

117 Tā kā šī sprieduma 96. punktā norādītā prezumpcija ir atspēkojama tikai saistībā ar mātesabiedrības vairošanu jau pierādītā pārkāpumā attiecībā uz tās meitassabiedrību un tā kā šī prezumpcija turklāt iekļaujas procesā, kurā tiek ievērotas tiesības uz aizstāvību, iebildums, kas attiecas uz nevainīguma prezumpcijas principa pārkāpumu, tādējādi ir jānoraida.

118 Ceturtām kārtām, prasītājs lietā T-149/07 apgalvo, ka naudas soda piemērošanai *TKE* nav objektīva iemesla un ka tā ir pretrunā faktam, ka Komisija nav piemērojusi naudas sodu citām starpnieksabiedrībām.

119 Arī šis arguments ir jānoraida. Proti, iespēja piemērot gala mātesabiedrībai sankciju par tās meitassabiedrības nodarījumu neliedz sankciju piemērot holdinga starpnieksabiedrībai vai pašai meitassabiedrībai, ja vien Komisija ir varējusi uzskatīt, ka minētās sabiedrības veido vienu uzņēmumu. Līdzīgi gadījumā, kad ir izpildīti nosacījumi attiecībā uz vairojamību, Komisijai ir izvēle — piemērot sankciju meitassabiedrībai, kura piedalījies pārkāpumā, mātes starpnieksabiedrībai, kura to šajā laikposmā kontrolējusi, un [sabiedrību] grupas gala mātesabiedrībai (šajā ziņā skat. šī sprieduma 60. punktā minēto spriedumu apvienotajās lietās *Raiffeisen Zentralbank Österreich u.c./Komisija*, 331. punkts).



- 120 No visa iepriekš izklāstītā izriet, ka visi iebildumi par to, ka šajā lietā tiek piemērota prezumpcija saistībā ar *TKAG* un *TKE* atbildību par savu meitassabiedrību rīcību, ir jānoraida.

— Par elementiem, ko prasītāji izvirzījuši, lai atspēkotu prezumpciju saistībā ar *TKAG* un *TKE* atbildību par savu attiecīgo meitassabiedrību rīcību

- 121 Prasītāji lietās T-144/07, T-147/07, T-148/07, T-149/07, T-150/07 un T-154/07 būtībā apgalvo, ka, pat ja pastāvētu prezumpcija saistībā ar *TKAG* un *TKE* atbildību par savu meitassabiedrību rīcību, šī prezumpcija būtu atspēkota, jo Komisijai administratīvā procesa laikā un it īpaši divās sanāsmēs 2005. gada 1. martā un 2006. gada 20. septembrī esot ticis pierādīts, ka *ThyssenKrupp* meitassabiedrības ir rīkojušās un rīkojoties ekonomiski un juridiski patstāvīgi.

- 122 Pirmkārt, prasītāji lietās T-147/07, T-148/07, T-149/07 un T-150/07 norāda, ka *TKAG* esot tikai holdinga sabiedrība, kurai kapitāldaļas vietējās sabiedrībās, kas bijušas aizliegto vienošanos dalībnieces, piederot vienīgi ar citu holdinga sabiedrību starpniecību, un ka *TKE* esot tikai holdinga starpnieksabiedrība, kura nepiedaloties apsaimniekošanas darbībās liftu un eskalatoru nozarē. Šie argumenti ir jānoraida, jo vienkāršs holdinga sabiedrības vai holdinga starpnieksabiedrības statuss pats par sevi neatspēko prezumpciju saistībā ar mātessabiedrības atbildību par tās meitassabiedrību rīcību. Šajā ziņā tieši ir jāatgādina, ka saistībā ar sabiedrību grupu, kā tas ir šajā gadījumā, holdings ir sabiedrība, kuras mērķis ir apvienot kapitāldaļas dažādās

sabiedrībās un kuras uzdevums ir nodrošināt šo sabiedrību vienotu vadību (Vispārējās tiesas 2008. gada 8. oktobra spriedums lietā T-69/04 *Schunk* un *Schunk Kohlenstoff-Technik*/Komisija, Krājums, II-2567. lpp., 60. un 63. punkts).

- 123 Otrkārt, prasītāji lietās T-147/07, T-149/07, T-150/07 un T-154/07 apgalvo, ka *ThyssenKrupp* segmenta "Lifti" decentralizētās darbības struktūras dēļ *ThyssenKrupp* meitassabiedrības, kurām esot pašām savi cilvēkresursi un materiālie resursi, pārkāpumos esot piedalījušās bez *TKE* un *TKAG* ietekmes.
- 124 Ar šiem apgalvojumiem netiek atspēkota prezumpcija saistībā ar *TKAG* un *TKE* atbildību par *ThyssenKrupp* meitassabiedrību rīcību, jo šie apgalvojumi nav tikuši pamatoti. Katrā ziņā ir jākonstatē, ka *TKAG* meitassabiedrību iedalījums segmentos — piemēram, segmentā "Lifti", par kuru atbildīgs *TKE* [un] kurā apvienotas visas *ThyssenKrupp* meitassabiedrības, ieskaitot *TKL*, kas tomēr nav *TKE* meitassabiedrība — drīzāk ir norāde uz to, ka attiecīgās mātesabiedrības ir īstenojušas izšķirošu ietekmi uz iepriekš minētajām meitassabiedrībām.
- 125 Treškārt, arī prasītāju lietās T-147/07, T-149/07, T-150/07 un T-154/07 argumentam, ka *TKE* un *TKAG* vadības struktūrvienības un to attiecīgo meitassabiedrību vadības struktūrvienības nekādi nepārklājās, nevar piekrist. Jāuzsver, ka šie apgalvojumi nav pamatoti ne ar vienu dokumentāro pierādījumu, kaut gan šādi pierādījumi varēja tikt iesniegti, konkrēti, iesniedzot sarakstu, kurā būtu norādīts minēto uzņēmumu lēmējinstītūciju sastāvs pārkāpuma laikā (šajā ziņā skat. šī sprieduma 122. punktā minēto spriedumu lietā *Schunk* un *Schunk Kohlenstoff-Technik*/Komisija, 69. punkts). Turklāt organizatoriskās, ekonomiskās un juridiskās saites, kādas pastāv starp *TKAG*, *TKE* un *ThyssenKrupp* meitassabiedrībām, var parādīt, ka pastāv *TKAG* un *TKE* ietekme uz minēto meitassabiedrību stratēģiju, un tādējādi attaisnot to, ka tās tiek uzskatītas par vienotu ekonomisku vienību (šajā ziņā skat. Vispārējās tiesas 2007. gada 12. decembra spriedumu lietā T-112/05 *Akzo Nobel* u.c./Komisija, Krājums, II-5049. lpp., 83. punkts).

- 126 Ceturtkārt, prasītāji lietās T-147/07, T-148/07, T-149/07, T-150/07 un T-154/07 uzsver, ka tie ir patstāvīgi piedalījušies procesā un ir snieguši individuālu atbildi uz paziņojumu par iebildumiem.
- 127 Ar šiem argumentiem arī netiek atspēkota prezumpcija saistībā ar *TKAG* un *TKE* atbildību par to meitassabiedrību rīcību. Protams, Tiesa ir uzskatījusi — fakts, ka mātessabiedrība uzstājas kā vienīgā Komisijas sarunu biedre jautājumā par attiecīgo pārkāpumu, var liecināt par to, ka tiek faktiski īstenota izšķiroša ietekme uz meitassabiedrības rīcību (ši sprieduma 98. punktā minētais spriedums lietā *Stora Kopparbergs Bergslags*/Komisija, 29. punkts). Tomēr tas vien, ka grupas meitassabiedrības savas atbildes uz paziņojumu par iebildumiem sniedz atsevišķi, nevar būt pierādījums tam, ka minētās meitassabiedrības ir patstāvīgas.
- 128 Piektkārt, prasītāji lietās T-144/07, T-147/07, T-148/07, T-149/07 un T-150/07 apgalvo, ka apstrīdētā lēmuma 639. apsvēruma esot neprecīzs tiktāl, ciktāl Komisija esot uzskatījusi, ka *TKE* izšķirošā ietekme uz savu meitassabiedrību rīcību izrietot no tā, ka *TKE* devis grupai iekšēju norādījumu, uzdodams savām meitassabiedrībām koncentrēties savos iekšējos tirgos, lai gan šī pavēle tikai atspoguļojot valstu meitassabiedrību īstenoto komercdarbības politiku. Koncentrācija valstu tirgos izrietot no uzdevumu sadalījuma starp meitassabiedrībām, kas radies no īpašajiem tirgus apstākļiem.
- 129 Šis arguments ir radies no kļūdainas apstrīdētā lēmuma 634.–639. apsvēruma interpretācijas. Proti, no minētajiem apsvērumiem ir secināms — to, ka *TKE* ir jāsauc pie atbildības par tā meitassabiedrību izdarītajiem pārkāpumiem, Komisija ir uzskatījusi, pamatodamās uz *TKE* īpašumtiesībām uz 100 % no savu meitassabiedrības kapitāla un no tām izrietošo neatspēkoto prezumpciju par izšķirošo ietekmi uz to komercdarbības politiku. Komisija apstrīdētā lēmuma 639. apsvērumā tiešām arī ir norādījusi — fakts, ka *TKE* ir devis grupai iekšēju norādījumu, uzdodot savām meitassabiedrībām koncentrēties savos iekšējos tirgos, un ka meitassabiedrības šo norādījumu

ir pildījušas, pierāda, ka *TKE* ir izmantojis iespēju īstenot izšķirošu ietekmi uz savu meitassabiedrību komercdarbību. Tomēr šis iemesls [tika norādīts], atbildot uz argumentu — kas izvirzīts *TKE* atbildē uz paziņojumu par iebildumiem —, saskaņā ar kuru *TKE* esot tikai vienkārša holdinga starpnieksabiedrība, kas nepārvaldot tai piederošo sabiedrību ikdienas darbību (skat. šī sprieduma 122. punktu).

- 130 Katrā ziņā un pretēji prasītāju apgalvojumiem, tas, ka *TKE* [tām] grupas meitassabiedrībām, kuras ietilpst segmentā “Lifti”, deva norādījumu koncentrēties savos valstu tirgos — kā uzsvērusi Komisija —, liecina par *TKE* izšķirošo ietekmi ne vien uz savu meitassabiedrību rīcību, bet arī uz *TKL* rīcību; kā tiesas sēdē apliecinājis prasītājs lietā T-149/07, arī *TKL* ietilpst minētajā segmentā.
- 131 No visa iepriekš izklāstītā izriet, ka Komisija apstrīdētā lēmuma 641. apsvērumā ir pamatoti paudusi uzskatu, ka prasītāji lietās T-144/07, T-147/07, T-148/07, T-149/07, T-150/07 un T-154/07 nav atspēkojuši prezumpciju saistībā ar *TKAG* un *TKE* atbildību par pārkāpumiem, ko *ThyssenKrupp* meitassabiedrības izdarījušas Beļģijā, Vācijā, Luksemburgā un Nīderlandē.

Par pienākuma norādīt pamatojumu un tiesību uz aizstāvību pārkāpumu

- 132 Prasītāji lietās T-144/07, T-147/07, T-148/07, T-149/07, T-150/07 un T-154/07 būtībā apgalvo, ka Komisija ir no vairākiem viedokļiem pārkāpusi pienākumu norādīt pamatojumu. Vispirms, apstrīdētajā lēmumā neesot sniegts pamatojums attiecībā uz

konstatējumu par ekonomisku vienību starp *TKAG*, *TKE* un *ThyssenKrupp* meitassabiedrībām un neesot norādīts, kādā ziņā grupas *ThyssenKrupp* meitassabiedrību iesniegtie elementi nav bijuši pietiekami, lai atspēkotu atbildības prezumpciju. Tāpat Komisija esot ignorējusi vairākus elementus, ko prasītāji lietās T-149/07 un T-150/07 iesnieguši, atbildot uz paziņojumu par iebildumiem. Visbeidzot, apstrīdētā lēmuma 639. apsvērumā esot pieļautas argumentācijas kļūdas un turklāt tajā esot norādīts uz Komisijas izdarītajiem konstatējumiem attiecībā uz *Otis* grupu.

<sup>133</sup> Vispirms ir jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru, kaut gan Komisijai nav pienākuma tāda lēmuma pamatojumā, kurš pieņemts, lai nodrošinātu konkurences noteikumu piemērošanu, izklāstīt visus faktiskos un tiesību jautājumus, kā arī apsvērumus, kas tai likuši pieņemt šādu lēmumu, tomēr saskaņā ar EKL 253. pantu tai vismaz ir jāmin fakti un apsvērumi, kuriem ir būtiska nozīme tās lēmuma struktūrā, lai šādā veidā dotu iespēju Savienības tiesai un ieinteresētajām personām uzzināt Līguma piemērošanas apstākļus (skat. Vispārējās tiesas 1998. gada 15. septembra spriedumu apvienotajās lietās T-374/94, T-375/94, T-384/94 un T-388/94 *European Night Services u.c./Komisija, Recueil*, II-3141. lpp., 95. punkts un tajā minētā judikatūra).

<sup>134</sup> Pirmkārt, ir jānoraida prasītāju lietās T-144/07, T-147/07, T-148/07, T-149/07, T-150/07 un T-154/07 argumenti, kas attiecas uz pamatojuma nesniegšanu saistībā ar konstatējumu par ekonomisku vienību starp grupas *ThyssenKrupp* sabiedrībām, kuras ir apstrīdētā lēmuma adresātes. Proti, jākonstatē, ka no apstrīdētā lēmuma 633.–641. apsvēruma izriet, ka Komisija ir juridiski pietiekami izklāstījusi iemeslus, kuru dēļ *ThyssenKrupp* meitassabiedrību rīcībā ir vainojamas to attiecīgās mātesabiedrības *TKE* un/vai *TKAG*. Proti, šajos apsvērumos Komisija ir atsaukusies uz šī

sprieduma 96. punktā minēto judikatūru, pauzdama uzskatu, ka *TKAG* un *TKE* ir jāsauc pie atbildības par to meitassabiedrību, kuras piedalījušās EKL 81. panta pārkāpumos, rīcību. Turklāt tā ir uzskatījusi, ka prasītājiem nav izdevies atspēkot atbildības prezumpciju.

135 Otrkārt, prasītāju lietās T-149/07 un T-150/07 argumentiem — ka Komisija nav ne vārda minējusi par dažiem argumentiem, kuri izvirzīti, atbildot uz paziņojumu par iebildumiem — nevar piekrist.

136 Tādējādi, attiecībā uz *TKE* atbildē uz paziņojumu par iebildumiem ietverto norādi par pārnacionālu pavēļu neesamību un par *TKE* darbību administratīvajā procesā nošķirti no tā meitassabiedrībām, ir jāmin, ka apstrīdētā lēmuma 639. apsvērumā Komisija ir uzskatījusi — “fakts, ka *TKE* ir devis grupai iekšēju norādījumu, uzdodot savām meitassabiedrībām koncentrēties savos iekšējos tirgos, un ka meitassabiedrības šo norādījumu ir pildījušas, pierāda, ka *TKE* ir izmantojis iespēju īstenot izšķirošu ietekmi uz savu meitassabiedrību komercdarbību”. Turklāt — lai gan apstrīdētajā lēmumā Komisija, protams, nav atbildējusi uz argumentu, kas attiecas uz *TKE* un tā meitassabiedrību nošķirto darbību administratīvajā procesā —, ir jākonstatē, ka šim argumentam nevar būt svarīga nozīme apstrīdētā lēmuma struktūrā, un tādējādi, ņemot vērā šī sprieduma 133. punktā minēto judikatūru, Komisijai uz šo argumentu nav jāsniedz tieša atbilde.

137 Turklāt Komisija arī ir atbildējusi uz argumentiem, ko *TKAG* izvirzījis atbildē uz paziņojumu par iebildumiem. *TKAG* tajā faktiski bija apgalvojis, ka pieteikuma atbilstoši 2002. gada paziņojumam par sadarbību iesniegšana nevar pamatot *TKAG* atbildību pēc būtības, ka *TKAG* nav nedz tieši, nedz netieši piedalījies pārkāpumā, ka liftu un eskalatoru nozare ir organizēta decentralizēti un to patstāvīgi pārvalda valstu meitassabiedrības, ka *TKAG* ir vienkārša holdinga sabiedrība, kas nav iejaukusies

meitassabiedrību, kuras darbojas liftu un eskalatoru nozarē, operatīvajā darbībā, ka operatīvās sabiedrības nav ievērojušas direktīvas likumu ievērošanas jomā, ko *TKE* tām bija iesniedzis, aicinot izbeigt pārkāpumu, ka Komisijas lietas materiālos nebija elementu, kas pierādītu, ka *TKAG* īstenojis faktiskus ietekmi uz operatīvajām sabiedrībām, un ka *TKAG* vienmēr ir iesaistījies administratīvajā procesā nošķirti no pārējām sabiedrībām. Kā pareizi norāda Komisija, *TKAG* atbildes uz paziņojumu par iebildumiem 74.–87. punktā galvenokārt ir ietverti apsvērumi par juridisko kritēriju, kas piemērojams saistībā ar mātessabiedrības vainojamību tās meitassabiedrību rīcībā; Komisija par šiem apsvērumiem ir paudusi nostāju apstrīdētā lēmuma 603.–605. apsvērumā un 639. apsvērumā. Attiecībā uz tajā izvirzītajiem apgalvojumiem par faktiem *TKAG* nesniedz nevienu pierādījumu, aprobežodamies ar norādi uz direktīvām par konkurences tiesību ievērošanu, kuras turklāt nav pievienotas *TKAG* atbildei uz paziņojumu par iebildumiem. Visbeidzot, saistībā ar argumentu, kas attiecas uz *TKAG* un tā meitassabiedrību nošķirto darbību administratīvajā procesā, Komisijai, ņemot vērā šī sprieduma 133. punktā minēto judikatūru, arī uz šo argumentu nav jāsniedz tieša atbilde.

<sup>138</sup> Tādējādi iebildums, kas attiecas uz pamatojuma nesniegšanu, ir jānoraida.

<sup>139</sup> Treškārt, prasītāji lietās T-144/07, T-147/07, T-148/07 un T-149/07 norāda, ka apstrīdētā lēmuma 639. apsvērumā neesot sniegts pamatojums, un tas veido “loģikas kļūdu” tiktāl, ciktāl Komisija esot uzskatījusi, ka vienā un tajā pašā ekonomiskajā vienībā varot prezumēt, ka meitassabiedrība galvenokārt pilda mātessabiedrības norādījumus; tādējādi no vēlāmā analīzes secinājuma (šajā gadījumā — ekonomiskas vienības

esamības) esot atvasināts pats šī secinājuma nosacījums (šajā gadījumā — norāžu par meitassabiedrību komerciālo neatkarību no *ThyssenKrupp* neesamība). Turklāt neesot loģiski noraidīt pamatu, kas ļauj atspēkot prezumpciju — šajā gadījumā, personisku saišu starp *TKE* un tā meitassabiedrību valdēm neesamību —, apgalvojot, ka vadības struktūrvienību pārklāšanās neesot nosacījums šīs prezumpcijas pastāvēšanai.

<sup>140</sup> Arī šiem argumentiem nevar piekrist. No vienas puses, tajos nav ievērota atbildības prezumpcijas sistēma, kas izriet no šī sprieduma 96. un 97. punktā minētās judikatūras, un, konkrēti, fakts, ka norādīto prezumpciju var atspēkot mātessabiedrība, iesniedzot pierādījumus, ar kuriem var pierādīt savu meitassabiedrību patstāvību. No otras puses, Komisija nav noraidījusi prasītāju argumentu par *TKE* un tā meitassabiedrību nepārklāšanos, apgalvodama, ka vadības struktūrvienību pārklāšanās nav nosacījums prezumpcijas par mātessabiedrības atbildību pastāvēšanai. Gluži pretēji, no norādes uz apstrīdētā lēmuma 619. apsvērumu, kā arī no minētā lēmuma 640. apsvēruma izriet, ka Komisija ir noraidījusi šo argumentu tādēļ, ka *TKE* tā pamatojumam nav sniedzis nevienu pierādījumu. Šajā ziņā jāuzsver, ka pat tiesvedības gaitā Vispārējā tiesā prasītāju apgalvojumi par to, ka *TKE* un *TKAG* vadības struktūrvienības un to attiecīgo meitassabiedrību vadības struktūrvienības nepārklājās, netika pamatoti ne ar vienu dokumentāro pierādījumu (skat. šī sprieduma 125. punktu).

<sup>141</sup> Attiecībā uz apstrīdētā lēmuma 639. apsvērumu prasītāji lietās T-144/07, T-147/07, T-148/07, T-149/07 un T-150/07 arī apgalvo, ka to tiesības uz aizstāvību esot pārkāptas tādēļ, ka minētajā apsvērumā izklāstītajā pamatojumā esot norāde uz apstrīdētā lēmuma 626. apsvērumu par ekonomiskas vienības esamību starp grupas *Otis* sabiedrībām, un tādēļ, ka apstrīdētā lēmuma 622.–625. apsvēruma noteicošās daļas Komisija neesot izpaudusi *ThyssenKrupp*.



142 Šajā ziņā ir jākonstatē, ka prasītāji nepaskaidro, kādā ziņā apstrīdētā lēmuma 639. apsvērumā ietvertā norāde uz minētā lēmuma 626. apsvērumu ir skārusi tiesības uz aizstāvību administratīvā procesa laikā.

143 Tiktāl, ciktāl šī sprieduma 141. punktā paustais iebildums ir jāinterpretē tādējādi, ka ar to ir izvirzīta sūdzība par pamatojuma nesniegšanu, jākonstatē, ka attiecībā uz apstrīdētā lēmuma 639. apsvērumā ietverto norādi uz minētā lēmuma 626. apsvērumu Komisija ir vienīgi uzskatījusi — “kā izklāstīts 626. [apsvērumā], lai sauktu pie atbildības mātesabiedrību, nav nepieciešams, lai abu uzņēmumu darbība pārklātos”. Ir jākonstatē, ka paskaidrojumi, uz kuriem norādīts 639. apsvērumā, nav atrodami apstrīdētā lēmuma 626. apsvērumā, kurš netika slēpts no grupas *ThyssenKrupp* sabiedrībām, bet gan ir ietverti iepriekšējā apsvērumā un, konkrēti, šādā 625. apsvēruma daļā, kura tāpat netika slēpta no grupas *ThyssenKrupp* sabiedrībām:

“[...] [L]ai sauktu pie atbildības par meitassabiedrības rīcību tirgū, nav nepieciešams, lai tās darbība pārklātos ar mātesabiedrības komercdarbību, tāpat nav nepieciešama cieša saistība ar meitassabiedrības darbību. Ir pilnīgi normāli, ka dažādās darbības un specializācija tiek piešķirtas dažādām uzņēmumu grupas vienībām.”

144 Tādējādi prasītāji nevar juridiski korekti apgalvot, ka juridiskie principi, uz kādiem Komisija pamatojusies apstrīdētā lēmuma 639. apsvērumā, ir saglabājušies neskaidri. Tādējādi šādos apstākļos arī šī sprieduma 141. punktā paustais iebildums ir jānoraida.

145 Ceturtkārt, prasītāji lietās T-144/07, T-147/07, T-148/07, T-149/07, T-150/07 un T-154/07 norāda, ka Komisija savos iebildumu rakstos ir sniegusi virkni jaunu argumentu, kuri nevar kompensēt pamatojuma nesniegšanu apstrīdētajā lēmumā. Šie argumenti esot novēloti un neesot pieņemami, un tie katrā ziņā neesot pamatoti.

146 Kā atgādināts šī sprieduma 133. punktā, Komisijai saskaņā ar EKL 253. pantu vismaz ir jāmin fakti un apsvērumi, kuriem ir būtiska nozīme tās lēmuma struktūrā, lai šādā veidā dotu iespēju Savienības tiesai un ieinteresētajām personām uzzināt Līguma piemērošanas apstākļus. Turklāt no pastāvīgās judikatūras izriet — ja vien nepastāv īpaši apstākļi, lēmuma galvenajā daļā ir jāietver pamatojums un to nedrīkst pirmo reizi izskaidrot tikai *a posteriori* tiesā (skat. šī sprieduma 133. punktā minēto spriedumu apvienotajās lietās *European Night Services* u.c./Komisija, 95. punkts un tajā minētā judikatūra). Tādējādi pamatojums ieinteresētajai personai principā ir jāpaziņo vienlaicīgi ar tai nelabvēlīgo lēmumu (skat. šī sprieduma 94. punktā minēto spriedumu apvienotajās lietās *Dansk Rørindustri* u.c./Komisija, 463. punkts un tajā minētā judikatūra).

147 Kā jau konstatēts šī sprieduma 134. punktā, no apstrīdētā lēmuma 633.–641. apsvēruma izriet, ka Komisija ir juridiski pietiekami izklāstījusi iemeslus, kuru dēļ *Thyssen-Krupp* meitassabiedrību rīcībā ir vainojamas to attiecīgās mātessabiedrības *TKE* un/vai *TKAG*. Šajā ziņā ir jānorāda, ka Komisijas iebildumu rakstos ietverto argumentu mērķis ir vienīgi atbildēt uz prasītāju procesuālajos rakstos ietvertajiem argumentiem, nevis kompensēt iespējamo pamatojuma nesniegšanu apstrīdētajā lēmumā.

148 No tā izriet, ka arī pēdējam minētajam iebildumam nevar piekrist.

- 149 Tādējādi visi prasītāju lietās T-144/07, T-147/07, T-148/07, T-149/07, T-150/07 un T-154/07 iebildumi par EKL 253. panta pārkāpumu un tiesību uz aizstāvību pārkāpumu saistībā ar *TKAG* un *TKE* vairošanu *ThyssenKrupp* meitassabiedrību izdarītajos pārkāpumos ir jānoraida.

### Par pieteikumiem par pierādījumu savākšanas pasākumiem

- 150 Pamatodami savu argumentu, ka grupas *ThyssenKrupp* sabiedrības esot sniegušas sīku skaidrojumu par darbības segmentu, uz kuriem attiecas apstrīdētais lēmums, decentralizēto organizāciju minētajā grupā, prasītāji lietās T-147/07, T-148/07, T-149/07 un T-150/07 saskaņā ar Reglamenta 65. panta c) punktu ierosina nopratināt administratoru, kurš strādāja ar lietas materiāliem Komisijā, Komisijas ierēdni, kurš 2004. gada 28. un 29. janvārī vadīja pārbaudes Vācijā, kā arī kādu *TKE* vadības locekli. Turklāt prasītāji lietās T-147/07, T-149/07 un T-150/07 ierosina nopratināt kādu *TKAG* amatpersonu. Prasītājs lietā T-149/07 arī lūdz Vispārējo tiesu noteikt Komisijai pienākumu iesniegt savu 2005. gada 30. novembra Lēmumu C(2005) 4634 par procedūru saskaņā ar [EKL] 81. pantu (Lieta COMP/38.354 - Rūpnieciskie maisi), kura kopsavilkums ir publicēts 2007. gada 26. oktobra *Oficiālajā Vēstnesī* (L 282, 41. lpp.), no kura izrietot, ka nav objektīva iemesla solidarī piemērot naudas sodu holdinga starpniek[sabiedrībai], ja naudas sods jau ir piemērots pārkāpumu izdarītājam meitassabiedrībām un holdinga sabiedrībai, kura atrodas grupas priekšgalā.
- 151 Attiecībā uz lietas dalībnieka iesniegta pieteikuma par pierādījumu savākšanas pasākumiem vērtējumu ir jāatgādina, ka vienīgi Vispārējā tiesa var spriest par iespējamo nepieciešamību papildināt informāciju, kas ir tās rīcībā par lietām, kuras tā izskata (skat. Tiesas 2007. gada 22. novembra spriedumu lietā C-260/05 P *Sniace*/Komisija, Krājums, I-10005. lpp., 77. punkts un tajā minētā judikatūra).

152 No vienas puses, saistībā ar pieteikumiem par liecinieku nopratināšanu, kas ļautu pierādīt, ka grupas *ThyssenKrupp* meitassabiedrības ir sīki izskaidrojušas darbības segmentu, uz kuriem attiecas apstrīdētais lēmums, decentralizēto organizāciju minētajā grupā, ir jānorāda — Komisija neapstrīd, ka grupas *ThyssenKrupp* meitassabiedrības ir sniegušas mutvārdu paskaidrojumus par iespējamo šīs grupas decentralizēto organizāciju. Tomēr Komisija ir uzskatījusi, ka grupas *ThyssenKrupp* meitassabiedrību argumenti netika pamatoti ar dokumentāriem pierādījumiem un pat bija pretrunā atsevišķiem lietas materiālos ietvertiem elementiem.

153 No otras puses, attiecībā uz lūgumu iesniegt Komisijas Lēmumu C(2005) 4634 nevar uzskatīt, ka [minētā lēmuma] iesniegšana būtu nepieciešama lietas atrisināšanai, jo Komisijas lēmumu pieņemšanas prakse nevar tikt izmantota kā naudas sodu tiesiskais regulējums konkurences jomā (ši sprieduma 108. punktā minētais spriedums lietā *JCB Service*/Komisija, 201. un 205. punkts, un šī sprieduma 108. punktā minētais spriedums lietā *Britannia Alloys & Chemicals*/Komisija, 60. punkts; Vispārējās tiesas 2008. gada 8. oktobra spriedums lietā *T-73/04 Carbone-Lorraine*/Komisija, Krājums, II-2661. lpp., 92. punkts).

154 Tādējādi pieteikumi par pierādījumu savākšanas pasākumiem ir jānoraida, jo lietas materiālos ietvertie elementi ir pietiekami, lai ļautu Vispārējai tiesai lemt par šo pamatu.

155 No visa iepriekš izklāstītā izriet, ka šis pamats ir jānoraida.

### 3. Par prasībām atcelt vai samazināt piemēroto naudas sodu apmēru

#### *Par pamatu, kas attiecas uz principa non bis in idem pārkāpumu*

- <sup>156</sup> *ThyssenKrupp* argumentu, ka ar jebkuru naudas sodu, kas tam piemērots, esot pārkāpts princips *non bis in idem*, ņemot vērā iespējamās valstu konkurences iestāžu Beļģijā, Luksemburgā un Nīderlandē pieņemtos amnestijas lēmumus, Komisija noraida apstrīdētā lēmuma 655. apsvērumā, norādīdama:

“Principa [*non bis in idem*] piemērošanā tiek iepriekš prezumēts [..], ka ir pieņemts lēmums jautājumā par to, vai pārkāpums ir faktiski izdarīts, vai arī ir atkārtoti pārbaudīts minētās rīcības tiesiskums. Šajā gadījumā neviens no *ThyssenKrupp* minētajām valstu konkurences iestādēm nav nedz izskatījusi lietu, nedz pieņēmusi galīgu lēmumu pēc būtības. Princips *non bis in idem* neliedz Komisijai īstenot savas pilnvaras, ja valsts mērogā ir pieņemts pagaidu lēmums jautājumā par amnestiju. Turklāt šajā lietā visi iespējamie valstu [iestāžu] lēmumi, ko minējis *ThyssenKrupp*, ir pieņemti pēc tam, kad Komisija bija sākusi procesu saskaņā ar Regulas Nr. 1/2003 11. panta 6. punkta izpratnē. Atbilstoši minētajai normai šajos apstākļos visas valstu konkurences iestādes ir atbrīvotas no to kompetences piemērot [EKL] 81. pantu [..].”

- <sup>157</sup> Prasītāji lietās T-144/07, T-148/07, T-149/07, T-150/07 un T-154/07 apgalvo, ka ar apstrīdēto lēmumu esot pārkāpts princips *non bis in idem*. Tie šajā ziņā norāda, ka Komisija nedrīkstēja piemērot tiem naudas sodus par pārkāpumiem, ko *ThyssenKrupp* izdarījis Beļģijā, Luksemburgā un Nīderlandē, jo par minētajiem pārkāpumiem Beļģijas, Luksemburgas un Nīderlandes konkurences iestādes attiecībā uz šiem prasītājiem esot pieņēmušas galīgo tiesas spriedumu saskaņā ar 54. pantu Konvencijā, ar ko īsteno 1985. gada 14. jūnija Šengenas nolīgumu starp Beniluksa Ekonomikas savienības

valstu valdībām, Vācijas Federatīvās Republikas valdību un Francijas Republikas valdību par pakāpenisku kontroles atcelšanu pie kopīgām robežām (OV 2000, L 239, 19. lpp.) (turpmāk tekstā — “Īstenošanas konvencija”). Prasītāji šajā ziņā atsaucas uz Beļģijas ziņotāju kolēģijas lēmumu [*konfidenciāli*]<sup>1</sup>, uz Luksemburgas konkurences iestādes atzinumu par amnestiju [*konfidenciāli*] un uz Nīderlandes konkurences iestādes piekrišanu attiecībā uz amnestiju (*clementietoezegging*) [*konfidenciāli*]. Tāpat tie uzsver, ka valstu konkurences iestāžu lēmumi ir pieņemti, pirms Komisija 2005. gada 7. oktobrī sāka procesu, tādējādi nevarot uzskatīt, ka brīdī, kad valstu konkurences iestādes pieņēma lēmumus, tās būtu bijušas atbrīvotas no to kompetences atbilstoši Regulas Nr. 1/2003 11. panta 6. punktam.

158 Jāatgādina, ka princips *non bis in idem*, kas ir nostiprināts arī ECPAK 7. protokola 4. pantā, ir vispārējs Savienības tiesību princips, kura ievērošanu nodrošina tiesa (Tiesas 2006. gada 29. jūnija spriedums lietā C-308/04 P *SGL Carbon*/Komisija, Krājums, I-5977. lpp., 26. punkts, un Vispārējās tiesas 2008. gada 18. jūnija spriedums lietā T-410/03 *Hoechst*/Komisija, Krājums, II-881. lpp., 598. punkts).

159 Savienības konkurences tiesību jomā šis princips aizliedz Komisijai kādu uzņēmumu atkārtoti sodīt vai vērsties tiesā par rīcību, kas vērsta pret konkurenci, par kuru tas ir sodīts vai par kuru atbildība ir atcelta ar agrāku Komisijas lēmumu, kas vairs nav pārsūdzams (Tiesas 2002. gada 15. oktobra spriedums apvienotajās lietās C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, no C-250/99 P līdz C-252/99 P un C-254/99 P *Limburgse Vinyl Maatschappij* u.c./Komisija, *Recueil*, I-8375. lpp., 59. punkts; Vispārējās tiesas 2003. gada 9. jūlija spriedums lietā T-224/00 *Archer Daniels Midland* un *Archer Daniels Midland Ingredients*/Komisija, *Recueil*, II-2597. lpp., 85. un 86. punkts; 2004. gada 29. aprīļa spriedums apvienotajās lietās T-236/01, T-239/01, no T-244/01 līdz T-246/01, T-251/01 un T-252/01 *Tokai Carbon* u.c./Komisija, *Recueil*, II-1181. lpp., 130. un 131. punkts, un šī sprieduma 69. punktā minētais spriedums apvienotajās lietās *FNCBV* u.c./Komisija, 340. punkts).

1 — Konfidenciālie dati ir slēpti.

- 160 Tādējādi nosacījums principa *non bis in idem* piemērošanai ir tāds, ka ir lemts par pārkāpuma faktu vai ir pārbaudīts par to sniegtā vērtējuma tiesiskums (šī sprieduma 159. punktā minētais spriedums apvienotajās lietās *Limburgse Vinyl Maatschappij* u.c./Komisija, 60. punkts). Tādējādi saskaņā ar principu *non bis in idem* ir aizliegts tikai pēc būtības sniegt jaunu vērtējumu par pārkāpuma faktu, kā rezultātā tiktu vai nu piemērota otra sankcija, kas papildinātu pirmo gadījumā, ja notiktu jauna saukšana pie atbildības, vai arī tiktu piemērota pirmā sankcija gadījumā, ja ar otro lēmumu tiktu nolemts saukt pie atbildības, kura pirmajā lēmumā nav atzīta (šī sprieduma 159. punktā minētais spriedums apvienotajās lietās *Limburgse Vinyl Maatschappij* u.c./Komisija, 61. punkts).
- 161 Jautājumā par to, vai valsts konkurences iestādes lēmums var liegt Komisijai kādu uzņēmumu atkārtoti sodīt vai pret to vērsties tiesā, ir jāatgādina, ka principa *non bis in idem* piemērošanai ir izvirzīti trīs nosacījumi: fakti ir vienādi, likumpārkāpējs ir viens un tas pats un aizsargātās tiesiskās intereses ir vienas un tās pašas. Šis princips tādējādi aizliedz sodīt vienu un to pašu personu vairāk nekā vienu reizi par vienu un to pašu prettiesisko rīcību, lai aizsargātu vienu un to pašu tiesisko interesi (Tiesas 2004. gada 7. janvāra spriedums apvienotajās lietās C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P un C-219/00 P *Aalborg Portland* u.c./Komisija, *Recueil*, I-123. lpp., 338. punkts; šī sprieduma 69. punktā minētais spriedums apvienotajās lietās *FNCBV* u.c./Komisija, 340. punkts, un šī sprieduma 158. punktā minētais spriedums lietā *Hoechst*/Komisija, 600. punkts).
- 162 Tā kā, no vienas puses, dalībvalstu konkurences iestāžu un, no otras puses, Komisijas darbība, vērsties tiesā un sodot uzņēmumus par EKL 81. un 82. panta pārkāpumiem, pamatojoties uz pilnvarām, kas tām piešķirtas, attiecīgi, ar Regulas Nr. 1/2003 5. un 14. pantu, ir vēsta uz to, lai aizsargātu vienu un to pašu tiesisko interesi, proti, lai aizsargātu brīvu konkurenci kopējā tirgū, kas saskaņā ar EKL 3. panta 1. punkta g) apakšpunktu ir Kopienas pamatmērķis (šajā ziņā skat. šī sprieduma 158. punktā minēto spriedumu lietā *SGL Carbon*/Komisija, 31. punkts), ir jāuzskata, ka princips *non bis in idem* aizliedz Komisijai vienu uzņēmumu atkārtoti sodīt vai vērsties tiesā

par EKL 81. vai 82. panta pārkāpuma faktu, par kuru tas ir sodīts vai par kuru tā atbildība ir atcelta ar agrāku valsts konkurences iestādes lēmumu, kurš pieņemts atbilstoši Regulas Nr. 1/2003 5. pantam un kurš kļuvis galīgs.

- 163 Tādējādi ir jāpārbauda, pirmām kārtām, vai šī sprieduma 157. punktā norādītie tiesību akti ir valstu konkurences iestāžu lēmumi, ar ko prasītāji ir sodīti vai ar ko to atbildība par Beļģijā, Luksemburgā un Nīderlandē izdarītajiem un apstrīdētajā lēmumā konstatētajiem pārkāpumiem ir galīgi atcelta.
- 164 Jākonstatē, ka attiecīgo valstu konkurences iestāžu tiesību aktos ir norādīts uz atbrīvojumu, kas attiecīgā gadījumā varētu tikt piešķirts grupā *ThyssenKrupp* ietilpstošajām sabiedrībām attiecībā uz tiem pārkāpumiem Beļģijā, Luksemburgā un Nīderlandē, kuri vēlāk ir konstatēti un par kuriem piemēroti sodi apstrīdētajā lēmumā. Tomēr, kā Komisija pareizi uzsver apstrīdētā lēmuma 655. apsvērumā, “neviens no *ThyssenKrupp* minētajām valstu konkurences iestādēm nav [...] pieņēmusi galīgu lēmumu pēc būtības”. Prasītāju norādītajos valstu konkurences iestāžu tiesību aktos nav lemts par Beļģijā, Luksemburgā un Nīderlandē izdarīto pārkāpumu faktu, tāpēc saskaņā ar šī sprieduma 160. punktā minēto judikatūru šie tiesību akti nevar liegt Komisijai apstrīdētajā lēmumā konstatēt minētos pārkāpumus un sodīt par tiem.
- 165 Kā norāda prasītāji lietās T-144/07, T-148/07, T-149/07, T-150/07 un T-154/07, isa valsts konkurences iestādes veikta pārbaude attiecībā uz pārkāpumu tomēr esot pietiekama, lai piemērotu principu *non bis in idem*. Šajā ziņā tie atsaucas uz Īstenošanas konvencijas 54. pantu un uz Tiesas 2003. gada 11. februāra spriedumu apvienotajās lietās C-187/01 un C-385/01 *Gözütok* un *Brügge* (*Recueil*, I-1345. lpp., 30. punkts), ar ko esot padarīts par nederīgu spriedums apvienotajās lietās *Limburgse Vinyl Maatschappij* u.c./Komisija, kurš minēts šī sprieduma 159. punktā (60. punkts). Valstu konkurences iestāžu lēmumi par atbrīvojumu atbilstot Īstenošanas konvencijas 54. pantā paredzētajiem nosacījumiem.



- 166 Šajā ziņā jānorāda — Īstenošanas konvencijas 54. pantā ir noteikts, ka “personu, kuras sakarā vienā Līgumslēdzējā Pusē ir pieņemts galīgais tiesas spriedums, nedrīkst par to pašu nodarījumu saukt pie atbildības [vērsties tiesā] citā Līgumslēdzējā Pusē [...]”. Saskaņā ar šī sprieduma 165. punktā minēto spriedumu apvienotajās lietās *Gözütok* un *Brügge* (30. un 31. punkts) par personu ir pieņemts galīgais tiesas spriedums, ja pēc valsts procedūras publisko tiesību process ir galīgi beidzies, arī tad, ja šajā procedūrā neiesaistās neviena tiesa.
- 167 Pat ja pieņemtu, ka uz Īstenošanas konvencijas 54. pantu tiktāl, ciktāl ar to ir pausts Savienības tiesību vispārējs princips, proti, princips *non bis in idem*, var atsaukties Savienības konkurences tiesību jomā, būtu jākonstatē — katrā ziņā nevar uzskatīt, ka uz pagaidu lēmumu par amnestiju, ko pieņēmusi valsts konkurences iestāde, attiektos šī tiesību norma. Konkrēti, pagaidu atbrīvojuma piešķiršana neatbilst nosacījumam par publisko tiesību procesa izbeigšanas galīgo raksturu, kas prasīts Īstenošanas konvencijas 54. pantā.
- 168 Pirmkārt, attiecībā uz iespējamo Beļģijas konkurences iestādes lēmumu ir jākonstatē, ka to [*konfidenciāli*] ir izdevusi Beļģijas ziņotāju kolēģija. Tādējādi saskaņā ar konkurences padomes un ziņotāju kolēģijas kopējo paziņojumu par atbrīvojumu no naudas sodiem un to apmēra samazināšanu lietās par aizliegtām vienošanām (turpmāk tekstā — “Beļģijas paziņojums par amnestiju”) pieteikumus par atbrīvojumu, kas iesniegti Beļģijas konkurences iestādē, vispirms izskata ziņotāju kolēģija (Beļģijas paziņojuma par amnestiju 7. un 8. punkts). Tomēr, tā kā “[...] konkurences padome [...] ir tiesa, kura ir pilnvarota pieņemt lēmumus” (Beļģijas paziņojuma par amnestiju 7. punkts), tikai šai iestādei “izmeklēšanas beigās [...], pamatojoties uz ziņotāja [sniegtu] izmeklēšanas ziņojumu [...]” (Beļģijas paziņojuma par amnestiju 8. punkts; skat. arī Beļģijas paziņojuma par amnestiju 21. un 22. punktu), ir jāpieņem galīgi lēmumi par atbrīvojumu. Tādējādi, ņemot vērā atbilstošās Beļģijas tiesību normas, ziņotāju kolēģijas vēstulei attiecībā uz pieteikumu par atbrīvojumu joprojām ir pagaidu raksturs.

- 169 Ziņotāju kolēģijas vēstules pagaidu raksturs [*konfidenciāli*] turklāt izriet no šīs vēstules satura, jo tajā ir apstiprināts, ka pieteikumi “[..] *prima facie* atbilst nosacījumiem atbrīvojuma saņemšanai [..]”.
- 170 Tādējādi nevar uzskatīt, ka ar ziņotāju kolēģijas vēstuli [*konfidenciāli*] tiek galīgi izbeigts publisko tiesību process attiecībā uz *ThyssenKrupp* dalību pārkāpumā Beļģijā. Tā kā Beļģijas konkurences iestāde par *ThyssenKrupp* nav “pieņēmusi galīgo tiesas spriedumu” Īstenošanas konvencijas 54. panta izpratnē, Komisijai šajā gadījumā nebija liegts konstatēt šī uzņēmuma dalību pārkāpumā Beļģijā un sodīt par to, attiecīgi, apstrīdētā lēmuma 1. panta 1. punktā un 2. panta 1. punktā.
- 171 Otrkārt, saistībā ar Luksemburgas Konkurences padomes atzinumu par amnestiju [*konfidenciāli*] ir jākonstatē, ka minētajā atzinumā ir apstiprināta *TKAL* un *TKE* pieņemšanas konvencijas 54. panta izpratnē, Komisijai šajā gadījumā nebija liegts konstatēt šī uzņēmuma dalību pārkāpumā Luksemburgā un sodīt par to, attiecīgi, apstrīdētā lēmuma 1. panta 1. punktā un 2. panta 1. punktā.
- 172 Otrkārt, saistībā ar Luksemburgas Konkurences padomes atzinumu par amnestiju [*konfidenciāli*] ir jākonstatē, ka minētajā atzinumā ir apstiprināta *TKAL* un *TKE* pieņemšanas konvencijas 54. panta izpratnē, Komisijai šajā gadījumā nebija liegts konstatēt šī uzņēmuma dalību pārkāpumā Luksemburgā un sodīt par to, attiecīgi, apstrīdētā lēmuma 1. panta 1. punktā un 2. panta 1. punktā.
- 172 Šādos apstākļos arī ar Luksemburgas Konkurences padomes atzinumu par amnestiju [*konfidenciāli*] ir jākonstatē, ka minētajā atzinumā ir apstiprināta *TKAL* un *TKE* pieņemšanas konvencijas 54. panta izpratnē, Komisijai šajā gadījumā nebija liegts konstatēt šī uzņēmuma dalību pārkāpumā Luksemburgā un sodīt par to, attiecīgi, apstrīdētā lēmuma 1. panta 1. punktā un 2. panta 1. punktā.
- 172 Šādos apstākļos arī ar Luksemburgas Konkurences padomes atzinumu par amnestiju [*konfidenciāli*] ir jākonstatē, ka minētajā atzinumā ir apstiprināta *TKAL* un *TKE* pieņemšanas konvencijas 54. panta izpratnē, Komisijai šajā gadījumā nebija liegts konstatēt šī uzņēmuma dalību pārkāpumā Luksemburgā un sodīt par to, attiecīgi, apstrīdētā lēmuma 1. panta 3. punktā un 2. panta 3. punktā.

- 173 Treškārt, saistībā ar Nīderlandes konkurences iestādes piekrišanu attiecībā uz amnestiju [*konfidenciāli*] ir jākonstatē, ka arī tā nav galīga. Proti, tajā atbrīvojums *TKAG* un *TKL* ir piešķirts tikai gadījumā, ja Nīderlandes konkurences iestāde pati izskatītu un vērstos tiesā par pārkāpumu Nīderlandē vai nu pēc Komisijas lūguma, vai arī pēc savas ierosmes (piekrišanas attiecībā uz amnestiju 7. punkts). Tā kā šajā lietā tas nav noticis, minētajai piekrišanai attiecībā uz amnestiju joprojām ir saglabājies pagaidu raksturs un ar to nav galīgi izbeigts publisko tiesību process attiecībā uz *Thyssen-Krupp* par tā dalību pārkāpumā Nīderlandē.
- 174 Šādos apstākļos piekrišana attiecībā uz amnestiju neliedza Komisijai konstatēt šī uzņēmuma dalību pārkāpumā Nīderlandē un sodīt par to, attiecīgi, apstrīdētā lēmuma 1. panta 4. punktā un 2. panta 4. punktā.
- 175 Tādējādi Komisija apstrīdētā lēmuma 655. apsvērumā ir pamatoti paudusi uzskatu, ka šī sprieduma 157. punktā minētie valstu konkurences iestāžu tiesību akti bija pagaidu lēmumi par amnestiju, kas neliedza tai īstenot savas pilnvaras.
- 176 Otrām kārtām, ņemot vērā iepriekš izklāstītos konstatējumus, prasītāju arguments, ka Komisija apstrīdētā lēmuma 655. apsvērumā ir kļūdaini uzskatījusi, ka attiecīgās valstu konkurences iestādes brīdī, kad tās pieņēma šī sprieduma 157. punktā minētos tiesību aktus, bija atbrīvotas no to kompetences saskaņā ar Regulas Nr. 1/2003 11. panta 6. punktu, ir nesekmīgs. Proti, pat pieņemot, ka minētās iestādes brīdī, kad tās pieņēma šī sprieduma 157. punktā minētos tiesību aktus, vēl bija pilnvarotas pieņemt amnestijas lēmumus, ir jākonstatē, ka minētie tiesību akti šajā lietā nav pietiekami, lai

varētu piemērot principu *non bis in idem*, jo tajos nav lemts par pārkāpuma faktu un tiem katrā ziņā ir pagaidu raksturs.

- 177 Tāpat ir saistībā ar argumentiem, kas attiecas uz principa *non bis in idem* pārkāpumu pār Savienības atvasinātajām tiesībām, jo šajā lietā nosacījumi minētā principa piemērošanai katrā ziņā nav izpildīti.
- 178 Trešām kārtām, prasītāji lietās T-144/07, T-149/07 un T-150/07 apgalvo, ka tiem bija tiesiskā paļāvība uz to, ka ar šī sprieduma 157. punktā minētajiem valstu konkurences iestāžu tiesību aktiem tie ir pasargāti no tā, ka Komisija atkārtoti vēršas tiesā.
- 179 Tiesības atsaukties uz tiesiskās paļāvības aizsardzību ir ikvienai privātpersonai, kas atrodas situācijā, no kuras izriet, ka Savienības administrācija, dodot precīzus solījumus, tai ir radījusi pamatotas cerības (Tiesas 2004. gada 15. jūlija spriedums apvienotajās lietās C-37/02 un C-38/02 *Di Lenardo* un *Dilexport*, Krājums, I-6911. lpp., 70. punkts; Vispārējās tiesas 1998. gada 17. decembra spriedums lietā T-203/96 *Embassy Limousines & Services/Parlaments, Recueil*, II-4239. lpp., 74. punkts, un 2007. gada 15. novembra spriedums lietā T-71/06 *Enercon/ITSB* (Vēja turbīnas daļa), Krājumā nav publicēts, 36. punkts).
- 180 Turpretī persona nevar atsaukties uz tiesiskās paļāvības aizsardzības principa pārkāpumu, ja nepastāv precīzi solījumi, ko tai sniegusi administrācija (Vispārējās tiesas 1995. gada 14. septembra spriedums lietā T-571/93 *Lefebvre u.c./Komisija, Recueil*, II-2379. lpp., 72. punkts, un 1998. gada 29. janvāra spriedums lietā T-113/96 *Dubois et Fils/Padome* un Komisija, *Recueil*, II-125. lpp., 68. punkts). Par šādiem solījumiem uzskata jebkādā veidā paziņotas precīzas, beznosacījuma un saskanīgas ziņas, ko snieguši pilnvaroti un uzticami avoti (Vispārējās tiesas 1998. gada 21. jūlija spriedums

apvienotajās lietās T-66/96 un T-221/97 *Mellett/Tiesa, Recueil FP*, I-A-449. un II-1305. lpp., 104. un 107. punkts).

- 181 Jākonstatē, ka prasītāji neizvirza nevienu elementu, no kura izrietētu, ka Komisija tiem būtu devusi precīzus solījumus, ka ar šī sprieduma 157. punktā minētajiem valstu konkurences iestāžu tiesību aktiem tie būtu pasargāti no jebkādas vēršanās tiesā un jebkāda soda par pārkāpumiem Beļģijā, Luksemburgā un Nīderlandē, kuri ir konstatēti un par kuriem piemēroti sodi apstrīdētajā lēmumā. Tāpat un neatkarīgi no tā, vai valstu konkurences iestāžu rīcība var radīt attiecīgajām personām tiesisko palāvību, kura var ietekmēt Komisijas lēmuma tiesiskumu, prasītāji neizvirza nevienu elementu, kas pierādītu, ka tie būtu no valstu konkurences iestādēm saņēmuši precīzus solījumus, ka šī sprieduma 157. punktā minētie tiesību akti liegs Komisijai konstatēt minētos pārkāpumus un sodīt par tiem. Visbeidzot, kā jau ir norādīts šī sprieduma 168.–175. punktā, no minēto tiesību aktu satura izriet, ka tiem bija pagaidu raksturs un tādējādi tie nevarēja radīt nekādas likumīgas cerības, ka pret *ThyssenKrupp* notiks vēršanās tiesā un ka tas netiks sodīts par apstrīdētajā lēmumā konstatētajiem pārkāpumiem.
- 182 Tādējādi arguments, kas attiecas uz tiesiskās palāvības aizsardzības principu, ir jānoraida.
- 183 Ceturtām kārtām, pakārtoti, prasītāji lietās T-144/07, T-148/07, T-149/07, T-150/07 un T-154/07 apgalvo — pat ja princips *non bis in idem* nebūtu piemērojams, tas, ka apstrīdētajā lēmumā nav ņemti vērā attiecībā uz tiem pieņemtie valstu [iestāžu] lēmumi par atbrīvojumu, veidojot acīmredzamu kļūdu vērtējumā un labas pārvaldības principa un tiesiskās drošības principa pārkāpumu.

- 184 Vispirms, kā izriet no šī sprieduma 158.–175. punkta, valstu konkurences iestāžu tiesību akti, uz kuriem atsaucas prasītāji, ir pagaidu lēmumi par amnestiju, kas neliedz Komisijai īstenot savas pilnvaras.
- 185 Tāpat no judikatūras, uz ko prasītāji norādījuši, pamatodami savu argumentu, izriet, ka, nosakot naudas soda apmēru, Komisijai saskaņā ar taisnīguma principu ir pienākums ņemt vērā sankcijas, kuras jau tikušas piemērotas šim pašam uzņēmumam par šo pašu faktu, ja jautājums ir par sankcijām, kas noteiktas par vienas dalībvalsts aizliegtās vienošanās reglamentējošo tiesību pārkāpumu, kurš tādējādi izdarīts Savienības teritorijā (Tiesas 1969. gada 13. februāra spriedums lietā 14/68 *Wilhelm* u.c., *Recueil*, 1. lpp., 11. punkts, un 1972. gada 14. decembra spriedums lietā 7/72 *Boehringer Mannheim*/Komisija, *Recueil*, 1281. lpp., 3. punkts; šī sprieduma 159. punktā minētais spriedums lietā *Archer Daniels Midland* un *Archer Daniels Midland Ingredients*/Komisija, 87. punkts; šajā ziņā skat. arī Vispārējās tiesas 2006. gada 27. septembra spriedumu lietā T-322/01 *Roquette Frères*/Komisija, Krājums, II-3137. lpp., 279. punkts).
- 186 Tomēr šajā lietā ir acīmredzams, ka šādas situācijas nav, jo nav strīda par to, ka ar šī sprieduma 157. punktā minētajiem valstu konkurences iestāžu tiesību aktiem prasītājiem netika piemērotas nekādas sankcijas.
- 187 Visbeidzot šī sprieduma 185. punktā minētā judikatūra katrā ziņā bija attiecināma uz lēmumiem, ko valstu konkurences iestādes pieņēma laikā, kad Regula Nr. 1/2003 nebija spēkā, un šī judikatūra attiecās uz risku, ka pārkāpums var būt par pamatu paralēlām sankcijām atbilstoši valsts tiesībām un Savienības konkurences tiesībām. Kā pareizi uzsver Komisija, šis risks pašlaik ir novērsts, pateicoties Eiropas konkurences tīklam, kurš izveidots ar Regulu Nr. 1/2003, tiesību normām par sadarbību starp Komisiju un dalībvalstu konkurences iestādēm, kuras ietvertas minētajā regulā, un paziņojumam par sadarbību tīklā.

- 188 Šajā lietā, ievērojot iepriekš izklāstīto, neviens Savienības tiesību princips nerada Komisijai pienākumu, apstrīdētajā lēmumā nosakot naudas sodus, ņemt vērā šī sprieduma 157. punktā minētos pagaidu lēmumus par amnestiju.
- 189 Ir jānoraida arī pakārtotais arguments, ko izvirzījuši prasītāji lietās T-144/07, T-148/07, T-149/07, T-150/07 un T-154/07.
- 190 Šādos apstākļos pamats, kas attiecas uz principa *non bis in idem* pārkāpumu, ir pilnībā jānoraida.

*Par pamatu, kas attiecas uz 1998. gada pamatnostādņu pārkāpumu, samērīguma principa pārkāpumu, vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpumu un tiesību uz aizstāvību pārkāpumu, nosakot naudas sodu sākumsummu atkarībā no pārkāpumu smaguma*

## Ievada apsvērumi

- 191 Saistībā ar šo pamatu prasītāji lietās T-147/07, T-148/08, T-149/07, T-150/07 un T-154/07 apstrīd to, kādā veidā Komisija ir noteikusi naudas sodu sākumsummu.
- 192 Vispirms jāatgādina — no pastāvīgās judikatūras izriet, ka Komisijai ir plaša rīcības brīvība attiecībā uz naudas sodu aprēķina metodi. Šajā aprēķina metodē, kas ir aprakstīta 1998. gada pamatnostādnēs, ir iekļauti dažādi elastīgi elementi, kas Komisijai

ļauj izmantot tai piešķirto rīcības brīvību atbilstoši Regulas Nr. 1/2003 23. panta 2. punktam (šajā ziņā skat. Tiesas 2009. gada 3. septembra spriedumu apvienotajās lietās C-322/07 P, C-327/07 P un C-338/07 P *Papierfabrik August Koehler u.c./Komisija*, Krājums, I-7191. lpp., 112. punkts un tajā minētā judikatūra).

- 193 Savienības konkurences tiesību pārkāpumu smagums jānoskaidro, pamatojoties uz ļoti daudziem apstākļiem, tostarp, piemēram, konkrētajiem lietas apstākļiem, tās kontekstu un naudas sodu preventīvo piemērojamību, kaut arī nav izstrādāts saistošs vai izsmelošs to kritēriju saraksts, kuri būtu obligāti jāņem vērā (Tiesas 2009. gada 19. marta spriedums lietā C-510/06 P *Archer Daniels Midland/Komisija*, Krājums, I-1843. lpp., 72. punkts, un 2009. gada 3. septembra spriedums lietā C-534/07 P *Prym* un *Prym Consumer/Komisija*, Krājums, I-7415. lpp., 54. punkts).
- 194 Kā izklāstīts šī sprieduma 25. punktā, Komisija šajā gadījumā naudas sodu apmēru noteica, piemērojot 1998. gada pamatnostādnēs noteikto metodi.
- 195 Lai gan 1998. gada pamatnostādnes nevar kvalificēt kā tiesību normas, kas pārvaldes iestādei jebkurā gadījumā ir jāievēro, tajās tomēr ir paredzēta uzvedības norma, kurā norādīta prakse, kas jāievēro un no kuras katrā atsevišķā gadījumā pārvaldes iestāde nevar atkāpties, nenorādīdama iemeslus, kuri būtu saderīgi ar vienlīdzīgas attieksmes principu (skat. šī sprieduma 94. punktā minēto spriedumu apvienotajās lietās *Dansk Rørindustri u.c./Komisija*, 209. punkts un tajā minētā judikatūra, un šī sprieduma 153. punktā minēto spriedumu lietā *Carbone-Lorraine/Komisija*, 70. punkts).
- 196 Pieņemot šādas uzvedības normas un ar to publikāciju paziņojot, ka turpmāk tā šīs normas piemēros gadījumos, uz kuriem tās attiecas, Komisija pati ierobežo savas rīcības brīvības īstenošanu un nedrīkst atteikties no šīm normām, citādi tā attiecīgā gadījumā varētu tikt sodīta par tādu vispārējo tiesību principu, kādi ir vienlīdzīgas



attieksmes princips un tiesiskās drošības princips, pārkāpumu (skat. šī sprieduma 94. punktā minēto spriedumu apvienotajās lietās *Dansk Rørindustri* u.c./Komisija, 211. punkts un tajā minētā judikatūra; šī sprieduma 153. punktā minēto spriedumu lietā *Carbone-Lorraine*/Komisija, 71. punkts).

197 Turklāt 1998. gada pamatnostādnēs vispārīgi un abstrakti ir noteikta metodika, kuru Komisija atzinusi sev par saistošu attiecībā uz naudas sodu apmēra noteikšanu, un tādējādi šīs pamatnostādnes nodrošina uzņēmumu tiesisko drošību (šī sprieduma 94. punktā minētais spriedums apvienotajās lietās *Dansk Rørindustri* u.c./Komisija, 211. un 213. punkts).

198 Visbeidzot jāatgādina, ka 1998. gada pamatnostādnēs, pirmām kārtām, ir paredzēts, ka tiek novērtēts pats pārkāpuma smagums, pamatojoties uz kuru var tikt noteikta vispārīga sākumsumma (1.A punkta otrā daļa). Otrām kārtām, smagums tiek analizēts attiecībā pret izdarīto pārkāpumu raksturu un attiecīgā uzņēmuma īpašībām, proti, tā lielumu un stāvokli konkrētajā tirgū, atbilstoši kuram ir iespējams izsvērt sākumsummu, iedalīt uzņēmumus kategorijās un noteikt konkrētu sākumsummu (1.A punkts, no trešās līdz septītajai daļai).

## Apstrīdētais lēmums

199 Pirmām kārtām, apstrīdētā lēmuma iedaļā, kas veltīta pārkāpumu smagumam (13.6.1. iedaļa), Komisija vienlaikus aplūko visus četrus [apstrīdētā lēmuma] 1. pantā konstatētos pārkāpumus, jo tiem “ir kopējas īpašības” (apstrīdētā lēmuma 657. apsvērum). Šī iedaļa ir sadalīta trijās apakšiedaļās; pirmās apakšiedaļas nosaukums ir

“Pārkāpumu raksturs” (13.6.1.1. apakšiedaļa), otrās apakšiedaļas nosaukums ir “Attiecīgā ģeogrāfiskā tirgus apjoms” (13.6.1.2. apakšiedaļa) un trešās apakšiedaļas nosaukums ir “Secinājumi par pārkāpuma smagumu” (13.6.1.3. apakšiedaļa).

200 Apakšiedaļā ar nosaukumu “Pārkāpumu raksturs” Komisija apstrīdētā lēmuma 658. un 659. apsvērumā paskaidro:

“658 Pārkāpumi, kas ir šī lēmuma priekšmets, galvenokārt sastāvēja no slepenas norunas starp konkurentiem, lai savstarpēji sadalītu tirgus vai iesaldētu tirgus daļas, savstarpēji sadalot jaunu liftu un/vai eskalatoru pārdošanas un ierīkošanas projektus, un lai nekonkurētu attiecībā uz liftu un eskalatoru apkopi un modernizāciju (izņemot Vāciju, kur aizliegtās vienošanās dalībnieki par apkopi un modernizāciju nav diskutējuši). Šādi horizontāli ierobežojumi jau paša to rakstura dēļ ietilpst smagākajos [EKL] 81. panta pārkāpumos. Šajā lietā pārkāpumi ir mākslīgi lieguši klientiem priekšrocības, kādas tie būtu varējuši cerēt iegūt no konkurencei atbilstoša piedāvājuma procesa. Tāpat ir interesanti vērst uzmanību uz to, ka daži no projektiem, ar ko veiktas manipulācijas, bija publiskā iepirkuma līgumi, kuri tika finansēti no nodokļiem un īstenoti tieši ar mērķi saņemt konkurējošus piedāvājumus, tostarp piedāvājumus ar labu kvalitātes un cenas attiecību.

659 Lai novērtētu pārkāpuma smagumu, elementi, kas saistīti ar tā priekšmetu, parasti ir būtiskāki par elementiem, kas saistīti ar tā sekām, it īpaši, ja — kā tas ir šajā lietā — nolīgumi attiecas uz sevišķi smagiem pārkāpumiem, piemēram, cenu noteikšanu un tirgus sadali. Nolīguma sekas parasti nav noslēdzošais kritērijs pārkāpuma smaguma novērtēšanā.”

- 201 Komisija apliecina, ka tā “nav mēģinājusi pierādīt pārkāpuma precīzās sekas, jo, [nebija] iespējams ar pietiekamu pārlicību noteikt piemērojamos konkurences parametrus (cenu, komercnosacījumus, kvalitāti, jauninājumu un citus), ja nebija pārkāpumu” (apstrīdētā lēmuma 660. apsvērumš). Tomēr tā uzskata, ka “ir [...] acīmredzams, ka pārkāpumiem ir bijusi reāla ietekme”, un šajā ziņā paskaidro — “pats fakts, ka aizliegtās vienošanās dalībnieki ir īstenojuši dažādos pret konkurenci vērstos nolīgumus, liek domāt par ietekmi uz tirgu, lai gan reālo ietekmes apjomu ir grūti noteikt, jo tostarp nav zināms, vai un uz cik citiem projektiem attiecās manipulācijas ar piedāvājumiem, tāpat arī tas, cik projektu aizliegtās vienošanās dalībnieki varēja sadalīt bez nepieciešamības savstarpēji sazināties” (apstrīdētā lēmuma 660. apsvērumš). Tajā pašā apsvērumā Komisija piebilst, ka “lielās konkurentu kopējās tirgus daļas norāda uz iespējamu pret konkurenci vērstu iedarbību un [ka] šo tirgus daļu relatīvā stabilitāte visu pārkāpumu laiku apstiprinot šo iedarbību”.
- 202 Apstrīdētā lēmuma 661.–669. apsvērumā Komisija atbild uz argumentiem, ko prasītāji administratīvā procesa laikā izvirzījuši, lai pierādītu, ka pārkāpumu ietekme uz tirgu bijusi neliela.
- 203 Apakšiedaļā ar nosaukumu “Attiecīgā ģeogrāfiskā tirgus apjoms” Komisija apstrīdētā lēmuma 670. apsvērumā apgalvo, ka “aizliegtās vienošanās, kas ir [apstrīdētā] lēmuma priekšmets, attiecās uz visu, attiecīgi, Beļģijas, Vācijas, Luksemburgas vai Nīderlandes teritoriju” un ka “no judikatūras skaidri izriet, ka valsts ģeogrāfisks tirgus, kas aptver visu dalībvalsti, jau pats par sevi ir kopējā tirgus būtiska daļa”.
- 204 Apakšiedaļā ar nosaukumu “Secinājumi par pārkāpuma smagumu” Komisija apstrīdētā lēmuma 671. apsvērumā norāda — katrs adresāts ir izdarījis vienu vai vairākus sevišķi smagus EKL 81. panta pārkāpumus, “ņemot vērā pārkāpumu raksturu un faktu,

ka katrs pārkāpums attiecās uz visu dalībvalsts (Beļģijas, Vācijas, Luksemburgas vai Nīderlandes) teritoriju”. Tā secina, ka “šie faktori ir tādi, ka pārkāpumi ir jāuzskata par sevišķi smagiem, lai gan to reālo ietekmes apjomu nevar noteikt”.

205 Otrām kārtām, apstrīdētā lēmuma iedaļā ar nosaukumu “Atšķirīga attieksme” (13.6.2. iedaļa) Komisija nosaka naudas soda apmēru katram uzņēmumam, kas bijis dažādo aizliegto vienošanos dalībnieks (skat. šī sprieduma 28.–31. punktu); [naudas soda apmērā] saskaņā ar apstrīdētā lēmuma 672. apsvērumu ir ņemta vērā “pārkāpumu izdarītāju faktiskā ekonomiskā spēja nodarīt būtisku kaitējumu konkurencei”. Komisija apstrīdētā lēmuma 673. apsvērumā skaidro, ka “šajā ziņā uzņēmumi [tika] iedalīti vairākās kategorijās atkarībā no apgrozījuma, kas gūts no liftiem un/vai eskalatoriem, tostarp — attiecīgā gadījumā — sniedzot apkopes un modernizācijas pakalpojumus”.

Par iespējamo naudas sodu vispārīgo sākumsummu prettiesiskumu

206 Pirmām kārtām, attiecībā uz pārkāpumu Vācijā prasītāji lietās T-147/07, T-149/07 un T-150/07 norāda, ka Komisija, noteikdama naudas soda sākumsummu, ir pārkāpusi samērīguma principu un pati savu lēmumu pieņemšanas praksi. Proti, tā esot noteikusi naudas soda sākumsummu, pamatodamās uz liftu un eskalatoru tirgus lielumu, kas atbilstot vairāk nekā EUR 500 miljoniem (apstrīdētā lēmuma 664. apsvērumš). Aizliegtās vienošanās esot skārušas tikai eskalatoru pārdošanas apjomu un mazu daļu liftu pārdošanas apjoma Vācijā, kas atbilstot vērienīgiem jeb prestiža projektiem. Tādējādi tirgus — uz kuru attiekušies nolīgumi — lielums nepārsniedzot EUR 170 miljonus. Vērienīgo projektu tirgus veidojot no pārējiem tirgiem liftu nozarē nošķirtu tirgu, kurā darbojoties tikai *Otis*, *Schindler*, *Kone* un *ThyssenKrupp* un kurā konkurences nosacījumi esot tik īpaši, ka aizliegtās vienošanās saistībā ar minēto tirgu

neesot varējušas ievērojami ietekmēt standarta liftu tirgu; tas izrietot no ekspertīzes atzinuma, ko iesnieguši prasītāji lietās T-147/07, T-149/07 un T-150/07 (turpmāk tekstā — “ekspertīzes atzinums”). Kā norāda prasītāji lietās T-149/07 un T-150/07, spekulācijas saistībā par lielāku ietekmi katrā ziņā nevarot tikt ņemtas vērā, jo tās neesot bijušas ietvertas paziņojumā par iebildumiem, tādējādi pārkāpjot šo prasītāju tiesības uz aizstāvību.

207 Pirmkārt, ir jāuzsver, ka prasītāji lietās T-147/07, T-149/07 un T-150/07 neapstrīd 1998. gada pamatnostādņu 1.A punktā izklāstītās metodikas tiesiskumu, kura attiecas uz vispārīgo naudas sodu sākumsummu noteikšanu. Minētā metodika atbilst vienotas likmes loģikai, saskaņā ar kuru vispārīgā naudas soda sākumsumma, kas tiek noteikta atkarībā no pārkāpuma smaguma, tiek aprēķināta atkarībā no pārkāpuma rakstura un ģeogrāfiskā apjoma, kā arī no pārkāpuma konkrētās ietekmes uz tirgu, ja to ir iespējams noteikt (Vispārējās tiesas 2006. gada 15. marta spriedums lietā T-15/02 *BASF*/Komisija, Krājums, II-497. lpp., 134. punkts, un 2009. gada 6. maija spriedums lietā T-116/04 *Wieland-Werke*/Komisija, Krājums, II-1087. lpp., 62. punkts).

208 Pretēji tam, ko apgalvo prasītāji lietās T-147/07, T-149/07 un T-150/07, Komisija nav noteikusi vispārīgo sākumsummu naudas sodam par pārkāpumu Vācijā, pamatodamās uz, iespējams, skartā tirgus lielumu. Kā izriet no apstrīdētā lēmuma 657.–671. apsvēruma, Komisija savus secinājumus attiecībā uz pārkāpumu smaguma vērtējumu ir pamatojusi ar minēto pārkāpumu raksturu un to ģeogrāfisko apjomu.

209 Šajā ziņā ir jānorāda, ka attiecīgā tirgus lielums principā nav obligāts elements, bet ir tikai būtisks elements citu elementu vidū pārkāpuma smaguma noteikšanai, turklāt Komisijai saskaņā ar judikatūru nav pienākuma norobežot attiecīgo tirgu vai izvērtēt

tā lielumu, ja attiecīgajam pārkāpumam ir pret konkurenci vērsti mērķis (šajā ziņā skat. šī sprieduma 193. punktā minēto spriedumu lietā *Prym un Prym Consumer/Komisija*, 55. un 64. punkts).

<sup>210</sup> Tādējādi, lai noteiktu vispārīgo naudas soda sākumsummu, Komisija var ņemt vērā tirgus — uz ko attiecas pārkāpums — vērtību, bet tai nav pienākuma to darīt (šajā ziņā skat. šī sprieduma 207. punktā minēto spriedumu lietā *BASF/Komisija*, 134. punkts, un šī sprieduma 207. punktā minēto spriedumu lietā *Wieland-Werke/Komisija* 63. punkts). 1998. gada pamatnostādnes nav paredzēts, ka naudas sodu apmērs tiktu aprēķināts atkarībā no kopējā apgrozījuma vai apgrozījuma, ko uzņēmumi guvuši attiecīgajā tirgū. Tomēr minētās pamatnostādnes naudas soda apmēra noteikšanā arī neliedz ņemt vērā šādu apgrozījumu, lai tiktu ievēroti vispārējie Savienības tiesību principi un ja to prasa [lietas] apstākļi (šī sprieduma 159. punktā minētais spriedums lietā *Archer Daniels Midland un Archer Daniels Midland Ingredients/Komisija*, 187. punkts). Tādēļ prasītāju arguments, ka vispārīgajai naudas soda sākumsummai, kas noteikta par aizliegtu vienošanos Vācijā, esot jāatspoguļo attiecīgā tirgus, iespējams, ierobežotais lielums, ir pamatots ar kļūdainu pieņēmumu un ir jānoraida.

<sup>211</sup> Tādējādi ir jānoraida prasītāju arguments, ka Komisija esot pārkāpusi samērīguma principu, neņemdamā vērā faktu, ka saistībā ar liftu tirgu aizliegtās vienošanās esot skārušas tikai vērienīgos jeb prestiža projektus un ka tāpat tirgus — uz kuru attiekušās aizliegtās vienošanās — lielums neesot pārsniedzis EUR 170 miljonus. Turklāt arguments, kas attiecas uz Komisijas lēmumu pieņemšanas prakses pārkāpumu, nav atbalstāms, jo, kā atgādināts šī sprieduma 153. punktā, šī prakse nevar tikt izmantota kā naudas sodu tiesiskais regulējums konkurences jomā.

- 212 Katrā ziņā jākonstatē, ka, pat pamatojoties uz prasītāju izvirzīto vērtējumu, saskaņā ar kuru attiecīgā tirgus vērtība neesot pārsniegusi EUR 170 miljonus, naudas soda sākumsumma EUR 70 miljonu apmērā atbilstot aptuveni 41 % no šī tirgus. Jau ir atzīts, ka sākumsummas, kas atbilst tik lielai procentuālajai daļai, sevišķi smagu pārkāpumu gadījumā var būt pamatotas (šajā ziņā skat. šī sprieduma 210. punktā minēto spriedumu lietā *BASF/Komisija*, 130. un 133.–137. punkts).
- 213 Šādos apstākļos arī argumentam, kas attiecas uz prasītāju lietās T-149/07 un T-150/07 tiesību uz aizstāvību iespējamo pārkāpumu, nevar piekrist. Papildus faktam, ka, pretēji minēto prasītāju apgalvojumiem, Komisija nav noteikusi pārkāpuma smagumu, nedz pamatodamās uz tirgus, kuru skārusi aizliegtā vienošanās, apjomu, nedz arī uz aizliegtās vienošanās ietekmi, ir jākonstatē, ka paziņojumā par iebildumiem un, konkrēti, tā 77.–83. punktā, kā arī 579. un 583. punktā Komisija uzskatīja, ka aizliegtā vienošanās Vācijā ir attiekusies uz visām liftu un eskalatoru nozarēm. Turklāt attiecībā uz katra pārkāpuma smaguma vērtējumu, lai noteiktu naudas soda apmēru, Komisija paziņojuma par iebildumiem 617. punkta b) apakšpunktā ir norādījusi, ka, novērtējot pārkāpumu smagumu, ņems vērā faktu, ka “nolīgumi izplatījās visās liftu un eskalatoru nozarēs”.
- 214 Otrkārt, attiecībā uz prasītāju lietās T-147/07, T-149/07 un T-150/07 argumentu, ka aizliegtās vienošanās nav ietekmējušas iespējamo nošķirto standarta liftu tirgu, ir jāatgādina, ka saistībā ar pārkāpuma smaguma novērtējumu 1998. gada pamatnostādņu 1.A punkta pirmajā un otrajā daļā ir noteikts:

“Novērtējot pārkāpuma smagumu, jāņem vērā tā raksturs, tā konkrētā ietekme uz tirgu gadījumos, kad to iespējams noteikt, un attiecīgā ģeogrāfiskā tirgus apjoms.

Tādējādi pārkāpumi tiek iedalīti vienā no trijām pārkāpumu kategorijām: sīkāki [mazāk smagi] pārkāpumi, smagi pārkāpumi un sevišķi smagi pārkāpumi.”

- 215 Tāpēc saskaņā ar 1998. gada pamatnostādņu 1.A punkta pirmo daļu Komisijai, novērtējot pārkāpuma smagumu, pārbaude par pārkāpuma konkrēto ietekmi uz tirgu ir jāveic tikai tad, ja šķiet, ka šo ietekmi ir iespējams noteikt (šajā ziņā skat. šī sprieduma 193. punktā minēto spriedumu lietā *Prym* un *Prym Consumer*/Komisija, 74. punkts; šī sprieduma 159. punktā minēto spriedumu lietā *Archer Daniels Midland* un *Archer Daniels Midland Ingredients*/Komisija, 143. punkts, un šī sprieduma 112. punktā minēto spriedumu lietā *Degussa*/Komisija, 216. punkts).
- 216 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru, lai novērtētu pārkāpuma konkrēto ietekmi uz tirgu, Komisijai par atskaites punktu jāpieņem konkurence, kāda parastos apstākļos būtu pastāvējusi, ja pārkāpuma nebūtu bijis (šajā ziņā skat. Tiesas 1975. gada 16. decembra spriedumu apvienotajās lietās no 40/73 līdz 48/73, 50/73, no 54/73 līdz 56/73, 111/73, 113/73 un 114/73 *Suiker Unie* u.c./Komisija, *Recueil*, 1663. lpp., 619. un 620. punkts; Vispārējās tiesas 1998. gada 14. maija spriedumu lietā T-347/94 *Mayr Melnhof*/Komisija, *Recueil*, II-1751. lpp., 235. punkts; šī sprieduma 159. punktā minēto spriedumu lietā *Archer Daniels Midland* un *Archer Daniels Midland Ingredients*/Komisija, 150. punkts, un šī sprieduma 153. punktā minēto spriedumu lietā *Carbone-Lorraine*/Komisija, 83. punkts).
- 217 Komisija apstrīdētā lēmuma 660. apsvērumā apliecina, ka “[tā] nav mēģinājusi pierādīt precīzās sekas, jo, [nebija] iespējams ar pietiekamu pārliecību noteikt piemērojamos konkurences parametrus (cenu, komercnosacījumus, kvalitāti, jauninājumu un citus), ja nebija pārkāpumu”. Lai gan Komisija apstrīdētā lēmuma 660. apsvērumā pauž uzskatu, ka ir acīmredzams, ka aizliegto vienošanos ietekme ir bijusi reāla, jo tās ir īstenotas, kas [jau] liek domāt par ietekmi uz tirgu, un lai gan Komisija apstrīdētā lēmuma 661.–669. apsvērumā ir noraidījusi attiecīgo uzņēmumu argumentus, kas izvirzīti, lai pierādītu, ka aizliegto vienošanos sekas ir bijušas nelielas, ir jākonstatē, ka



apstrīdētajā lēmumā, novērtējot pārkāpumu smagumu, nav ņemta vērā to iespējamā ietekme uz tirgu.

- 218 Tādējādi Komisija apstrīdētā lēmuma 671. apsvērumā savu secinājumu par pārkāpumu smaguma novērtējumu pamato tikai ar to, ka ir ņemts vērā minēto pārkāpumu raksturs un to ģeogrāfiskais apjoms. Minētajā apsvērumā Komisija secina, ka, “ņemot vērā pārkāpumu raksturu un faktu, ka katrs pārkāpums attiecas uz visu dalībvalsts (Beļģijas, Vācijas, Luksemburgas vai Nīderlandes) teritoriju, [...] [ir jāuzskata —] katrs adresāts ir izdarījis vienu vai vairākus sevišķi smagus EKL 81. panta pārkāpumus”.
- 219 It īpaši attiecībā uz pārkāpumu Vācijā no apstrīdētā lēmuma 664. apsvēruma — kurā Komisija turklāt atbild uz *Otis* un *Kone* apgalvojumu par pārkāpuma, iespējams, ierobežoto ietekmi — izriet, ka bija “neiespējami pierādīt pārkāpuma precīzās sekas” un ka nolīgumi Vācijā skāra ne tikai eskalatorus un dārgu liftu projektus, jo Komisija uzskatīja — ir ticams, “ka aizliegtās vienošanās darbības attiecībā uz liftu projektiem vairāk nekā viena miljona euro apmērā, kas ietver ātrgaitas liftus ar lielu vērtību, ir ietekmējušas pārējā liftu tirgus darbību”. Minētajā apsvērumā Komisija arī ir norādījusi, ka projekta kopējā vērtība bija svarīgāka par liftu skaitu un veidu, ka nebija iespējams pierādīt pārkāpuma precīzās sekas un ka fakti skaidri pierādīja, ka lietas dalībnieku nodoms nebija vis neieklaut atsevišķus preču veidus, bet gan — vienoties par projektiem, kuros varēja vieglāk likvidēt konkurenci.
- 220 Šajā gadījumā jākonstatē, ka prasītāji lietās T-147/07, T-149/07 un T-150/07 neapgalvo, ka pārkāpuma Vācijā ietekmi bija iespējams noteikt, bet vienīgi apgalvo, ka pārkāpums ir attiecies uz, iespējams, nelielu tirgu un ka aizliegtās vienošanās neesot varējušas ievērojami ietekmēt standarta liftu tirgu. Šādos apstākļos prasītāji nav pierādījuši,

ka Komisijai saskaņā ar 1998. gada pamatnostādnēm un šī sprieduma 215. punktā minēto judikatūru bija pienākums, novērtējot pārkāpumu smagumu, ņemt vērā to konkrēto ietekmi; tādējādi šis prasītāju arguments nav atbalstāms.

221 Ņemot vērā iepriekš izklāstīto, nav jālemj par ekspertīzes atzinuma — ar kuru ir paredzēts pierādīt, ka aizliegtā vienošanās Vācijā ir attiekusies tikai uz daļu no liftu tirgus — pieņemamību, ko apstrīdējusi Komisija; tāpat nav jāapmierina pieteikumi par pierādījumu savākšanas pasākumiem, ko šajā ziņā ierosinājuši prasītāji lietās T-147/07, T-149/07 un T-150/07 un ar ko paredzēts pierādīt ekspertīzes atzinuma pieņemamību.

222 Attiecībā uz minēto atzinumu katrā ziņā ir jānorāda — lai gan, kā uzskatījuši prasītāji lietās T-147/07, T-149/07 un T-150/07, tirgus, kuru, iespējams, skāruši nolīgumi, nepārsniedz EUR 170 miljonus un tas nav varējis ievērojami ietekmēt standarta liftu tirgu — ekspertīzes atzinumā ir norādīts, no vienas puses, ka ātrgaitas lifti (*High-Tech/Premium*) 2003. gadā atbilda no EUR 11,5 līdz 13,04 miljoniem un, no otras puses, ka vārienīgie projekti ietver gan ātrgaitas liftus, gan standarta liftus. Tādējādi, pat pieņemot, ka bija uzskatāms, ka aizliegtā vienošanās attiecās vienīgi uz iespējamiem vārienīgajiem projektiem, jāpieļauj, ka tie varēja ietekmēt iespējamo standarta liftu tirgu, jo vārienīgie projekti acīmredzami ietver lielu daudzumu standarta liftu.

223 Starp citu, ir jāuzsver — pat ja pieņemtu, ka Komisija bija nodomājusi ņemt vērā šo fakultatīvo elementu — pārkāpuma ietekmi uz tirgu — un ka tai tādējādi vajadzēja apstrīdētajā lēmumā sniegt konkrētas, ticamas un pietiekamas norādes, kuras ļauj novērtēt, kāda faktiskā ietekme pārkāpumam varēja būt uz konkurenci minētajā tirgū (ši

sprieduma 193. punktā minētais spriedums lietā *Prym un Prym Consumer*/Komisija, 82. punkts), ir uzskatāms, ka tā katrā ziņā būtu izpildījusi šo pienākumu.

- 224 Attiecībā uz pārkāpumu Vācijā Komisija, konkrēti, ir norādījusi, ka *Kone*, *Otis*, *Schindler* un *ThyssenKrupp* vērtības ziņā piederēja vairāk nekā 60% no liftu pārdošanas apjoma un gandrīz 100% no eskalatoru tirgus (apstrīdētā lēmuma 51. un 232. apsvērums). Turklāt pēc 2000. gada šiem trijiem aizliegtās vienošanās dalībniekiem kopā piederēja aptuveni 75% no eskalatoru tirgus un gandrīz 50% no liftu tirgus (apstrīdētā lēmuma 278. un 280. apsvērums). Tāpat aizliegtās vienošanās mērķis bija iesaldēt minēto uzņēmumu attiecīgās tirgus daļas (apstrīdētā lēmuma 236. un nākamie apsvērumi). Komisija arī ir uzsvērusi sanāksmju biežumu (apstrīdētā lēmuma 217. un 218. apsvērums) un piesardzību, kādu dalībnieki ievēroja, lai slēptu savu saziņu (apstrīdētā lēmuma 219.–221. apsvērums).
- 225 Tādējādi — kā norādīts šī sprieduma 217. punktā — Komisija apstrīdētā lēmuma 660. apsvērumā ir secinājusi — pats fakts, ka dažādie pret konkurenci vērstie noligumi bija īstenoti, liekot domāt par ietekmi uz tirgu, lai gan reālo ietekmes apjomu bija grūti noteikt, jo, it īpaši, nebija iespējams pierādīt, vai un uz cik citiem projektiem attiecās manipulācijas ar piedāvājumiem, tāpat arī to, cik projektu aizliegtās vienošanās dalībnieki varēja sadalīt bez nepieciešamības savstarpēji sazināties. Komisija ir piebildusi, ka lielās konkurentu kopējās tirgus daļas norāda uz iespējamu pret konkurenci vērstu iedarbību un ka šo tirgus daļu relatīvā stabilitāte visu pārkāpumu laiku apstiprinot šo iedarbību.
- 226 No iepriekš izklāstītajiem apsvērumiem izriet, ka sākumsumma EUR 70 miljonu apmērā, kas noteikta par pārkāpumu Vācijā, nav nesamērīga, ņemot vērā pārkāpuma sevišķo smagumu, pat ja — kā apgalvo prasītāji lietās T-147/07, T-149/07 un T-150/07 — bija jāpierāda, ka saistībā ar liftiem šī aizliegtā vienošanās ir skārusi tikai vērienīgos projektus.

- 227 Treškārt, prasītāji lietās T-147/07, T-149/07 un T-150/07 norāda, ka aizliegtā vienošanās ir ietekmējusi vienīgi Vācijas un tikai niecīgu tirgus daļu, tāpēc sākumsumma EUR 70 miljonu apmērā, kas noteikta par pārkāpumu Vācijā, esot jāsamazina, ņemot vērā attiecīgo ģeogrāfisko tirgu.
- 228 Šajā ziņā jāatgādina, ka vispārīgā naudas soda sākumsumma, konkrēti, tiek noteikta atkarībā no pārkāpuma ģeogrāfiskā apjoma.
- 229 Turklāt pastāvīgajā judikatūrā ir noteikts, ka ģeogrāfiskais tirgus, kas aptver kādu valsti, veido kopējā tirgus būtisku daļu (Tiesas 1983. gada 9. novembra spriedums lietā 322/81 *Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin*/Komisija, *Recueil*, 3461. lpp., 28. punkts, un Vispārējās tiesas 2005. gada 27. jūlija spriedums apvienotajās lietās no T-49/02 līdz T-51/02 *Brasserie nationale u.c.*/Komisija, Krājums, II-3033. lpp., 176. punkts). Tā kā nav apstrīdēts, ka aizliegtā vienošanās Vācijā bija saistīta ar visu šīs dalībvalsts teritoriju, ir jāuzskata, ka tā attiecās uz būtisku kopējā tirgus daļu.
- 230 Ņemot vērā, no vienas puses, aizliegtās vienošanās sevišķo smagumu un, no otras puses, faktu, ka tā attiecās uz kopējā tirgus būtisku daļu, ir uzskatāms — Komisija, naudas sodam par pārkāpumu Vācijā nosakot sākumsummu EUR 70 miljonu apmērā, nepārkāpj samērīguma principu.
- 231 Pakārtoti, prasītāji lietās T-147/07, T-149/07 un T-150/07 apgalvo — pat pamatojoties uz liftu tirgus kopējo apjomu, sākumsumma EUR 70 miljonu apmērā, kas noteikta par pārkāpumu Vācijā, ir pārmērīga, jo uzņēmumi, kuri piedalījušies procesā, esot pārstāvējuši mazāk nekā 50% no Vācijas liftu tirgus kopējā apjoma (apstrīdētā lēmuma 280. apsvēruma). Tomēr šis arguments ir jānoraida, jo, kā norādīts šī sprieduma

208.–210. punktā, Komisijai nebija pienākuma noteikt — un tā šajā lietā arī nenoteica — vispārīgo sākumsummu naudas sodam par pārkāpumu Vācijā, pamatojoties uz, iespējams, skartā tirgus lielumu.

<sup>232</sup> Katrā ziņā prasītāji neapstrīd, ka 2003. gadā uzņēmumi, kas bija aizliegtās vienošanās Vācijā dalībnieki, pārstāvēja 48 % no kopējā liftu tirgus, kas tiek lēsts EUR 506 miljonu apmērā (apstrīdētā lēmuma 280. apsvērumš), un 75 % no eskalatoru tirgus, kas tiek lēsts EUR 70 miljonu apmērā (apstrīdētā lēmuma 82. un 278. apsvērumš). Tādējādi sākumsumma EUR 70 miljonu apmērā atbilstot 23,7 % no apgrozījuma, ko guvuši uzņēmumi, kuri bija aizliegtās vienošanās Vācijā dalībnieki. Šī procentuālā daļa nevar tikt uzskatīta par pārmērīgu, ņemot vērā, no vienas puses, pārkāpuma sevišķo smagumu un, no otras puses, tā ģeogrāfisko apjomu.

<sup>233</sup> Pakārtoti tam, prasītāji lietās T-147/07, T-149/07 un T-150/07 apgalvo, ka, nosakot sākumsummu naudas sodam par pārkāpumu Vācijā, Komisija ir atkāpusies no apstrīdētajā lēmumā piemērotā naudas soda apmēra aprēķina veida. Tā kā Komisija ir atzinusi, ka aizliegto vienošanos Vācijā apjoms esot ierobežotāks nekā trijās Beniluksa valstīs, tā nevarot piemērot tos pašus kritērijus, aprēķinot apmēru naudas sodam, kas piemērojams par Vācijā izdarīto pārkāpumu.

<sup>234</sup> Šajā ziņā ir jāievēro — lai gan Komisija nav mēģinājusi pierādīt pārkāpuma precīzās sekas (apstrīdētā lēmuma 660. apsvērumš), attiecībā uz pārkāpumu Vācijā tā tomēr ir noteikusi samazinātu sākumsummu, lai par labu attiecīgajiem uzņēmumiem ņemtu vērā iespējamību, ka aizliegtās vienošanās nav tieši skārušas visu liftu tirgu. Tādējādi, kā Komisija norāda apstrīdētā lēmuma 664. apsvērumā — noteikdama naudas soda

sākumsummu, tā ir faktiski ņēmusi “vērā faktu, ka aizliegtās vienošanās [Vācijā] darbības varbūt nav tieši skārušas visu liftu tirgu”. Šķiet, ka par aizliegto vienošanos Vācijā ir noteikta mazāka sākumsumma nekā sākumsummas, kas piemērotas par pārējām aizliegtajām vienošanām, kuras minētas apstrīdētajā lēmumā, ņemot vērā attiecīgo tirgu lielumu.

235 Pat pieņemot, ka tad, ja Komisija vienā lēmumā konstatē vairākus sevišķi smagus pārkāpumus, tai ir jāievēro zināma saskaņotība starp vispārīgajām sākumsummām un dažādo skarto tirgu lielumu, šajā lietā nekas neliecina par to, ka vispārīgās sākumsummas, kas noteiktas par pārkāpumiem Beļģijā, Vācijā, Luksemburgā un Nīderlandē, nebūtu saskaņotas vai ka tajās būtu veikta atkāpe no iespējamā aprēķina veida, kāds piemērots apstrīdētajā lēmumā.

236 Atbilstošo datu pārbaude liecina, ka Komisija, ņemot vērā skarto tirgu lielumu, ir saskaņoti noteikusi naudas sodu vispārīgās sākumsummas. Tādējādi Komisija ir noteikusi lielākas vispārīgās sākumsummas atbilstoši tam, cik ievērojams bija tirgus lielums, neizmantojot precīzu matemātisku formulu, kas tai katrā ziņā arī nebija jādara (skat. šī sprieduma 207.–210. punktu). Tādējādi attiecībā uz nepārprotami lielāko tirgu — Vācijas tirgu, kas atbilst EUR 576 miljoniem — vispārīgā sākumsumma tika noteikta EUR 70 miljonu apmērā; attiecībā uz nākamajiem diviem lielākajiem tirgiem — Nīderlandes tirgu un Beļģijas tirgu, kas atbilst, attiecīgi, EUR 363 miljoniem un EUR 254 miljoniem — vispārīgā sākumsumma tika noteikta, attiecīgi, EUR 55 miljonu un EUR 40 miljonu apmērā; visbeidzot, saistībā ar Luksemburgas tirgu, kas ir acīmredzami mazāks [un] atbilst EUR 32 miljoniem, Komisija — lai gan 1998. gada pamatnostādnēs par sevišķi smagiem pārkāpumiem smaguma dēļ ir paredzēts noteikt summu, kas “pārsniedz [EUR] 20 miljonus” — ir uzskatījusi par lietderīgu noteikt šo summu EUR 10 miljonu apmērā (šajā ziņā skat. šī sprieduma 207. punktā minēto spriedumu lietā *BASF/Komisija*, 136. punkts). Tādējādi prasītāju iebildums ir jānoraida.

- 237 No tā izriet, ka visi iebildumi attiecībā uz sākumsummas par pārkāpumu Vācijā noteikšanu ir jānoraida.
- 238 Otrām kārtām, attiecībā uz pārkāpumu Luksemburgā prasītāji lietās T-148/07, T-149/07 un T-150/07 norāda uz nesamērīgumu starp vispārīgo naudas soda sākumsummu un tirgus — uz kuru attiecas pārkāpums — lielumu.
- 239 Šajā ziņā ir jānorāda, ka prasītājs lietā T-148/07 neapstrīd arī 1998. gada pamatnostādņu 1.A punktā izklāstītās metodikas tiesiskumu, kura attiecas uz naudas soda sākumsummas noteikšanu, kas — kā atgādināts šī sprieduma 207. punktā — atbilst vienotas likmes loģikai. Turklāt saskaņā ar šī sprieduma 209. punktā minēto judikatūru attiecīgā tirgus lielums ir tikai būtisks elements citu elementu vidū pārkāpuma smaguma noteikšanai, kuru Komisijai nav pienākuma ņemt vērā, nosakot naudas soda sākumsummu. Šī sprieduma 208. punktā ir atgādināts, ka šajā lietā, kā izriet no apstrīdētā lēmuma 657.–671. apsvēruma, Komisija savus secinājumus attiecībā uz pārkāpumu smaguma vērtējumu ir pamatojusi ar minēto pārkāpumu raksturu un to ģeogrāfisko apjomu. Tādējādi ir jānoraida prasītāju arguments, kas attiecas uz naudas soda sākumsummas — kura par pārkāpumu Luksemburgā noteikta, ņemot vērā attiecīgā, ar šo pārkāpumu skartā tirgus lielumu — pārmērīgumu.
- 240 Katrā ziņā ir jāuzsver, ka Komisija ir noteikusi vispārīgo sākumsummu naudas sodam par pārkāpumu Luksemburgā EUR 10 miljonu apmērā. Tādējādi, lai gan Komisija ir noteikusi pārkāpuma smagumu atkarībā no tā rakstura un ģeogrāfiskā apjoma, tā ir uzskatījusi par lietderīgu noteikt naudas sodam vispārīgu sākumsummu, kas atbilst pusei no minimālās robežas EUR 20 miljonu apmērā, kura šajās pamatnostādnēs parasti ir paredzēta par šāda veida sevišķi smagu pārkāpumu (skat. 1998. gada pamatnostādņu 1.A punkta otrās daļas trešo ievilkumu).

241 No tā izriet, ka prasītāju lietās T-148/07, T-149/07 un T-150/07 arguments ir jānoraida.

242 Trešām kārtām, attiecībā uz pārkāpumu Nīderlandē prasītāji lietās T-150/07 un T-154/07 apgalvo, ka Komisija ir ignorējusi pārkāpuma ierobežoto ietekmi tirgū, jo aizliegtā vienošanās esot skārusi mazāk nekā 10–15 % no tirgus; to esot apstiprinājuši visi uzņēmumi, kuri piedalījušies pārkāpumā Nīderlandē. Turklāt, pat ja Komisijai nebija pienākuma konstatēt precīzas sekas, kādas pārkāpumam bijušas Nīderlandes tirgū, tai vajadzējis ņemt vērā tirgus, ko skārusi aizliegtā vienošanās, ļoti mazo apjomu.

243 Šajā ziņā ir jānorāda, ka prasītājs lietā T-154/07 neapstrīd arī 1998. gada pamatnostādņu 1.A punktā izklāstītās metodikas tiesiskumu, kura attiecas uz naudas soda sākumsummas noteikšanu, kas — kā atgādināts šī sprieduma 207. punktā — atbilst vienotas likmes loģikai. Turklāt saskaņā ar šī sprieduma 209. punktā minēto judikatūru attiecīgā tirgus lielums ir tikai būtisks elements citu elementu vidū pārkāpuma smaguma noteikšanai, kuru Komisijai nav pienākuma ņemt vērā, nosakot naudas soda sākumsummu. Šī sprieduma 208. punktā ir atgādināts, ka šajā lietā, kā izriet no apstrīdētā lēmuma 657.–671. apsvēruma, Komisija savus secinājumus attiecībā uz pārkāpumu smaguma vērtējumu ir pamatojusi ar minēto pārkāpumu raksturu un to ģeogrāfisko apjomu. Tādējādi ir jānoraida prasītāju arguments, kas attiecas uz naudas soda sākumsummas — kura par pārkāpumu Nīderlandē noteikta, ņemot vērā attiecīgā ar šo pārkāpumu skartā tirgus lielumu — pārmērīgumu.

244 Starp citu, kā Komisija pareizi norāda, no vienas puses, aizliegtās vienošanās Nīderlandē dalībnieku paziņojumi jautājumā par projektiem, ko, iespējams, esot skārusi aizliegtā vienošanās, ir balstīti vienīgi uz projektu skaitu, saistībā ar kuriem minētie dalībnieki ir skaidri atzinuši aizliegtas vienošanās esamību. Šajā ziņā, kā Komisija ir norādījusi apstrīdētā lēmuma 384. apsvērumā, nebija nekādas vajadzības savstarpēji sadalīt visus projektus saistībā ar aizliegto vienošanos Nīderlandē, jo attiecīgajiem



uzņēmumiem bija jādiskutē tikai par projektiem, kuri kādam no tiem netika piešķirti automātiski pastāvīgu attiecību ar esošu klientu dēļ. No otras puses, katrā ziņā — ja, protams, *Otis* un *ThyssenKrupp* ir apgalvojuši, ka kopējais skaits tiem projektiem, par kuru piešķiršanu notikušas diskusijas, attiecās tikai uz ierobežotu proporcionālo daļu no visiem projektiem, kas jāpilda (apstrīdētā lēmuma 492. apsvērums) — aprēķini, ko [*Otis* un *ThyssenKrupp*] šajā ziņā ir iesnieguši, būtiski atšķiras (apstrīdētā lēmuma 494., 495., 496., 497. un 499. apsvērums).

- <sup>245</sup> No tā izriet, ka argumenti, kas attiecas uz sākumsummas par pārkāpumu Nīderlandē pārmērīgumu, ir jānoraida.
- <sup>246</sup> Tāpēc visi iebildumi attiecībā uz naudas sodu vispārīgajām sākumsummām ir jānoraida.

Par iespējamo konkrēto naudas sodu sākumsummu prettiesiskumu

- <sup>247</sup> Jāatgādina, ka, aprēķinot atbilstoši Regulas Nr. 1/2003 23. panta 2. punktam piemēroto naudas sodu apmēru, atšķirīga attieksme pret attiecīgajiem uzņēmumiem raksturo to pilnvaru izmantošanu, kas Komisijai ir piešķirtas saskaņā ar šo normu. Saistībā ar savu rīcības brīvību Komisijai ir jāindividualizē sods atkarībā no attiecīgo uzņēmumu rīcības un raksturīgajām īpašībām, lai katrā atsevišķā gadījumā nodrošinātu, ka tiek pilnībā piemēroti Savienības konkurences noteikumi (šajā ziņā skat. Tiesas 1983. gada 7. jūnija spriedumu apvienotajās lietās no 100/80 līdz 103/80 *Musique Diffusion française* u.c./Komisija, *Recueil*, 1825. lpp., 109. punkts, un šī sprieduma 108. punktā minēto spriedumu lietā *Britannia Alloys & Chemicals*/Komisija, 44. punkts).

- 248 Tādējādi 1998. gada pamatnostādņēs ir noteikts, ka par atsevišķa smaguma pārkāpumiem, ja pārkāpumā iesaistīti vairāki uzņēmumi — piemēram, karteļi —, atsevišķos gadījumos var būt nepieciešams izsvērt vispārīgo sākumsummu, lai noteiktu konkrētu sākumsummu, ņemot vērā nodarījuma īpašo nozīmi un tādējādi katra uzņēmuma izdarītā nodarījuma reālo ietekmi uz konkurenci, it īpaši gadījumos, kad uzņēmumi, kuri izdarījuši vienāda rakstura pārkāpumus, būtiski atšķiras pēc mēroga (1.A punkta sestā daļa). It īpaši jāņem vērā pārkāpuma izdarītāju faktiskā ekonomiskā spēja radīt būtisku kaitējumu pārējiem tirgus dalībniekiem, tostarp patērētājiem (1.A punkta ceturtnā daļa).
- 249 1998. gada pamatnostādņēs arī ir precizēts — ja apstākļi prasa, līdzvērtīgas rīcības gadījumā vienlīdzīga soda principu var īstenot, piemērojot attiecīgajiem uzņēmumiem atšķirīgus naudas sodus, šo diferenciāciju neveicot ar aritmētisku aprēķinu palīdzību (1.A punkta septītnā daļa).
- 250 Kā norādīts šī sprieduma 210. punktā, no judikatūras izriet, ka 1998. gada pamatnostādņēs nav paredzēts, ka naudas sodu apmērs tiek aprēķināts atkarībā no apgrozījuma, ko uzņēmumi guvuši attiecīgajā tirgū. Tādējādi, lai novērtētu uzņēmuma ietekmi tirgū jeb, runājot pamatnostādņu vārdiem, tā faktisko ekonomisko spēju radīt būtisku kaitējumu pārējiem tirgus dalībniekiem, Komisijai nav pienākuma iepriekš norobežot tirgu, kā arī novērtēt tā lielumu (šī sprieduma 193. punktā minētais spriedums lietā *Prym un Prym Consumer*/Komisija, 63. punkts). Tomēr 1998. gada pamatnostādnes naudas soda apmēra noteikšanā arī neliedz ņemt vērā šādu apgrozījumu, lai tiktu ievēroti vispārējie Savienības tiesību principi un ja to prasa [lietas] apstākļi (Vispārējās tiesas 2002. gada 20. marta spriedums lietā T-23/99 *LR AF 1998*/Komisija, *Recueil*, II-1705. lpp., 283. un 284. punkts; 2003. gada 9. jūlija spriedums lietā T-220/00 *Cheil Jedang*/Komisija, *Recueil*, II-2473. lpp., 82. punkts, un 2005. gada 25. oktobra spriedums lietā T-38/02 *Groupe Danone*/Komisija, Krājums, II-4407. lpp., 157. punkts).

- 251 Šajā lietā no apstrīdētā lēmuma 672.–685. apsvēruma izriet, ka Komisija attiecībā uz katru pārkāpumu, kas konstatēts apstrīdētā lēmuma 1. pantā, ir piemērojusi “atšķirīgu attieksmi pret uzņēmumiem, lai ņemtu vērā pārkāpumu izdarītāju faktisko ekonomisko spēju nodarīt būtisku kaitējumu konkurencei” (apstrīdētā lēmuma 672. apsvērums). Attiecībā uz katru pārkāpumu tā ir iedalījusi uzņēmumus kategorijās, nosakot konkrētas naudas soda sākumsummas atkarībā no apgrozījuma, ko tie guvuši katrā attiecīgo preču valsts tirgū (apstrīdētā lēmuma 673.–685. apsvērums). Izņemot konkrētās sākumsummas noteikšanu attiecībā uz *Schindler* tādēļ, ka tas bija aizliegtās vienošanās Vācijā dalībnieks, Komisija, nosakot pārējiem uzņēmumiem konkrētās sākumsummas par katru pārkāpumu, ir pamatojusies uz 2003. gada apgrozījumu, kas, pēc Komisijas uzskatiem, ir nesenākais gads, kurā minētie uzņēmumi bija aktīvi attiecīgo aizliegto vienošanos dalībnieki (apstrīdētā lēmuma 674., 676., 680. un 684. apsvērums).
- 252 Pirmām kārtām, attiecībā uz pārkāpumu Beļģijā prasītāji lietās T-149/07 un T-150/07 savos argumentos par naudas sodu sākumsummu norāda, ka *ThyssenKrupp* pārkāpuma Beļģijā laikposmā piederēja daudz mazāka tirgus daļa nekā *Kone* un *Schindler*, tādējādi naudas soda apmērs esot jāsamazina.
- 253 Saskaņā ar 1998. gada pamatnostādņu 1.A punkta septīto daļu diferenciācijā starp uzņēmumiem, kuri piedalījušies vienā pārkāpumā, nav jāievēro aritmētisks aprēķins. No samērīguma principa un vienlīdzīgas attieksmes principa neizriet prasība, lai naudas soda sākumsumma visiem aizliegtas vienošanās dalībniekiem atbilstu vienādei procentuālai daļai no to individuālā apgrozījuma (šī sprieduma 210. punktā minētais spriedums lietā *BASF*/Komisija, 149. punkts).
- 254 Tādējādi, lai pārbaudītu, vai aizliegtās vienošanās dalībnieku iedalījums kategorijās atbilst vienlīdzīgas attieksmes un samērīguma principiem, Vispārējai tiesai,

pārbaudot Komisijai šajā jautājumā piešķirtās rīcības brīvības izmantošanas tiesiskumu, ir vienīgi jāpārbauda, vai šis iedalījums ir viendabīgs un objektīvi pamatots (Vispārējās tiesas 2003. gada 19. marta spriedums lietā T-213/00 *CMA CGM u.c./Komisija*, *Recueil*, II-913. lpp., 406. un 416. punkts; šī sprieduma 159. punktā minētais spriedums apvienotajās lietās *Tokai Carbon u.c./Komisija*, 220. un 222. punkts; šī sprieduma 210. punktā minētais spriedums lietā *BASF/Komisija*, 157. punkts, un šī sprieduma 122. punktā minētais spriedums lietā *Schunk* un *Schunk Kohlenstoff-Technik/Komisija*, 184. punkts).

255 Šajā lietā, pretēji tam, ko apgalvo prasītāji lietās T-149/07 un T-150/07, Komisija irņēmusi vērā *TKLA* salīdzinoši vājāko stāvokli Beļģijas tirgū, iedalīdama to atsevišķā kategorijā ar sākumsummu, kas ir acīmredzami mazāka par sākumsummām, kuras noteiktas pārējiem aizliegtās vienošanās Beļģijā dalībniekiem. Tādējādi — pretēji *Kone* un *Schindler*, kuri ir iedalīti pirmajā kategorijā ar sākumsummu EUR 40 miljonu apmērā, un pretēji *Otis*, kurš ir iekļauts otrajā kategorijā ar sākumsummu EUR 27 miljonu apmērā — *ThyssenKrupp* ir iekļauts trešajā kategorijā ar sākumsummu EUR 16,5 miljonu apmērā, kas turklāt ir mazāka par minimālo robežu EUR 20 miljonu apmērā, kura šajās pamatnostādnēs parasti ir paredzēta par šāda veida sevišķi smagu pārkāpumu (skat. 1.A punkta otrās daļas trešo ievilkumu) (šajā ziņā skat. Vispārējās tiesas 2003. gada 9. jūlija spriedumu lietā T-230/00 *Daesang* un *Sewon Europe/Komisija*, *Recueil*, II-2733. lpp., 58. punkts).

256 Šādos apstākļos prasītāju lietās T-149/07 un T-150/07 argumenti, kas attiecas uz naudas soda — kurš tiem piemērots tādēļ, ka *TKLA* ir bijis aizliegtās vienošanās Beļģijā dalībnieks — konkrētās sākumsummas iespējamo prettiesiskumu, ir jānoraida.

257 Otrām kārtām, attiecībā uz pārkāpumu Vācijā prasītāji lietās T-147/07, T-149/07 un T-150/07, pirmkārt, norāda uz iespējamu diskriminējošu attieksmi tiktāl, ciktāl tiem noteiktā naudas soda sākumsumma esot aprēķināta, pamatojoties tikai uz nodarījumu raksturu un ģeogrāfisko apjomu, bet sākumsummā naudas sodam, kas noteikts

*Schindler*, esot ņemts vērā fakts, ka minētie nodarījumi attiekušies vienīgi uz daļu no attiecīgā preču tirgus. Piemērojot pieeju, ko Komisija izraudzījusies saistībā ar *Schindler*, tajā situācijā, kādā ir prasītāji lietās T-147/07, T-149/07 un T-150/07, esot jāsamazina tiem piemērojamā naudas soda sākumsumma.

258 Vispirms jākonstatē, ka no apstrīdētā lēmuma un, konkrēti, tā 676.–679. apsvēruma nepārprotami izriet, ka, iedalot kategorijās uzņēmumus, kuri bijuši aizliegtās vienošanās Vācijā dalībnieki, Komisija gan attiecībā uz *Schindler*, gan pārējiem aizliegtās vienošanās Vācijā dalībniekiem ir pamatojusies uz apgrozījumu, ko attiecīgie uzņēmumi guvuši tirgū, kuru skārusi aizliegtā vienošanās.

259 Tāpat ir jānorāda, ka attiecībā uz aizliegto vienošanos Vācijā *Schindler* situācija atšķiras no *ThyssenKrupp* situācijas. Nav apstrīdēts, ka visā laikā, kamēr Vācijā aizliegtās vienošanās dalībnieks bija *Schindler* — no 1995. gada augusta līdz 2000. gada decembrim —, šī aizliegtā vienošanās attiecās tikai uz eskalatoriem (apstrīdētā lēmuma 213. apsvērums un 1. panta 2. punkts). Tādējādi *Schindler* ir piedalījies tikai apstrīdētā lēmuma 1. panta 2. punktā konstatētā pārkāpuma daļā attiecībā uz eskalatoriem. Savukārt *ThyssenKrupp* ir piedalījies abās pārkāpuma daļās, proti, no 1995. gada augusta līdz 2003. gada decembrim daļā attiecībā uz eskalatoriem un no 2000. gada decembra līdz 2003. gada decembrim — daļā attiecībā uz liftiem (apstrīdētā lēmuma 212. un 213. apsvērums un 1. panta 2. punkts). Atšķirīgas attieksmes piemērošana ir paredzēta tieši tāpēc, lai ņemtu vērā atšķirības starp uzņēmumiem pēc to spējas nodarīt būtisku kaitējumu konkurencei, kura saistībā ar *Schindler* noteikti bija mazāka, jo tas nepiedalījās aizliegtās vienošanās daļā attiecībā uz liftiem.

260 Šādos apstākļos prasītāji lietās T-147/07, T-149/07 un T-150/07 nevar juridiski korekti secināt, ka attieksme pret tiem būtu diskriminējoša, kas izrietot no tā, ka attiecībā uz *Schindler*, nosakot konkrēto naudas soda sākumsummu, ir ņemts vērā tikai apgrozījums, kas gūts eskalatoru tirgū. Gluži pretēji, tieši ņemot vērā atšķirības starp, pirmkārt, *Schindler* situāciju un, otrkārt, pārējo aizliegtās vienošanās dalībnieku situāciju, Komisija, ievērojot vienlīdzīgas attieksmes principu, ir ņēmusi vērā atšķirīgu apgrozījumu attiecībā uz abām attiecīgo uzņēmumu kategorijām.

261 Otrkārt, prasītāji lietās T-147/07, T-149/07 un T-150/07 apgalvo, ka ir kļūdaini iedalīti pirmajā kategorijā, jo saskaņā ar to rīcībā esošajiem datiem Komisija neesot ievērojusi reālo situāciju no tirgus daļu viedokļa. Lai pamatotu savu argumentu, minētie prasītāji atsauca, no vienas puses, uz *Schindler* tirgus daļām liftu un eskalatoru tirgū 2003. gadā, kas esot atskaites gads. No otras puses, prasītāji norāda, ka tiem nepieder tirgus daļas, kas būtu līdzvērtīgas *Kone* un *Otis* tirgus daļām Vācijas tirgū attiecībā uz eskalatoriem un vāriem liftu projektiem. Šajā ziņā Komisija neesot izpaudusi aprēķinus, pamatojoties uz kuriem ir noteiktas kategorijas no tirgus daļu viedokļa, arī pēc tam, kad prasītāji Komisiju aicinājuši minētos aprēķinus izpaust.

262 Vispirms jāatgādina, ka, nosakot konkrētas naudas soda sākumsummas, Komisija ir iedalījusi uzņēmumus kategorijās atkarībā no apgrozījuma, ko tie guvuši katrā attiecīgo preču valsts tirgū (apstrīdētā lēmuma 673. apsvērumā) (skat. šī sprieduma 251. punktu). Šajā ziņā apstrīdētā lēmuma 678. apsvērumā Komisija ir paudusi uzskatu, ka, “ņemot vērā to, cik līdzīgas ir *Kone*, *Otis* un *ThyssenKrupp* tirgus daļas un ekonomiskā spēja, aprēķinot naudas sodu, pret tiem nav jāpiemēro atšķirīga attieksme.”

263 Turklāt ir jānorāda — tas, ka naudas soda sākumsumma ne vienmēr visiem aizliegtas vienošanās dalībniekiem atbilst vienādai procentuālai daļai no to attiecīgā apgrozījuma, ir raksturīgs metodei, saskaņā ar kuru uzņēmumi tiek iedalīti kategorijās, un tādējādi visiem vienā kategorijā ietilpstošiem uzņēmumiem tiek piemērota vienota sākumsummas likme. Vispārējā tiesa jau ir atzinusi, ka tādu metodi nevar aizliegt izmantot, lai arī tās rezultātā netiek ņemtas vērā atšķirības starp vienā kategorijā ietilpstošu uzņēmumu lielumu (šī sprieduma 254. punktā minētais spriedums lietā *CMA CGM u.c./Komisija*, 385. punkts; šī sprieduma 159. punktā minētais spriedums apvienotajās lietās *Tokai Carbon u.c./Komisija*, 217. punkts, un šī sprieduma 210. punktā minētais spriedums lietā *BASF/Komisija*, 150. punkts).

264 Šajā gadījumā prasītāji lietās T-147/07, T-149/07 un T-150/07 neapstrīd apgalvojumus, kas ietverti apstrīdētā lēmuma 673.–678. apsvērumā.

265 No vienas puses, tā kā aizliegtā vienošanās, kurā piedalījās *Schindler*, attiecās vienīgi uz eskalatoriem, Komisija, noteikdama šim uzņēmumam konkrēto naudas soda sākumsummu, ir pamatoti ņēmusi vērā tikai apgrozījumu, ko tas guvis šajā nozarē. Tādējādi prasītāju arguments, kas attiecas uz salīdzinājumu starp *Schindler* tirgus daļām liftu un eskalatoru tirgū 2003. gadā, nav atbalstāms.

266 No otras puses — tā kā prasītāji neapstrīd, ka Komisija ir iedalījusi uzņēmumus kategorijās, pamatodamās uz apgrozījumu, ko tie guvuši katrā attiecīgo preču valsts tirgū (apstrīdētā lēmuma 673. apsvērumā), un ievērojot, ka, lai novērtētu uzņēmuma ietekmi tirgū jeb, runājot 1998. gada pamatnostādņu vārdiem, tā faktisko ekonomisko spēju radīt būtisku kaitējumu pārējiem tirgus dalībniekiem, Komisijai nav pienākuma iepriekš norobežot tirgu, kā arī novērtēt tā lielumu (šī sprieduma 193. punktā

minētais spriedums lietā *Prym un Prym Consumer*/Komisija, 63. punkts) — prasītāju argumenti par attiecīgo uzņēmumu tirgus daļām attiecībā uz eskalatoriem un — liftu nozarē — vērienīgiem projektiem katrā ziņā nav atbalstāmi.

267 No tā izriet, ka prasītāju arguments, ka tie esot kļūdaini iedalīti pirmajā kategorijā, ir jānoraida. Šādos apstākļos nav jāapmierina prasītāju lietās T-147/07, T-149/07 un T-150/07 pieteikums par procesa organizatoriskajiem pasākumiem, kura mērķis ir noteikt Komisijai pienākumu paziņot tās aprēķinus attiecībā uz tirgus daļām Vācijas tirgū.

268 Trešām kārtām, attiecībā uz pārkāpumu Luksemburgā prasītāji lietās T-148/07, T-149/07 un T-150/07 norāda, ka *ThyssenKrupp* sava mazā izmēra un nelielās tirgus daļas dēļ neesot bijis spējīgs radīt kaitējumu pārējiem tirgus dalībniekiem un patērētājiem (1998. gada pamatnostādņu 1.A punkts).

269 Pirmkārt, Komisija esot iekļāvusi *ThyssenKrupp* un *Kone* otrajā kategorijā, lai gan *Kone* esot piederējusi daudz lielāka tirgus daļa, kas atbilda pat divkārsai *ThyssenKrupp* tirgus daļai (apstrīdētā lēmuma 680. apsvērums).

270 Šajā ziņā ir jākonstatē — kā izriet no apstrīdētā lēmuma 680. apsvēruma — 2003. gadā *Kone* un *ThyssenKrupp* apgrozījums Luksemburgas tirgū bija relatīvi līdzīgs un abiem uzņēmumiem apgrozījums bija trīs līdz četras reizes mazāks par *Otis* un *Schindler* apgrozījumu šajā tirgū. Tātad Komisija nav acimredzami pārsniegusi tai piešķirto rīcības brīvību, iekļaudama *Schindler* un *Otis* pirmajā kategorijā un *Kone* un *ThyssenKrupp* — otrajā kategorijā, jo šī klasifikācija šķiet viendabīga un objektīvi pamatota.



271 Otrkārt, *ThyssenKrupp* tirgus daļu salīdzinājums ar *Otis* un *Schindler* tirgus daļām pierādot, ka objektīvi esot bijis kļūdaini iekļaut *ThyssenKrupp* otrajā kategorijā. Proti, *Otis* un *Schindler* esot iedalīti pirmajā kategorijā un tiem 2003. gadā esot piederējušas aptuveni piecas reizes lielākas tirgus daļas nekā *ThyssenKrupp*. *ThyssenKrupp* naudas soda sākumsumma atbilstot vienai ceturtdaļai no sākumsummas, kas noteikta attiecībā uz *Otis* un *Schindler*, lai gan *ThyssenKrupp* tirgus daļa atbilstot tikai aptuveni piektajai daļai no šo abu uzņēmumu tirgus daļām un tikai aptuveni pusei no *Kone* tirgus daļas. Šis nesamērīgums esot pretrunā Komisijas lēmumu pieņemšanas praksei, saskaņā ar kuru pamatsummas zemākajām kategorijām vienmēr tiekot samazinātas proporcionāli attiecībā pret summu, kas noteikta pirmajai kategorijai.

272 Arī šis arguments ir jānoraida. Lielā atšķirība starp tirgus daļām, kādas piederēja *Otis* un *Schindler*, no vienas puses, un *Kone* un *ThyssenKrupp*, no otras puses, bija pamats dalībnieku diferenciācijai divās kategorijās. Tomēr — papildus faktam, ka, nosakot sākumsummu katrai kategorijai, netiek ievērots aritmētisks aprēķins, kam visa konstatētā diferenciācija starp uzņēmumiem būtu jāizsaka tirgus daļās, lai tie ietilptu pirmajā vai otrajā kategorijā — ir jākonstatē, ka, tā kā šajā lietā apgrozījums, ko guvis viens no pirmās kategorijas uzņēmumiem, atbilst aptuveni četrkārtšam otrajā kategorijā ietilpstošā *ThyssenKrupp* apgrozījumam, tas, ka attiecībā uz *ThyssenKrupp* ir noteikta sākumsumma, kas atbilst 25% no sākumsummas, kāda piemērota pirmās kategorijas uzņēmumiem, katrā ziņā šķiet viendabīgi un objektīvi pamatoti.

273 Treškārt, Luksemburgā Komisija kategoriju sistēmu esot piemērojusi kļūdaini, jo, salīdzinājumā ar *TKLA* un *TKL* klasifikāciju saistībā ar pārkāpumiem Beļģijā un Nīderlandē, Komisijai vajadzējis ņemt vērā *ThyssenKrupp* nelielo tirgus daļu Luksemburgā,

klasificēt to zemākā kategorijā nekā *Kone* un tādējādi noteikt *ThyssenKrupp* mazāku pamatsummu.

- <sup>274</sup> Šajā ziņā šī sprieduma 270. punktā jau ir konstatēts, ka Komisija nav acīmredzami pārsniegusi tai piešķirto rīcības brīvību, iekļaudama *Kone* un *ThyssenKrupp* otrajā kategorijā, jo šī klasifikācija šķiet viendabīga un objektīvi pamatota. Turklāt argumentam, kas attiecas uz Komisijas atšķirīgo attieksmi pret citām grupas *ThyssenKrupp* sabiedrībām saistībā ar citiem pārkāpumiem, nav nozīmes, jo atšķirīgas attieksmes pierādīšana tieši nozīmē saistībā ar katru pārkāpumu pienācīgi ņemt vērā attiecīgo uzņēmumu relatīvo nozīmīgumu attiecīgajos tirgos. Tādējādi prasītāju argumenti ir jānoraida.
- <sup>275</sup> Ceturtkārt, prasītāji lietās T-148/07, T-149/07 un T-150/07 norāda uz iespējamo samērīguma principa pārkāpumu, kas saistīts ar attiecību starp šo prasītāju apgrozījumu, ko tie guvuši konkrētajā tirgū, un tiem piemēroto naudas soda sākumsummu. Tādējādi prasītāji lietās T-148/07, T-149/07 un T-150/07 norāda, ka tiem piešķirtā sākumsumma ir [*konfidenciāli*] no apgrozījuma, ko tie guvuši Luksemburgas tirgū 2003. gadā.
- <sup>276</sup> No vienas puses, kā izriet no šī sprieduma 218. punkta, naudas sodu vispārīgā sākumsumma ir noteikta, ņemot vērā pārkāpumu raksturu un attiecīgā ģeogrāfiskā tirgus apjomu. No otras puses, apgrozījumu, ko attiecīgie uzņēmumi guvuši Luksemburgas tirgū, Komisija ir ņēmusi vērā, vienīgi piemērojot atšķirīgu attieksmi pret attiecīgajiem uzņēmumiem, lai ņemtu vērā to relatīvo nozīmīgumu attiecīgajā tirgū un to faktisko ekonomisko spēju nodarīt būtisku kaitējumu konkurencei (apstrīdētā lēmuma

672. apsvērum), kas turklāt atbilst šī sprieduma 247. un 250. punktā minētajai judikatūrai. Tādējādi prasītāju veiktais salīdzinājums starp apgrozījumu, ko tie guvuši attiecīgajā tirgū, un tiem noteiktā naudas soda sākumsummu nav atbalstāms.

277 Tāpēc un tā kā Savienības tiesībās katrā ziņā nav vispārpiemērojama principa, saskaņā ar kuru sankcijai ir jābūt samērīgai ar uzņēmuma nozīmīgumu preču, uz kurām attiecas pārkāpums, tirgū (šī sprieduma 193. punktā minētais spriedums lietā *Archer Daniels Midland/Komisija*, 75. punkts), arguments, kas attiecas uz konkrētās sākumsummas, kura noteikta *ThyssenKrupp* par pārkāpumu Luksemburgā, pārmērīgumu, ir jānoraida.

278 No visa iepriekš izklāstītā izriet, ka visi iebildumi attiecībā uz naudas sodu vispārīgajām sākumsummām ir jānoraida.

279 Tādējādi šis pamats ir pilnībā jānoraida.

*Par pamatu, kas attiecas uz 1998. gada pamatnostādņu pārkāpumu, samērīguma principa pārkāpumu, EKL 253. panta pārkāpumu un vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpumu, piemērojot grupas reizināšanas koeficientu, lai, nosakot naudas sodu sākumsummu, ņemtu vērā preventīvo mērķi*

280 Apstrīdētajā lēmumā Komisija atgādina nepieciešamību noteikt naudas sodus “tādā apmērā, kas tiem nodrošina pietiekamu preventīvo iedarbību, ņemot vērā katra uzņēmuma lielumu” (apstrīdētā lēmuma 686. apsvērum). Tādējādi pēc tam, kad Komisija bija konstatējusi, ka “ar pasaules apgrozījumu, attiecīgi, EUR 47 100 000 000 apmērā un EUR 34 300 000 000 apmērā *ThyssenKrupp* un *UTC/Otis* ir daudz lielāki tirgus

dalībnieki par pārējiem adresātiem”, tā uzskatīja, ka “[naudas soda] sākumsumma ir jāpielāgo, palielinot to, lai ņemtu vērā [šo uzņēmumu] lielumu un visus resursus”, un ka “[bija] norādīts, ka naudas soda, kas jāpiemēro *ThyssenKrupp*, sākumsummai tiek piemērots reizināšanas koeficients 2 (palielinājums par 100%) un *UTC/Otis* piemērojamā naudas soda sākumsummai tiek piemērots reizināšanas koeficients 1,7 (palielinājums par 70%)” (apstrīdētā lēmuma 690. apsvērums).

281 Prasītāji lietās T-144/07, T-147/07, T-148/07, T-149/07, T-150/07 un T-154/07 norāda, ka Komisija esot pārkāpusi 1998. gada pamatnostādnes, samērīguma principu un vienlīdzīgas attieksmes principu, naudas sodu, kuri piemēroti grupas *ThyssenKrupp* sabiedrībām četrās attiecīgajās dalībvalstīs, sākumsummām piemērodama reizināšanas koeficientu 2, lai nodrošinātu minētajiem naudas sodiem pietiekamu preventīvo iedarbību. Prasītājs lietā T-154/07 norāda arī uz pamatojuma nesniegšanu attiecībā uz apstrīdētajā lēmumā izraudzīto reizināšanas koeficientu.

282 Pirmām kārtām, prasītāja lietā T-154/07 izvirzītais iebildums, kas attiecas uz EKL 253. panta pārkāpumu, ir jānoraida. Proti, apstrīdētā lēmuma 689. un 690. apsvērumā Komisija ir sniegusi pamatojumu reizināšanas koeficienta 2 piemērošanai, atsaukdamās uz nozīmīgo ekonomisko un finanšu varu, kāda piemīt *ThyssenKrupp*, kura pasaules apgrozījums — tāpat kā *Otis* apgrozījums — ievērojami pārsniedz *Kone* un *Schindler* apgrozījumu.

283 Otrām kārtām, šī sprieduma 281. punktā minētie prasītāji apstrīd, ka, nosakot reizināšanas koeficientu, tiek ņemts vērā grupas *ThyssenKrupp* pasaules apgrozījums. Šajā ziņā tie uzsver, ka nepastāv ekonomiska vienība starp meitassabiedrībām, kuras izdarījušas pārkāpumus, un to mātesabiedrībām. Prasītājs lietā T-154/07 piebilst, ka *ThyssenKrupp* ir izveidota decentralizēta organizācija, kurā *TKL* darbojas patstāvīgi un neatkarīgi. Prasītāji lietās T-147/07 un T-148/07 arī norāda, ka vienīgi grupas

*ThyssenKrupp* apgrozījumam “liftu” segmentā varētu būt nozīme, nosakot minēto koeficientu. Visbeidzot, prasītājs lietā T-144/07 uzskata, ka grupas reizināšanas koeficienta piemērošana prevencijas nolūkos nav nepieciešama, lai nodrošinātu konkurences tiesību ievērošanu, jo, ja šāda koeficienta nebūtu, naudas sods, kas jāpiemēro *TKLA*, būtu atbildis [konfidenciāli] % no apgrozījuma, ko šī sabiedrība guvusi Beļģijā attiecīgajā laikposmā.

284 Vispirms ir jāatgādina, ka Komisija ir pamatoti uzskatījusi, ka prasītāji lietās T-144/07, T-147/07, T-148/07, T-149/07, T-150/07 un T-154/07 veido ekonomisku vienību (skat. šī sprieduma 100.–131. punktu).

285 Tad jāuzsver, ka nepieciešamības dēļ naudas sodam nodrošināt pietiekamu preventīvo iedarbību, ja tā nav pamats palielināt naudas sodu vispārīgo apmēru saistībā ar konkurences politikas īstenošanu, naudas soda apmērs ir jāpielāgo, lai ņemtu vērā iecerēto ietekmi uz uzņēmumu, kuram tas tiek piemērots, un tas tiek darīts, lai netiktu noteikts niecīgs vai, gluži pretēji, pārmērīgs naudas sods, it īpaši saistībā ar attiecīgā uzņēmuma finansiālo stāvokli atbilstoši prasībām, kas attiecas, pirmkārt, uz nepieciešamību nodrošināt naudas soda efektivitāti un, otrkārt, uz samērīguma principa ievērošanu (Vispārējās tiesas 2008. gada 8. jūlija spriedums lietā T-54/03 *Lafarge*/Komisija, Krājumā nav publicēts, 670. punkts).

286 Protams, attiecībā uz to, kādā veidā ņemt vērā prevencijas mērķi, Komisija 1998. gada pamatnostādņēs nav noteikusi metodiku vai individuālus kritērijus, kuriem, ja tie būtu speciāli paredzēti, būtu saistošs spēks. Attiecībā uz norādēm par to, kādā veidā novērtēt pārkāpuma smagumu, pamatnostādņu 1.A punkta ceturtajā daļā ir minēta tikai nepieciešamība noteikt tādu naudas soda apmēru, kas padara to pietiekami

preventīvu (šī sprieduma 122. punktā minētais spriedums lietā *Schunk* un *Schunk Kohlenstoff-Technik*/Komisija, 193. punkts).

287 Tomēr no judikatūras izriet, ka Komisija ir tiesīga pieņemt katra uzņēmuma, kas bijis aizliegtās vienošanās dalībnieks, kopējo apgrozījumu par atbilstošo kritēriju, nosakot preventīvo reizināšanas koeficientu (šajā ziņā skat. Tiesas 2006. gada 29. jūnija spriedumu lietā *C-289/04 P Showa Denko*/Komisija, Krājums, I-5859. lpp., 17. un 18. punkts). Tādējādi uzņēmuma lielums un visi resursi ir atbilstošie kritēriji, ievērojot izvirzīto mērķi, proti, nodrošināt naudas soda efektivitāti, pielāgojot tā apmēru, ņemot vērā uzņēmuma visus resursus un tā spēju mobilizēt līdzekļus, kas nepieciešami minētā naudas soda samaksai. Naudas soda sākumsummas palielinājuma koeficienta noteikšana, lai naudas sodam nodrošinātu pietiekamu preventīvo iedarbību, vairāk ir vērsta uz to, lai garantētu naudas soda efektivitāti, nevis uz to, lai liktu apzināties pārkāpuma kaitīgumu normālai konkurencei un tāād minētā pārkāpuma smagumu (šī sprieduma 285. punktā minētais spriedums lietā *Lafarge*/Komisija, 672. punkts).

288 Tādējādi Komisija, prevencijas faktora piemērošanā pamatodamās uz grupas *ThyssenKrupp* kopējo apgrozījumu, nav pārkāpusi nedz 1998. gada pamatnostādnes, nedz samērīguma principu. Tādējādi arī prasītāja lietā T-144/07 arguments, kas vērsts uz salīdzinājumu starp *TKLA* apgrozījumu Beļģijā un naudas soda apmēru, lai pierādītu, ka nav nepieciešams attiecībā uz to piemērot prevencijas faktoru, nav atbalstāms.

289 Trešām kārtām, attiecībā uz reizināšanas koeficientu 2, kas noteikts naudas sodiem, kuri piemēroti grupai *ThyssenKrupp*, prasītāji lietās T-144/07, T-147/07, T-148/07, T-149/07 un T-150/07 — pamatodamies uz Komisijas lēmumu pieņemšanas praksi un it īpaši uz tās 2006. gada 13. septembra Lēmumu 2007/534/EK par procedūru saskaņā ar [EKL] 81. pantu (Lieta COMP/F/38.456 - Bitumens (Nīderlande)) (OV L 196, 40. lpp.; turpmāk tekstā — “lēmums par ceļu seguma bitumenu”) — apgalvo, ka

attiecībā uz faktiem, kuri norisinājušies tikai valsts mērogā, minēto koeficientu vajadzēja noteikt mazāku. Prasītāji lietās T-147/07, T-148/07, T-149/07 un T-150/07 šajā ziņā lūdz, lai Vispārējā tiesa saskaņā ar Reglamenta 65. panta b) punktu uzdotu Komisijai iesniegt lēmumu par ceļu seguma bitumenu.

290 Attiecībā uz šajā lietā piemērotā reizināšanas koeficienta pārmērīgumu ir jānorāda, ka naudas soda palielināšanas preventīvos nolūkos mērķis ir nodrošināt naudas soda efektivitāti, pielāgojot tā apmēru, ņemot vērā uzņēmuma visus resursus un tā spēju mobilizēt līdzekļus, kas nepieciešami minētā naudas soda samaksai (ši sprieduma 285. punktā minētais spriedums lietā *Lafarge/Komisija*, 671. punkts). Tādējādi arguments attiecībā uz to, ka Komisijas konstatētajiem pārkāpumiem ir tikai valsts mēroga raksturs, nav atbalstāms.

291 Arī argumentam, kas attiecas uz lēmumu par ceļu seguma bitumenu nevar piekrist. Proti, saskaņā ar šī sprieduma 153. punktā minēto judikatūru iepriekšējiem Komisijas lēmumiem nav nozīmes, jo, kā atgādināts šī sprieduma 108. punktā, iepriekšējā Komisijas lēmumu pieņemšanas prakse netiek izmantota kā naudas sodu tiesiskais regulējums konkurences jomā. Tāpēc ir jānorāda arī prasītāju lietās T-147/07, T-148/07, T-149/07 un T-150/07 iesniegtais pieteikums par pierādījumu savākšanas pasākumu ar mērķi uzdot Komisijai iesniegt lēmumu par ceļu seguma bitumenu.

292 Katrā ziņā, ņemot vērā *ThyssenKrupp* kopējo apgrozījumu, kas atbilst EUR 47,1 miljardam (apstrīdētā lēmuma 689. apsvērums), reizināšanas koeficienta 2 piemērošana naudas sodu, kas noteikti *ThyssenKrupp*, sākumsummām šķiet atbilstoša, lai nodrošinātu naudas sodu efektivitāti saistībā ar šī uzņēmuma finansiālo stāvokli un tātad lai nodrošinātu naudas sodiem, kas tam tiek piemēroti, pietiekamu preventīvo iedarbību.

293 Ceturtām kārtām, prasītāji lietās T-144/07 un T-154/07 ir atsaukušies uz to, ka reizināšanas koeficienta piemērošanai šo prasītāju attiecīgajiem naudas sodiem, iespējams, bijis diskriminējošs raksturs, jo Komisija neesot piemērojusi reizināšanas koeficientu prevencijas nolūkos attiecībā uz *Kone* un *Schindler*, lai gan šie uzņēmumi ietilpstot multinacionālās grupās, kurām Savienībā ir lielāks apgrozījums. Turklāt *Kone* un *Schindler* meitassabiedrību stāvoklis attiecīgajā tirgū Nīderlandē esot vairākas reizes spēcīgāks nekā *ThyssenKrupp* stāvoklis.

294 Šim argumentam nevar piekrist. Palielinot sākumsummu, lai sasniegtu naudas soda preventīvo mērķi, Komisija faktiski vienkārši piemēro atšķirīgu attieksmi pret aizliegtas vienošanās dalībniekiem, lai tādējādi ņemtu vērā to, kā tos reāli ietekmē naudas sods (šī sprieduma 210. punktā minētais spriedums lietā *BASF*/Komisija, 241. punkts).

295 Komisija nav izdarījusi vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpumu, šajā gadījumā atsaukdamās uz dalībnieku kopējo apgrozījumu, nevis uz apgrozījumu, kas gūts Savienībā vai arī attiecīgajā valsts tirgū, izvērtējot nepieciešamību palielināt naudas sodu apmēru, lai nodrošinātu to preventīvo iedarbību. Proti, ņemot vērā *ThyssenKrupp* kopējo apgrozījumu, ir atļauts uzskatīt, ka šo uzņēmumu piemērotie naudas sodi būtu ietekmējuši mazākā mērā nekā *Kone* un *Schindler*, kuru apgrozījums ir, attiecīgi, EUR 3,2 miljardi un EUR 5,73 miljardi (apstrīdētā lēmuma 689. apsvērums), ja nebūtu piemērots nekāds palielinājums prevencijas nolūkos.

296 Tādējādi šajā lietā reizināšanas koeficienta 2 piemērošana *ThyssenKrupp* naudas sodiem izrādās pamatota, lai nodrošinātu naudas sodu efektivitāti, ņemot vērā *ThyssenKrupp* finansiālo stāvokli.



297 No visa iepriekš izklāstītā izriet, ka šis pamats ir jānoraida.

*Par pamatu, kas attiecas uz 1998. gada pamatnostādņu pārkāpumu, samērīguma principa pārkāpumu un tiesību uz aizstāvību pārkāpumu, par 50 % palielinot naudas sodu pamatsummu par recidīvu*

298 Apstrīdētajā lēmumā Komisija pauž uzskatu, ka *TKAG*, *TKE* un *ThyssenKrupp* meitassabiedrībām piemērojamo naudas sodu pamatsumma ir jāpalielina par 50 % recidīva dēļ (apstrīdētā lēmuma 707., 710., 714. un 720. apsvērums).

299 Apstrīdētā lēmuma 697. apsvērumā Komisija šajā ziņā atgādina:

“[...] Recidīvs ir tad, ja uzņēmums, kurš ar agrāku Komisijas lēmumu saukts pie atbildības, pēc tam tiek atzīts par atbildīgu tāda paša veida pārkāpumā, pat ja pēdējais minētais pārkāpums ir izdarīts citā darbības nozarē vai attiecībā uz citām precēm. [1998. gada pamatnostādņu] [2. punktā] ir atzīts, ka viena un tā paša uzņēmuma vai vienu un to pašu uzņēmumu izdarīti recidīvi veido atbildību pastiprinošu apstākli. Jēdziens “uzņēmums” aptver visas juridiskās vienības, kas ietilpst vienā grupā, kuras savu rīcību tirgū nenosaka patstāvīgi. Lietā *Michelin* [ši sprieduma 107. punktā minētais spriedums lietā *Michelin*/Komisija, 290. punkts] Pirmās instances tiesa ir apstiprinājusi, ka recidīvs var attiekties arī uz vienību, kas 100 % apjomā pieder (mātes) sabiedrībai, kura kontrolē citu vienību, kas ir sodīta par agrāku pārkāpumu.”

300 Lai konstatētu recidīvu šajā lietā, Komisija apstrīdētā lēmuma 698. apsvērumā pamatojas uz savu 1998. gada 21. janvāra Lēmumu 98/247/EOTK par procedūru saskaņā ar [EOTKL] 65. pantu (Lieta IV/35.814 - Sakausējuma piemaksa) (OV L 100, 55. lpp.) (turpmāk tekstā — “lēmums “Sakausējuma piemaksa””). Minētajā apsvērumā tā norāda, ka:

“1998. gadā [tās lēmumā] “Sakausējuma piemaksa” tika piemēroti naudas sodi attiecībā uz aizliegtu vienošanos, kuras mērķis un sekas bija konkurences ierobežošana un izkropļošana. Citu [uzņēmumu] vidū naudas sods tika piemērots *ThyssenKrupp Stainless GmbH (TKS)* — uzņēmumam, kas dibināts saskaņā ar Vācijas tiesībām, kurš izveidots 1995. gada 1. janvārī pēc tam, kad tika apvienotas *Krupp* un *Thyssen* darbības ar nerūsējošo tēraudu. Naudas sods tika piemērots arī *Acciai Speciali Terni SpA (AST)* — uzņēmumam, kas dibināts saskaņā ar Itālijas tiesībām, kurš izveidots 1994. gada 1. janvārī, kura pamatdarbības ietver plakano velvējumu ražošanu no nerūsējošā tērauda. 1994. gada decembrī vairāki uzņēmumi, tostarp *Krupp* un *Thyssen*, kopīgi izpirka *AST*. 1995. gada decembrī *Krupp* palielināja savu dalību *AST* no 50% līdz 75%, pēc tam, 1996. gada maijā, — līdz 100%. Tad *Krupp* nodeva [uzņēmumam] *TKS* visas akcijas, kas tam piederēja [uzņēmumā] *AST* [..].”

301 Apstrīdētajā lēmumā (apstrīdētā lēmuma 700., 704., 709., 713. un 717. apsvērumā) Komisija arī precizē, ka lēmumā “Sakausējuma piemaksa” konstatētā aizliegtā vienošanās ir ilgusi no 1993. gada 16. decembra — dienas, kad notika sanāksme, kuras gaitā uzņēmumi, kuri tajā piedalījās, pieņēma norunu — līdz 1998. gada 21. janvārim — dienai, kad tika pieņemts lēmums, kurā konstatēts pārkāpums; tādējādi pārkāpumi, ko izdarījušas grupas *ThyssenKrupp* sabiedrības, bija ne tikai atkārtoti, bet arī pārklājās un tika izdarīti vienlaikus.

302 Prasītāji lietās T-144/07, T-147/07, T-148/07, T-149/07, T-150/07 un T-154/07 uzskata, ka apstrīdētā lēmuma 699.–707. apsvērumā (lietas T-147/07 un T-150/07), 708.–710. apsvērumā (lietas T-144/07 un T-150/07), 711.–714. apsvērumā (lietas T-148/07 un T-149/07), 717. apsvērumā (lieta T-150/07) un 720. apsvērumā (lietas T-150/07 un T-154/07) Komisija ir kļūdaini palielinājusi tiem naudas soda apmēru par 50% par recidīvu. Komisija neesot varējusi uzskatīt, ka pārkāpums, par ko

*ThyssenKrupp Stainless AG*, kura nosaukums līdz 1997. gada septembrim bija *Krupp-Thyssen Nirosta GmbH* (apstrīdētā lēmuma 882. zemsvītras piezīme) (turpmāk tekstā saukts — “TKS” attiecībā uz laikposmiem pirms un pēc 1997. gada septembra), un *Acciai Speciali Terni SpA* (turpmāk tekstā — “AST”) tika sodīti lēmumā “Sakausējuma piemaksa”, ir agrāks pārkāpums, kas līdzīgs to izdarītajam pārkāpumam.

- 303 Vispirms jāatgādina, ka lēmuma “Sakausējuma piemaksa” 1. pantā, uz kuru Komisija atsauca apstrīdētajā lēmumā, lai šajā lietā konstatētu recidīvu, Komisija ir uzskatījusi, ka vairākas sabiedrības, tostarp *Krupp Hoesch Stahl AG* (turpmāk tekstā — “KHS”) (no 1995. gada 1. janvāra — TKS), *Thyssen Stahl AG* (turpmāk tekstā — “TS”) (no 1995. gada 1. janvāra — TKS) un AST, ir pārkāpušas EOTKL 65. panta 1. punktu laikposmā, kas attiecībā uz šīm sabiedrībām ildzis no 1993. gada decembra līdz 1998. gada 21. janvārim, saskaņoti grozot un piemērojot sakausējuma piemaksas aprēķina metodes atsauces vērtības. Komisija uzskata, ka šādas darbības mērķis un sekas bija normālas konkurences ierobežošana un izkropļošana kopējā tirgū.
- 304 No lēmuma “Sakausējuma piemaksa” izriet, ka KHS un TS tieši piedalījās pārkāpumā līdz 1994. gada 31. decembrim un tāpēc šie uzņēmumi par to bija jāsauc pie dalītas atbildības. Tomēr naudas sods, ko Komisijai vajadzēja tiem piemērot, tika noteikts vienīgi TKS, kurš 1997. gada 23. jūlija vēstulē bija informējis Komisiju, ka uzņemas atbildību par TS un KHS darbībām kopš 1993. gada (lēmuma “Sakausējuma piemaksa” 14. un 102. apsvērumus).
- 305 TKS un AST, attiecīgi, 1998. gada 11. un 13. martā cēla prasību Vispārējā tiesā, prasot atcelt lēmumu “Sakausējuma piemaksa” tiktāl, ciktāl tas attiecas uz [TKS un AST], un, pakārtoti, būtiski samazināt apmēru naudas sodiem, kas tiem piemēroti ar šo lēmumu. Spriedumā apvienotajās lietās *Krupp Thyssen Stainless* un *Acciai speciali Terni*/Komisija, kas minēts šī sprieduma 106. punktā, Vispārējā tiesa atcēla lēmuma

“Sakausējuma piemaksa” 1. pantu tiktāl, ciktāl tajā *TKS* bija saukts pie atbildības par pārkāpumu, ko izdarījis *TS*, tādēļ, ka bija pārkāptas *TKS* tiesības uz aizstāvību, jo pēdējam minētajam uzņēmumam nebija dota iespēja iesniegt savus apsvērumus par faktu, kuros vainots *TS*, patiesumu un nozīmīgumu. Par iepriekš minēto spriedumu tika iesniegtas divas apelācijas sūdzības, ko Tiesa noraidīja ar 2005. gada 14. jūlija spriedumu apvienotajās lietās C-65/02 P un C-73/02 P *ThyssenKrupp/Komisija* (Krājums, I-6773. lpp.).

<sup>306</sup> Saistībā ar spriedumu apvienotajās lietās *Krupp Thyssen Stainless* un *Acciai speciali Terni/Komisija*, kas minēts šī sprieduma 106. punktā, Komisija 2006. gada 20. decembrī pieņēma Lēmumu C(2006) 6765, galīgā redakcija, par procedūru saskaņā ar [EOTKL] 65. pantu (Lieta COMP/F/39.234 — Papildmaksa par sakausējumiem — atkārtota pieņemšana). Šajā lēmumā Komisija konstatēja, ka *TS* ir pārkāpis EOTKL 65. pantu 1. punktu no 1993. gada 16. decembra līdz 1994. gada 31. decembrim, un sauca *TKS* pie atbildības par *TS* rīcību, pamatojoties uz *TKS* 1997. gada 23. jūlija vēstuli.

<sup>307</sup> Šajā pamatā prasītāji apstrīd, ka tie veidotu ekonomisku vienību EKL 81. un 82. panta izpratnē ar uzņēmumiem, kuri sodīti lēmumā “Sakausējuma piemaksa”. Šajā ziņā tie norāda, ka Komisija no sprieduma lietā *Michelin/Komisija* — kas minēts šī sprieduma 107. punktā — ir kļūdaini secinājusi, ka mātessabiedrības dalība meitassabiedrības kapitālā 100 % apjomā ir pietiekama, lai šīs meitassabiedrības agrākā pārkāpumā būtu vainojama tās mātessabiedrība, turklāt nerodas jautājums par meitassabiedrības faktisko patstāvību. Tādējādi, pēc prasītāju uzskatiem, pretēji Komisijas apgalvojumiem, tā — arī ja vēlējās — nevarēja abos lēmumos piemērot naudas sodu vienai un tai pašai mātessabiedrībai, kā esot prasīts šī sprieduma 107. punktā minētajā spriedumā lietā *Michelin* (290. punkts).

<sup>308</sup> Jānorāda, ka vairākās valstu tiesību sistēmās iekļautais recidīva jēdziens nozīmē, ka persona ir izdarījusi jaunus pārkāpumus pēc tam, kad ir bijusi sodīta par līdzīgiem

pārkāpumiem (Vispārējās tiesas 1999. gada 11. marta spriedums lietā T-141/94 *Thyssen Stahl*/Komisija, *Recueil*, II-347. lpp., 617. punkts; šī sprieduma 107. punktā minētais spriedums lietā *Michelin*/Komisija, 284. punkts; šī sprieduma 250. punktā minētais spriedums lietā *Groupe Danone*/Komisija, 362. punkts, un šī sprieduma 158. punktā minētais spriedums lietā *Hoechst*/Komisija, 450. punkts). Turklāt 1998. gada pamatnostādņu 2. punktā “recidīvs, ko izdarījis viens un tas pats uzņēmums vai vieni un tie paši uzņēmumi attiecībā uz vienu un tā paša veida pārkāpumu”, ir konkrēti minēts paraugam sniegtajā sarakstā ar atbildību pastiprinošiem apstākļiem, kas var būt pamats naudas soda pamatsummas palielinājumam.

309 Kā atgādināts šī sprieduma 92. punktā, uzņēmuma jēdziens, aplūkojot to no konkurences tiesību viedokļa, ir jāsaprot kā tāds, kas saistībā ar attiecīgā nolīguma mērķi apzīmē ekonomisku vienību pat tad, ja no juridiskā viedokļa šo ekonomisko vienību veido vairākas fiziskas vai juridiskas personas.

310 Tādējādi viena uzņēmuma pret konkurenci vērstā rīcībā var vainot citu uzņēmumu, ja pirmais no minētajiem savu rīcību tirgū nav noteicis patstāvīgi, bet galvenokārt ir pildījis otra uzņēmuma dotos norādījumus, it īpaši ņemot vērā ekonomiskās un juridiskās saites, kas tos apvieno (šī sprieduma 94. punktā minētais spriedums apvienotajās lietās *Dansk Rørindustri u.c./Komisija*, 117. punkts; šī sprieduma 94. punktā minētais spriedums lietā *Metsä-Serla u.c./Komisija*, 27. punkts, un šī sprieduma 91. punktā minētais 2009. gada 10. septembra spriedums lietā *Akzo Nobel u.c./Komisija*, 58. punkts; Vispārējās tiesas 2006. gada 27. septembra spriedums lietā T-314/01 *Avebe*/Komisija, Krājums, II-3085. lpp., 135. punkts).

311 Šajā ziņā jāprecizē, ka Komisija nevar pamatoties tikai uz konstatējumu, ka kāds uzņēmums “varēja” īstenot šādu izšķirošu ietekmi uz kādu citu uzņēmumu, bez pienākuma pārbaudīt, vai šī ietekme ir faktiski īstenota. Tieši pretēji, Komisijai principā ir pienākums pierādīt šādu izšķirošu ietekmi, pamatojoties uz faktisko apstākļu kopumu, tostarp, it īpaši, varbūtējas viena no uzņēmumiem vadības pilnvaras pār citu

uzņēmumu (šajā ziņā skat. Tiesas 2003. gada 2. oktobra spriedumu lietā C-196/99 P *Aristrain*/Komisija, *Recueil*, I-11005. lpp., 95.–99. punkts, un šī sprieduma 94. punktā minēto spriedumu apvienotajās lietās *Dansk Rørindustri* u.c./Komisija, 118.–122. punkts; Vispārējās tiesas 2002. gada 20. marta spriedumu lietā T-9/99 *HFB* u.c./Komisija, *Recueil*, II-1487. lpp., 527. punkts, un šī sprieduma 310. punktā minēto spriedumu lietā *Avebe*/Komisija, 136. punkts).

- 312 Protams, kā norāda Komisija, spriedumā lietā *Michelin*/Komisija, kas minēts šī sprieduma 107. punktā (290. punkts), Vispārējā tiesa ir uzskatījusi, ka, ja divas meitassabiedrības vairāk nekā 99% apjomā tieši vai netieši pieder vienai un tai pašai mātesabiedrībai, ir atļauts pamatoti secināt, ka šīs meitassabiedrības savu rīcību tirgū nenosaka patstāvīgi. Minētajā spriedumā Vispārējā tiesa ir piebildusi, ka dažādas sabiedrības, kas ietilpst vienā grupā, veido ekonomisku vienību un tārad uzņēmumu EKL 81. un 82. panta izpratnē, ja attiecīgās sabiedrības savu rīcību tirgū nenosaka patstāvīgi.
- 313 Tomēr, kā minēts šī sprieduma 96. un 97. punktā, Tiesa nesen ir atgādinājusi, ka īpašajā gadījumā, kad mātesabiedrībai pieder 100% tās meitassabiedrības, kas ir izdarījusi Savienības konkurences noteikumu pārkāpumu, kapitāla — ja pastāv prezumpcija, ka minētā mātesabiedrība faktiski īsteno izšķirošu ietekmi uz tās meitassabiedrības rīcību —, tad šī prezumpcija ir atspēkojama (šajā ziņā skat. šī sprieduma 91. punktā minēto 2009. gada 10. septembra spriedumu lietā *Akzo Nobel* u.c./Komisija, 60. un 61. punkts un tajos minētā judikatūra). Turklāt, kā Tiesa ir atgādinājusi spriedumā lietā *Aristrain*/Komisija, kas minēts šī sprieduma 311. punktā (99. punkts), ar vienkāršu faktu, ka divu nošķirtu komercsabiedrību kapitāls pieder vienai un tai pašai personai, vien nepietiek, lai pierādītu, ka starp šīm abām sabiedrībām pastāv ekonomiska vienība, kā rezultātā atbilstoši Savienības konkurences tiesībām vienas sabiedrības darbībās varētu tikt vainota otra sabiedrība.

- 314 Šajā lietā ir jākonstatē, no vienas puses, ka saistībā ar lietu “Sakausējuma piemaksa” Komisija nav uzskatījusi, ka *KHS*, *TS*, *TKS* un *AST* mātessabiedrības, kuru ekonomiskais un juridiskais pēctecis esot *TKAG*, saistībā ar EKL 81. un 82. panta piemērošanu veidoja ekonomisku vienību ar tām, un tādējādi nav apgalvojusi, ka *KHS*, *TS*, *TKS* un *AST* savu rīcību tirgū nenoteica patstāvīgi. Konkrēti, no lēmuma “Sakausējuma piemaksa” izriet, ka attiecībā uz sabiedrībām, kas ietilpst grupā *ThyssenKrupp*, Komisija ir konstatējusi pārkāpumu vienīgi attiecībā uz *KHS*, *TS*, *TKS* un *AST*, izņemot to attiecīgās mātessabiedrības, kuras, kā norādījuši prasītāji — Komisijai nepaužot iebildumus —, nav tikušas uzklašā administratīvajā procesā, kura rezultātā pieņemts minētais lēmums.
- 315 No otras puses, no apstrīdētā lēmuma neizriet, ka Komisija saistībā ar šo lietu būtu uzskatījusi, ka *KHS*, *TS*, *TKS* un *AST* ir to uzņēmumu vidū, attiecībā uz kuriem tā 1. pantā ir konstatēti pārkāpumi.
- 316 Tādējādi apstrīdētā lēmuma 1. pantā ir konstatētie pārkāpumi nevar tikt uzskatīti par recidīvu, ko izdarījis tas pats uzņēmums vai tie paši uzņēmumi, attiecībā uz kuriem pārkāpumi ir konstatēti lietā “Sakausējuma piemaksa”.
- 317 Šajā ziņā — vispirms — Komisijas argumentam, ka *ThyssenKrupp* saistībā ar administratīvo procesu, kura rezultātā pieņemts apstrīdētais lēmums, un saistībā ar šo prasību esot bijusi iespēja apstrīdēt, ka pastāv ekonomiska vienība starp *ThyssenKrupp* un uzņēmumiem, kuri sodīti lietā “Sakausējuma piemaksa”, nevar piekrist.

318 Jānorāda, ka saskaņā ar Tiesas judikatūru, no vienas puses, tiesību uz aizstāvību ievērošanas princips nepieļauj, ka lēmums, ar kuru Komisija piemēro uzņēmumam naudas sodu konkurences jomā, varētu tikt uzskatīts par likumīgu, ja pirms tam uzņēmumam nav paziņoti pret to vērstie iebildumi, un, no otras puses, paziņojumā par iebildumiem, ņemot vērā tā nozīmi, ir nepārprotami jāprecizē juridiskā persona, kurai tiks piemēroti naudas sodi, un tam ir jābūt adresētam šai personai (skat. šī sprieduma 192. punktā minēto spriedumu apvienotajās lietās *Papierfabrik August Koehler u.c./Komisija*, 37. un 38. punkts, un šī sprieduma 91. punktā minēto 2009. gada 10. septembra spriedumu lietā *Akzo Nobel u.c./Komisija*, 57. punkts un tajā minētā judikatūra).

319 Tādējādi nevar atzīt, ka Komisija saistībā ar recidīva kā atbildību pastiprinošā apstākļa pierādīšanu varētu uzskatīt, ka uzņēmums ir jāsauc pie atbildības par agrāku pārkāpumu, par kuru tas nav sodīts ar Komisijas lēmumu un kuru pierādot šim uzņēmumam nav bijis adresēts paziņojums par iebildumiem, jo procesā, kura rezultātā pieņemts lēmums, kurā konstatēts agrākais pārkāpums, šim uzņēmumam nav dota iespēja sniegt savus argumentus, lai — tiktāl, ciktāl tas attiecas uz šo uzņēmumu — apstrīdētu, ka, iespējams, pastāv ekonomiska vienība ar citiem uzņēmumiem.

320 Šāds secinājums vēl jo vairāk ir jāizdara tāpēc, ka, lai gan saskaņā ar samērīguma principu laiks, kāds pagājis no iepriekšējās konkurences tiesību neievērošanas līdz attiecīgajam pārkāpumam, ir jāņem vērā, izvērtējot uzņēmuma tendenci neievērot šos noteikumus, Tiesa jau ir uzsvērusi, ka Komisijai nevar būt saistošs iespējamais noilguma termiņš konstatējuma par recidīvu izdarīšanai (Tiesas 2007. gada 8. februāra spriedums lietā *C-3/06 P Groupe Danone/Komisija*, Krājums, I-1331. lpp., 38. punkts, un šī sprieduma 158. punktā minētais spriedums lietā *Hoechst/Komisija*, 462. punkts; skat. arī šī sprieduma 250. punktā minēto 2005. gada 25. oktobra spriedumu lietā



*Groupe Danone*/Komisija, 353. punkts) un ka tāpēc šādu konstatējumu var izdarīt daudzus gadus pēc pārkāpuma konstatējuma, brīdī, kad attiecīgajam uzņēmumam katrā ziņā nav iespējas apstrīdēt šādas ekonomiskas vienības esamību, it īpaši, ja tiek piemērota šī sprieduma 313. punktā atgādinātā prezumpcija.

321 Tāpat nevar piekrist arī Komisijas argumentam, ka naudas soda apmēra palielinājums par recidīvu arī esot pamatots, ņemot vērā pārkāpumus, kas konstatēti Komisijas 1990. gada 18. jūlija Lēmumā 90/417/EOTK par procedūru atbilstoši [EOTKL] 65. pantam attiecībā uz Eiropas nerūsējošā tērauda auksti velmētu plakano velvējumu ražotāju nolīgumu un sasakņotām darbībām (OV L 220, 28. lpp.) un Komisijas 1994. gada 16. februāra Lēmumā 94/215/EOTK par procedūru saskaņā ar [EOTKL] 65. pantu attiecībā uz nolīgumiem un sasakņotām darbībām, kurās iesaistīti Eiropas siju ražotāji (OV L 116, 1. lpp.). Šie lēmumi nav minēti nedz paziņojumā par iebildumiem, nedz apstrīdētajā lēmumā, turklāt ir jākonstatē, ka uzņēmumi, kuri sodīti minētajos lēmumos — tāpat kā uzņēmumi, kuri sodīti lietā “Sakausējuma piemaksa” —, EKL 81. un 82. panta izpratnē nav tie paši uzņēmumi kā tie, kuri sodīti apstrīdētajā lēmumā.

322 Visbeidzot, arī Komisijas argumentam, ka gadījumā, ja mātesabiedrībai pieder gandrīz viss meitassabiedrības kapitāls, arī mātesabiedrība ir adresāte meitassabiedrībai adresētajam brīdinājumam, kurš izriet no iepriekšēja Komisijas lēmuma, ar ko meitassabiedrība sodīta par konkurences tiesību pārkāpumu, nevar piekrist. Proti, lai gan, protams, ir atļauts pamatoti uzskatīt, ka mātesabiedrība faktiski zina par iepriekšējo lēmumu, ko Komisija adresējusi tās meitassabiedrībai, kurā šai mātesabiedrībai pieder gandrīz viss kapitāls, šāda zināšana nevar labot to, ka iepriekšējā lēmumā nav konstatēta ekonomiska vienība starp šo mātesabiedrību un tās meitassabiedrību, lai sauktu minēto mātesabiedrību pie atbildības par agrāko pārkāpumu un palielinātu tai piemērojamo naudas sodu apmēru recidīva dēļ.

- 323 Šis pamats tādējādi ir pamatots un ir jāgroza apstrīdētais lēmums; nav nepieciešams izskatīt pārējos argumentus, ko prasītāji izvirzījuši saistībā ar šo pamatu. Šī grozījuma sekas ir izklāstītas šī sprieduma 461. un 462. punktā.

*Par pamatu, kas attiecas uz 2002. gada paziņojuma par sadarbību pārkāpumu un tiesiskās palāvības aizsardzības principa pārkāpumu un vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpumu, izvērtējot sadarbību*

- 324 Prasītāji lietās T-144/07, T-147/07, T-148/07, T-149/07 un T-150/07 atgādina, ka ir iesnieguši pieteikumus, lai panāktu, ka tiem tiek piešķirts atbrīvojums no naudas sodiem vai būtisks to apmēra samazinājums atbilstoši 2002. gada paziņojumam par sadarbību. Tomēr Komisija esot pārkāpusi minētā paziņojuma normas, vērtējuma prasītāju sadarbības kvalitāti un noderīgumu. Kā norāda prasītāji lietās T-147/07, T-149/07 un T-150/07, Komisija turklāt esot pārkāpusi to likumīgās cerības, vērtējuma to sadarbību pārkāpuma Vācijā pierādīšanā. Visbeidzot, prasītāji lietās T-144/07, T-149/07 un T-150/07 norāda uz vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpumu saistībā ar 2002. gada paziņojuma par sadarbību piemērošanu attiecībā uz pārkāpumu Beļģijā.

Par 2002. gada paziņojumu par sadarbību

- 325 Jānorāda, ka 2002. gada paziņojumā par sadarbību Komisija ir paredzējusi nosacījumus, ar kādiem uzņēmumi, kas ar to sadarbojas saistībā ar aizliegtas vienošanās pierādīšanu, var tikt atbrīvoti no naudas soda vai tiem var tikt samazināts tā naudas soda apmērs, kas tiem citādi būtu jāmaksā.

326 Vispirms 2002. gada paziņojuma par sadarbību A sadaļas 8. punktā ir noteikts:

“Komisija atbrīvo uzņēmumu no sodanaudas, kas tam citādi būtu jāmaksā, ja:

- a) uzņēmums pirmais iesniedz pierādījumus, kas pēc Komisijas ieskatiem var dot tai iespēju pieņemt lēmumu par izmeklēšanas veikšanu Regulas Nr. 17 14. panta 3. punkta nozīmē saistībā ar iespējamo karteli [aizliegto vienošanos], kas ietekmē Kopienū; [vai]
  
- b) uzņēmums pirmais iesniedz pierādījumus, kas pēc Komisijas ieskatiem var dot tai iespēju konstatēt [EKL] 81. panta pārkāpumu saistībā ar iespējamo karteli [aizliegto vienošanos], kas ietekmē Kopienū.”

327 Tāpat 2002. gada paziņojuma par sadarbību B sadaļas 20. punktā ir paredzēts, ka “uzņēmumi, kas neatbilst iepriekšminētajā A sadaļā izklāstītajiem noteikumiem [nosacījumiem] [par atbrīvojumu no naudas soda], var pretendēt uz tās sodanaudas samazinājumu, kas tiem citādi būtu uzlikta”, un 21. punktā — ka, “lai varētu pretendēt uz sodanaudas samazinājumu, uzņēmumam ir jāiesniedz Komisijai pierādījumi par iespējamo pārkāpumu, kas būtiski papildina pierādījumus, kas jau ir Komisijas rīcībā, un tiem jāpārtrauc daļa iespējamajā pārkāpumā ne vēlāk kā pierādījumu iesniegšanas laikā”.

328 Attiecībā uz pievienotās vērtības jēdzienu 2002. gada paziņojuma par sadarbību 22. punktā ir paskaidrots:

“Pievienotās vērtības” jēdziens attiecas uz to, ciktāl iesniegtie pierādījumi pēc sava rakstura un detalizētības pakāpes stiprina Komisijas spēju pierādīt attiecīgos faktus. Veicot šādu vērtējumu, Komisija parasti uzskata, ka lielāka vērtība ir rakstiskiem pierādījumiem, kas iegūti laikposmā, uz kuru attiecas fakti, nevis vēlāk iegūtiem pierādījumiem. Tāpat arī uzskata, ka lielāka vērtība ir pierādījumiem, kas tieši attiecas uz attiecīgajiem faktiem, nevis pierādījumiem, kam [ar šiem faktiem] ir netieša saistība.”

329 2002. gada paziņojuma par sadarbību 23. punkta b) apakšpunkta pirmajā daļā ir paredzēta klasifikācija trijās kategorijās saistībā ar naudas sodu samazinājumiem:

“pirmais uzņēmums, kas atbilst 21. punkta nosacījumiem: 30–50 % samazinājums,

otrais uzņēmums, kas atbilst 21. punkta nosacījumiem: 20–30 % samazinājums,

turpmākie uzņēmumi, kas atbilst 21. punkta nosacījumiem: samazinājums līdz 20 %.”

330 2002. gada paziņojuma par sadarbību 23. punkta b) apakšpunkta otrajā daļā ir noteikts:

“Lai noteiktu samazinājuma līmeni katrā no minētajām kategorijām, Komisija ņem vērā laiku, kad ir iesniegti pierādījumi, kas atbilst 21. punkta nosacījumiem, un šo pierādījumu pievienoto vērtību. Tā var ņemt vērā arī uzņēmuma sadarbības apjomu un nepārtrauktību pēc pierādījumu iesniegšanas dienas.”

331 Visbeidzot, 2002. gada paziņojuma par sadarbību 23. punkta b) apakšpunkta pēdējā daļā ir noteikts:

“[J]a uzņēmums iesniedz pierādījumus, kas attiecas uz Komisijai iepriekš nezināmiem faktiem, kuri tieši attiecas uz iespējamā kartela [aizliegtās vienošanās] nopietnumu [smagumu] vai ilgumu, Komisija neņem tos vērā, nosakot sodanaudu uzņēmumam, kas iesniedzis šos pierādījumus.”

Par Komisijas rīcības brīvību un Savienības tiesas kontroli

332 Jāatgādina, ka Regulas Nr. 1/2003 23. panta 2. punktā, kas ir juridiskais pamats naudas sodu piemērošanai par Savienības konkurences noteikumu pārkāpumiem, Komisijai ir piešķirta rīcības brīvība naudas sodu noteikšanā (šajā ziņā skat. Vispārējās tiesas 1997. gada 21. oktobra spriedumu lietā T-229/94 *Deutsche Bahn*/Komisija, *Recueil*, II-1689. lpp., 127. punkts), kas ir tās vispārējās politikas konkurences jomā funkcija

(šajā ziņā skat. šī sprieduma 247. punktā minēto spriedumu apvienotajās lietās *Musique Diffusion française* u.c./Komisija, 105. un 109. punkts). Šajā ziņā Komisija, vēloties nodrošināt pārskatāmību un objektivitāti naudas sodu lēmumos, 2002. gadā pieņēma un publicēja paziņojumu par sadarbību. Tas ir instruments, kura mērķis, ievērojot tiesību aktus ar augstāku spēku, ir precizēt kritērijus, kurus Komisija paredz piemērot, īstenojot savu rīcības brīvību. No tā izriet pašas izvēlēts šo pilnvaru ierobežojums (pēc analogijas skat. Vispārējās tiesas 1998. gada 30. aprīļa spriedumu lietā T-214/95 *Vlaams Gewest*/Komisija, *Recueil*, II-717. lpp., 89. punkts) tiktāl, ciktāl Komisijai ir jāievēro pamatnostādnes, kuras tā atzinusi sev par saistošām (pēc analogijas skat. Vispārējās tiesas 1996. gada 12. decembra spriedumu lietā T-380/94 *AIUFFASS* un *AKT*/Komisija, *Recueil*, II-2169. lpp., 57. punkts).

<sup>333</sup> Tas, ka, pieņemot 2002. gada paziņojumu par sadarbību, Komisija pati ir ierobežojusi savu rīcības brīvību, tomēr nav pretrunā tam, ka Komisijai ir saglabājusies būtiska rīcības brīvība (pēc analogijas skat. šī sprieduma 60. punktā minēto spriedumu apvienotajās lietās *Raiffeisen Zentralbank Österreich* u.c./Komisija, 224. punkts).

<sup>334</sup> 2002. gada paziņojumā par sadarbību ir iekļauti dažādi elastīgi elementi, kas Komisijai ļauj īstenot diskrecionāro varu atbilstoši Regulas Nr. 1/2003 23. pantam saskaņā ar Tiesas interpretāciju (pēc analogijas skat. šī sprieduma 60. punktā minēto spriedumu apvienotajās lietās *Raiffeisen Zentralbank Österreich* u.c./Komisija, 224. punkts).

<sup>335</sup> Tādējādi jānorāda, ka Komisijai ir plaša rīcības brīvība, izvērtējot, vai pierādījumi, ko sniedzis uzņēmums, kurš paudis vēlmi, lai tam tiktu piemērots 2002. gada paziņojums par sadarbību, rada būtisku pievienoto vērtību minētā paziņojuma 21. punkta

izpratnē (šajā ziņā skat. Tiesas 2007. gada 10. maija spriedumu lietā *C-328/05 P SGL Carbon/Komisija*, Krājums, I-3921. lpp., 88. punkts, un šī sprieduma 158. punktā minēto spriedumu lietā *Hoechst/Komisija*, 555. punkts). Attiecībā uz 2002. gada paziņojuma par sadarbību 8. punkta a) un b) apakšpunktu ir jākonstatē, ka šī būtiskā rīcības brīvība izriet no paša šīs normas formulējuma, kurā skaidri norādīts uz tādu pierādījumu sniegšanu, kuri “pēc Komisijas ieskatiem” var, attiecīgi, dot tai iespēju pieņemt lēmumu par izmeklēšanas veikšanu vai dot tai iespēju konstatēt pārkāpumu. Uzņēmuma sadarbības kvalitātes un noderīguma novērtējums ietver kompleksu novērtējumu par faktiem (šajā ziņā skat. iepriekš minēto Tiesas 2007. gada 10. maija spriedumu lietā *SGL Carbon/Komisija*, 81. punkts, un šī sprieduma 153. punktā minēto spriedumu lietā *Carbone-Lorraine/Komisija*, 271. punkts).

<sup>336</sup> Komisijai, pēc tam, kad tā konstatējusi, ka pierādījumiem ir būtiska pievienotā vērtība 2002. gada paziņojuma par sadarbību 21. punkta izpratnē, tāpat ir rīcības brīvība, nosakot precīzu naudas soda apmēra samazinājuma līmeni, kāds piešķirams attiecīgajam uzņēmumam. 2002. gada paziņojuma par sadarbību 23. punkta b) apakšpunkta pirmajā daļā ir paredzētas kategorijas saistībā ar naudas soda samazinājumu dažādajām norādīto uzņēmumu kategorijām, turpretim minētā punkta otrajā daļā ir noteikti kritēriji, kas Komisijai jāņem vērā, lai noteiktu samazinājuma līmeni šajās kategorijās.

<sup>337</sup> Ņemot vērā rīcības brīvību, kāda Komisijai piemīt, izvērtējot uzņēmuma sadarbību atbilstoši 2002. gada paziņojumam par sadarbību, Vispārējā tiesa novērtējumu var aizliegt tikai tad, ja šī rīcības brīvība ir acīmredzami pārsniegta (šajā ziņā skat. šī sprieduma 335. punktā minēto 2007. gada 10. maija spriedumu lietā *SGL Carbon/Komisija*, 81., 88. un 89. punkts, un šī sprieduma 158. punktā minēto spriedumu lietā *Hoechst/Komisija*, 555. punkts).

Par *ThyssenKrupp* sadarbību, lai pierādītu pārkāpumu Beļģijā

- 338 Komisija apstrīdētā lēmuma 773. apsvērumā ir nolēmusi “piešķirt *ThyssenKrupp* [naudas soda] samazinājumu par 20% kategorijā, kas paredzēta [2002. gada] paziņojuma par sadarbību 23. punkta b) [apakšpunkta] otrajā [ievilkumā]”.
- 339 Apstrīdētā lēmuma 769. apsvērumā Komisija šajā ziņā paskaidro, ka tad, “kad *ThyssenKrupp* iesniedza pieteikumu [atbilstoši 2002. gada paziņojumam par sadarbību], Komisija jau bija veikusi trīs pārbaudes Beļģijā un bija saņēmusi divus pieteikumus [atbilstoši tam pašam paziņojumam] no *Kone* un *Otis* attiecībā uz karteļa darbību Beļģijā”.
- 340 Apstrīdētā lēmuma 770. apsvērumā norādījusi, ka “jaunajā informācijā, ko sniedzis *ThyssenKrupp*, galvenokārt bija apkopoti mutvārdu paskaidrojumi par atsevišķiem liftu un eskalatoru projektiem”, Komisija apstrīdētā lēmuma 771. apsvērumā atzīst, ka “*ThyssenKrupp* pieteikums [atbilstoši 2002. gada paziņojumam par sadarbību] rada būtisku pievienoto vērtību, jo tajā ir sniegta papildinformācija par [konfidenciāli]”. Komisija 771. apsvērumā piebilst, ka “turklāt ar *ThyssenKrupp* apsvērumiem ir apstiprināti Komisijas rīcībā jau esošie pierādījumi par iesaistītajām sabiedrībām, par attiecīgajām precēm un pakalpojumiem, par laikposmu, uz kuru attiecas izmeklēšana, par aizliegtās vienošanās sanāksmju vietu un loģistiku, kā arī par aizliegtās vienošanās darbību un īstenošanu”.
- 341 Apstrīdētā lēmuma 772. apsvērumā Komisija secina, ka *ThyssenKrupp* “ir sniedzis pierādījumus, kuri ir ievērojami palielinājuši Komisijas spēju pierādīt pārkāpumu”, precizējama, ka “nosūtītie pierādījumi tomēr neattiecas uz Komisijai iepriekš nezināmiem faktiem un tajos nav arī aktuālu elementu”.



- 342 Pirmkārt, prasītāji lietās T-144/07, T-149/07 un T-150/07 norāda, ka apstrīdētajā lēmumā esot radīts sajukums attiecībā uz naudas soda samazinājuma procentuālo daļu, kādu Komisija esot nodomājusi piemērot *ThyssenKrupp* par tā sadarbību, lai pierādītu pārkāpumu Beļģijā. Komisija apstrīdētā lēmuma 773. apsvērumā norādot uz samazinājumu par 20 %, lai gan apstrīdētā lēmuma 856. apsvērumā šis samazinājums esot [noteikts] 25 % apjomā. Pēc minēto prasītāju uzskatiem, *ThyssenKrupp* saskaņā ar principu *in dubio pro reo* esot tiesības uz labvēlīgāko apstrīdētā lēmuma interpretāciju attiecībā uz tam piemērotās sankcijas apmēru. Tādējādi naudas sods esot jāsamazina nevis par 20 %, bet drīzāk par 25 %.
- 343 Jākonstatē, ka prasītāji lietās T-144/07, T-149/07 un T-150/07 šajā ziņā nevar pamatoties uz principu *in dubio pro reo*, saskaņā ar kuru šaubas tiek interpretētas par labu attiecīgajiem uzņēmumiem, jo šis princips attiecas uz pierādījumu sniegšanu par pārkāpuma esamību un tā mērķis ir noteikt, vai faktu konstatējumi, ko Komisija veikusi apstrīdētajā lēmumā, ir pamatoti ar tās sniegtajiem pierādījumiem. Minētie prasītāji neapstrīd pārkāpumu, par kuru tie sodīti apstrīdētajā lēmumā.
- 344 Attiecībā uz prasītāju argumentu — ka apmērs naudas sodam, kas *ThyssenKrupp* piemērots par pārkāpumu Beļģijā, esot jāsamazina, jo apstrīdētā lēmuma 856. apsvērumā ir minēts samazinājums par 25 % — ir jāatgādina, ka apmērs naudas sodam, kas piemērots apstrīdētā lēmuma 1. panta 1. punkta ceturtajā ievilkumā, ietver samazinājumu par 20 % par *ThyssenKrupp* sadarbību saistībā ar 2002. gada paziņojuma par sadarbību piemērošanu.
- 345 Protams, tiesību akta rezolutīvā daļa ir nedalāmi saistīta ar tā motīvu daļu tādējādi, ka tā jāinterpretē, vajadzības gadījumā ņemot vērā pamatojumu, kas novedis pie šī akta pieņemšanas (Tiesas 1997. gada 15. maija spriedums lietā C-355/95 P *TWD/*

Komisija, *Recueil*, I-2549. lpp., 21. punkts). Tomēr no apstrīdētā lēmuma motīvu daļas ir skaidri redzams Komisijas nodoms piešķirt *ThyssenKrupp* naudas soda samazinājumu par 20 %, nevis par 25 %, atbilstoši 2002. gada paziņojumam par sadarbību.

<sup>346</sup> Proti, no vienas puses, apstrīdētā lēmuma 772. apsvērumā Komisija ir norādījusi, ka “*ThyssenKrupp* ir pilnībā atbildis [2002. gada paziņojuma par sadarbību] 21. punktā izvirzītajiem nosacījumiem [*konfidenciāli*] un ir sniedzis pierādījumus, kuri ir ievērojami palielinājuši Komisijas spēju pierādīt pārkāpumu”. Tā ir precizējusi, ka “nosūtītie pierādījumi tomēr neattiecas uz Komisijai iepriekš nezināmiem faktiem un tajos nav arī aktuālu elementu”; tas ļāva paredzēt minimāla samazinājuma piemērošanu attiecībā uz naudas soda apmēru kategorijā, kas paredzēta 2002. gada paziņojuma par sadarbību 23. punkta b) apakšpunkta pirmās daļas otrajā ievilkumā. No otras puses, apstrīdētā lēmuma 773. apsvērumā ir skaidri apstiprināts, ka, “ņemot vērā iepriekš izklāstīto, ir atbilstoši piešķirt *ThyssenKrupp* samazinājumu par 20 % [piemērojamajā] kategorijā”.

<sup>347</sup> Procentuālā daļa 25 % apjomā, kas minēta apstrīdētā lēmuma 856. apsvērumā — kurā ir apkopoti visi naudas sodu samazinājumi, kas piešķirti dažādiem uzņēmumiem par to sadarbību administratīvajā procesā, ņemot vērā apstrīdētā lēmuma 772. un 773. apsvērumu, kā arī apstrīdētā lēmuma rezolutīvo daļu — ir uzskatāma par drukas kļūdu. Tādējādi prasītāju lietās T-144/07, T-149/07 un T-150/07 pirmais iebildums ir jānoraida.

<sup>348</sup> Otrkārt, prasītāji lietās T-144/07, T-149/07 un T-150/07 apgalvo, ka saskaņā ar 2002. gada paziņojumu par sadarbību vajadzēja piemērot *ThyssenKrupp* samazinājumu vismaz par 25 % no naudas soda, kas tam noteikts par pārkāpumu Beļģijā, apmēra.

Proti, *ThyssenKrupp* esot sniedzis pierādījumus par Komisijai iepriekš nezināmiem faktiem un apstākļiem. Turklāt tie neesot bijuši pārkāpuma galvenie elementi.

349 Šajā ziņā ir jākonstatē, ka prasītāji lietās T-144/07, T-149/07 un T-150/07 neapstrīd, ka uz *ThyssenKrupp* sadarbību attiecas 2002. gada paziņojuma par sadarbību 23. punkta b) apakšpunkta pirmās daļas otrais ievilkums un ka šajā ziņā minētajam uzņēmumam bija tiesības uz naudas soda samazinājumu par 20–30%. Tādējādi naudas soda samazinājums par 20%, kas piešķirts *ThyssenKrupp* par tā sadarbību (apstrīdētā lēmuma 773. apsvērums), atrodas kategorijā, kas šajā saistībā paredzēta minētajā paziņojumā.

350 Tāpat ir jāatgādina, ka Komisijai ir rīcības brīvība, nosakot precīzu naudas soda samazinājuma līmeni, kāds piešķirams 2002. gada paziņojuma par sadarbību 23. punkta b) apakšpunkta pirmajā daļā paredzētajās kategorijās, un ka Vispārējā tiesa novērtējumu var aizliegt tikai tad, ja šī rīcības brīvība ir acīmredzami pārsniegta (šajā ziņā skat. šī sprieduma 335. punktā minēto 2007. gada 10. maija spriedumu lietā *SGL Carbon/ Komisija*, 81., 88. un 89. punkts).

351 Apstrīdētajā lēmumā pēc tam, kad Komisija bija atzinusi, ka *ThyssenKrupp* ir tiesības uz naudas soda apmēra samazinājumu tiktāl, ciktāl “sniegtie pierādījumi [i] [..] [ir] ievērojami palielinājuši [tās] [..] spēju pierādīt pārkāpumu”, tā nolēma piešķirt naudas soda apmēra samazinājumu par 20%, jo “nosūtītie pierādījumi tomēr [neattiecās] uz Komisijai iepriekš nezināmiem faktiem un tajos [nebija] arī aktuālu elementu” (apstrīdētā lēmuma 772. apsvērums).

352 Prasītāji lietās T-144/07, T-149/07 un T-150/07 tomēr apstrīd apstrīdētā lēmuma 772. apsvērumā izdarīto konstatējumu saturisko pareizību.

353 Vispirms tie apgalvo, ka pārkāpums Beļģijā neesot sastāvējis no diviem posmiem, proti, no vienas puses, no aizliegtas vienošanās attiecībā uz tirgus daļām vai tirgus daļu iesaldēšanu un, no otras puses, no aizliegtas vienošanās attiecībā uz valsts un privātu konkursu savstarpēju sadali, lai sasniegtu tirgus daļas, par kādām notikusi vienošanās. Apstrīdētā lēmuma 158. un 159. apsvērumā konstatējuma attiecīgo uzņēmumu tirgus daļu iesaldēšanu, Komisija esot pamatojusies vienīgi uz pierādījumiem, ko iesniedzis *ThyssenKrupp*. Tādējādi *ThyssenKrupp* esot sniedzis Komisijai iepriekš nezināmu informāciju par pārkāpuma Beļģijā būtisku aspektu, proti, par aizliegto vienošanos attiecībā uz liftu un eskalatoru pārdošanas un ierīkošanas nozares sadali Beļģijā.

354 Šajā ziņā jākonstatē, ka abi pārkāpuma aspekti, kas raksturoti apstrīdētā lēmuma 158. apsvērumā, ir būtībā saistīti. Proti, saistībā ar valsts un privātu konkursu un citu līgumu sadali — kā minēts apstrīdētā lēmuma 158. apsvēruma trešajā teikumā — “atbilstoši daļai, par kādu iepriekš notikusi vienošanās”, tiek iepriekš pieņemts, ka pastāv aizliegta vienošanās attiecībā uz tirgus sadali, kas minēta 158. apsvēruma pirmajā teikumā, kā arī apstrīdētā lēmuma 159. apsvērumā. Tā kā prasītāji neapstrīd, ka *Kone* un *Otis* iesniegtie pierādījumi bija pietiekami, lai pierādītu 158. apsvēruma trešajā teikumā norādītās aizliegtās vienošanās esamību, ir jāuzskata — aizliegtas vienošanās par tirgus daļām pastāvēšana starp četriem attiecīgajiem ražotājiem Komisijai noteikti bija zināma brīdī, kad *ThyssenKrupp* iesniedza pieteikumu.

355 Katrā ziņā no Komisijas lietas materiāliem izriet, ka *Kone* jau 2004. gada februārī ir informējis Komisiju par pielāgošanas mehānisma esamību starp pārkāpuma Beļģijā dalībniekiem, jo reālās tirgus daļas atšķirās no tirgus daļām, par kādām notikusi vienošanās; tas bija iespējams tikai saistībā ar aizliegto vienošanos par tirgus daļām. Šajā ziņā apstākļi, ka apstrīdētā lēmuma 159. apsvērumā ir norādīts vienīgi uz

*ThyssenKrupp* iesniegtajiem pierādījumiem, lai pierādītu, ka pastāv aizliegtā vienošanās par tirgus daļām, protams, pierāda, ka šie elementi ir palielinājuši Komisijas spēju pierādīt pārkāpumu, bet tomēr nenozīmē, ka ar tiem Komisija būtu tikusi informēta par tai iepriekš nezināmiem faktiem.

<sup>356</sup> Turklāt fakts, ka *Kone* pārstāvji, atbildot uz Komisijas jautājumu, ko tā uzdevusi [*konfidenciāli*] sanāksmes gaitā un kas attiecas uz “izmantoto tirgus daļu avotu”, ir paziņojuši, ka tiem šis avots nav zināms, ņemot vērā faktu, ka tirgus daļas jau bija noteiktas brīdī, kad minētie pārstāvji stājās amatos *Kone* — nekādi nenozīmē, ka Komisija nebūtu zinājusi, ka pastāv aizliegtā vienošanās par tirgus daļām, pirms [*konfidenciāli*] — dienas, kad Komisijā tika saņemts *ThyssenKrupp* pieteikums. Gluži pretēji, vienkāršs akts, ka Komisija ir iztaujājusi *Kone* pārstāvjus par veidu, kādā tika noteiktas uzņēmumu, kas bija [aizliegtās vienošanās] dalībnieki, tirgus daļas, pietiekami pierāda, ka Komisija to, ka pastāv aizliegta vienošanās par tirgus daļām, zināja jau pirms [*konfidenciāli*].

<sup>357</sup> Kā izriet no lietas materiāliem, ņemot vērā elementus, kas Komisijai jau bija zināmi brīdī, kad *ThyssenKrupp* iesniedza pieteikumu atbilstoši 2002. gada paziņojumam par sadarbību — proti, to, ka pastāv aizliegta vienošanās par tirgus daļām, un tirgus daļas, par kādām aizliegtās vienošanās dalībnieki faktiski vienojušies —, ir uzskatāms, ka informācija, ko šis uzņēmums darīja zināmu Komisijai, neattiecās uz tai iepriekš nezināmiem faktiem. Turklāt attiecībā uz apgalvojumu, ka tirgus daļas tika iesaldētas, pamatojoties uz tirgus statistiku, ko sagatavojusi nozares apvienība *Agoria*, agrāk — *Fabrimetal*, ir jākonstatē, ka šis apgalvojums radīja tikai nelielu pievienoto vērtību saistībā ar pārkāpuma Beļģijā pierādīšanu.

358 Tāpat prasītāji lietās T-144/07, T-149/07 un T-150/07 norāda, ka *ThyssenKrupp* ir iesniedzis noteicošus pierādījumus, lai tiktu konstatēts pārkāpums saistībā ar liftu un eskalatoru apkopi un modernizāciju Beļģijā (apstrīdētā lēmuma 771. apsvēruma) tik-tāl, ciktāl *ThyssenKrupp* esot bijis pirmais uzņēmums, kas sniedzis pierādījumus tam, ka iesaistītie uzņēmumi esot izmantojuši [konfidenciāli], kas padarīja pārkāpumu smagāku — tas skaidri izrietot no salīdzinājuma starp paziņojumu par iebildumiem un apstrīdēto lēmumu (apstrīdētā lēmuma 189.–196. apsvēruma).

359 Prasītāji paskaidro, ka ir iesnieguši Komisijai *Schindler* faksa kopiju kā pierādījumu saviem apgalvojumiem [konfidenciāli]. Tādējādi Komisija apstrīdētā lēmuma 772. apsvērumā esot kļūdaini apliecinājusi, ka *ThyssenKrupp* nav sniedzis nevienu pierādījumu, kas būtu no pārkāpuma laika. Pat ja šī faksa kopija tika nokopēta, kad Komisija veica pārbaudes pie *Schindler* un *Kone*, Komisija šī dokumenta jēgu esot sapratusi, tikai pateicoties informācijai no *ThyssenKrupp*. Pievienotā vērtība slēpjoties tieši papildu paskaidrojumā, ko sniedzis *ThyssenKrupp* — jo vairāk, pierādījumos, kas bijuši Komisijas rīcībā, un, konkrēti, *Kone* 2004. gada 11. februāra paziņojumā esot norādīts, ka nav izmantots neviens [konfidenciāli].

360 Šajā ziņā jākonstatē, ka *Schindler* faksa kopija, uz kuru atsaucas minētie prasītāji, jau bija Komisijas rīcībā brīdī, kad *ThyssenKrupp* iesniedza pieteikumu, [konfidenciāli]. Proti, no neapstrīdētiem konstatējumiem, kas ietverti apstrīdētā lēmuma 196. apsvērumā, un no tā 224. zemsvītras piezīmē minētajiem dokumentiem izriet, ka *Schindler* faksa kopija jau bija izņemta *Kone* un *Schindler* telpās 2004. gada janvārī. Šādos apstākļos, lai gan šī faksa kopija ir aktuāls pierādījums par pārkāpumu, tomēr nevar uzskatīt, ka šis dokuments, ko nodevis *ThyssenKrupp*, būtu radījis būtisku pievienoto vērtību attiecībā pret pierādījumiem, kas jau bija Komisijas rīcībā brīdī, kad šis uzņēmums iesniedza savu pieteikumu. Ņemot vērā faktu, ka tādējādi minētais dokuments neatbilst

2002. gada paziņojuma par sadarbību 21. punktā izvirzītajiem nosacījumiem, Komisijai tas nebija jāņem vērā, nosakot naudas soda samazinājuma apjomu, kurš piešķirts *ThyssenKrupp* par sadarbību saistībā ar šī paziņojuma piemērošanu. Konkrēti, vienīgi pierādījumi, kas atbilst minētā paziņojuma 21. punktā izvirzītajiem nosacījumiem, dod tiesības uz naudas soda samazinājumu atbilstoši minētajam paziņojumam.

<sup>361</sup> Protams, *ThyssenKrupp*, nododams *Schindler* faksa kopiju [Komisijai], sniedza papildinformāciju attiecībā uz [konfidenciali]. Lai gan šī informācija atbilst 2002. gada paziņojuma par sadarbību 21. punktā izvirzītajiem nosacījumiem, tā tomēr neveidoja aktuālus pierādījumus un tā attiecās uz vienu faktu, proti, [konfidenciali], kas jau bija norādīts paskaidrojumos, ko sniedzis *Otis*, 2004. gada martā (apstrīdētā lēmuma 194. apsvērums un 222. zemsvītras piezīme). Katrā ziņā no apstrīdētā lēmuma 189. un 193.–196. apsvēruma izriet, ka [konfidenciali], uz kuru norāda prasītāji, attiecās vienīgi uz aizliegtās vienošanās darbību un īstenošanu attiecībā uz līgumiem par apkopi un ka tas vien nebija izšķirošs elements, lai konstatētu apstrīdētā lēmuma 1. panta 1. punktā minēto pārkāpumu.

<sup>362</sup> Visbeidzot, prasītāji lietās T-144/07, T-149/07 un T-150/07 nevar apgalvot, ka no salīdzinājuma starp paziņojumu par iebildumiem un apstrīdēto lēmumu izrietētu, ka Komisija varēja konstatēt smagāku pārkāpumu pēc tam, kad saņēma informāciju, ko tai darīja zināmu *ThyssenKrupp*. Konkrēti, salīdzinājums starp paziņojuma par iebildumiem 195.–200. punktu un apstrīdētā lēmuma 189.–196. apsvērumu, ko minējuši šie prasītāji, nekādi neliecina par to, ka fakti, kas radušies laikā no paziņojuma par iebildumiem līdz apstrīdētā lēmuma pieņemšanai, būtu tikuši kvalificēti kā smagāki. Katrā ziņā iespējamā kvalifikācija par smagāku pārkāpumu, kas veikta pēc paziņojuma par iebildumiem, neesot varējusi būt rezultāts *Schindler* faksa kopijai

un paskaidrojumiem, ko savā pieteikumā sniedzis *ThyssenKrupp*, jo [*ThyssenKrupp*] pieteikums ir agrāks par paziņojumu par iebildumiem un *Schindler* faksa kopija un *ThyssenKrupp* izklāstītie paskaidrojumi jau bija *in extenso* analizēti paziņojuma par iebildumiem 196.–200. punktā.

363 Ņemot vērā visu iepriekš izklāstīto, ir jākonstatē, ka Komisija, acīmredzami nepār-sniegdama savu rīcības brīvību, varēja *ThyssenKrupp* naudas soda apmēra samazinā-jumu par tā sadarbību, lai pierādītu pārkāpumu Beļģijā, noteikt 2002. gada paziņoju-ma par sadarbību 23. punkta b) apakšpunkta pirmās daļas otrajā ievilkumā paredzētās kategorijas minimālajā līmenī.

364 Treškārt, prasītāji lietās T-144/07, T-149/07 un T-150/07 norāda, ka Komisija esot pārkāpusi vienlīdzīgas attieksmes principu, piešķirdama *ThyssenKrupp* naudas soda apmēra samazinājumu par 20%, lai gan tā esot piešķirusi naudas soda apmēra sama-zinājumu par 40% attiecībā uz *Otis*, kura sadarbība esot bijusi līdzīga sadarbībai, kādu sniedzis *ThyssenKrupp*.

365 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru Komisija, izvērtējot aizliegtās vienošanās dalībnie-ku sadarbību, nedrīkst neievērot vienlīdzīgas attieksmes principu (skat. šī sprieduma 106. punktā minēto Vispārējās tiesas spriedumu apvienotajās lietās *Krupp Thyssen Stainless* un *Acciai speciali Terni/Komisija*, 237. punkts, un 2002. gada 20. marta spriedumu lietā T-31/99 *ABB Asea Brown Boveri/Komisija*, *Recueil*, II-1881. lpp., 240. punkts un tajā minētā judikatūra).

366 Tomēr argumentam, kas atkārtots šī sprieduma 364. punktā un kura mērķis ir pierā-dīt vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpumu, nevar piekrist.

367 Konkrēti, no vienas puses, pieteikuma atbilstoši 2002. gada paziņojumam par sa-darbību pievienotā vērtība tiek izvērtēta atkarībā no pierādījumiem, kas jau ir Ko-misijas rīcībā. Proti, tā kā *Otis* sadarbība notika agrāk par *ThyssenKrupp* sadarbību



(apstrīdētā lēmuma 96. un 98. apsvērumš), Komisijas rīcībā brīdī, kad *ThyssenKrupp* iesniedza pieteikumu atbilstoši minētajam paziņojumam, jau bija vairāk pierādījumu nekā brīdī, kad pieteikumu iesniedza *Otis*.

368 No otras puses, *Otis* ir sniedzis aktuālus dokumentāros pierādījumus, kam ir būtiska pievienotā vērtība (apstrīdētā lēmuma 766. apsvērumš), turpretim *ThyssenKrupp* ir sniedzis tikai vienu aktuālu pierādījumu, proti, šī sprieduma 360. punktā minēto *Schindler* faksa kopiju, kura tomēr neatbilda 2002. gada paziņojuma par sadarbību 21. punktā izvirzītajiem nosacījumiem, jo tā jau bija Komisijas rīcībā brīdī, kad *ThyssenKrupp* iesniedza savu pieteikumu atbilstoši šim paziņojumam.

369 Šādos apstākļos, tā kā *Otis* un *ThyssenKrupp* neatradās salīdzināmā situācijā, Komisija nav izdarījusi vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpumu, piešķirdama *ThyssenKrupp* naudas soda apmēra samazinājumu par 20 % saskaņā ar minētās tiesību normas otro ievilkumu.

370 No visa iepriekš izklāstītā izriet, ka visi *ThyssenKrupp* iebildumi par 2002. gada paziņojuma par sadarbību piemērošanu attiecībā uz tā sadarbību, lai pierādītu pārkāpumu Beļģijā, ir jānoraida.

Par *ThyssenKrupp* sadarbību, lai pierādītu pārkāpumu Vācijā

371 Komisija apstrīdētā lēmuma 812. apsvērumā ir nolēmusi nepiešķirt *ThyssenKrupp* nedz atbrīvojumu no naudas soda, nedz naudas soda apmēra samazinājumu par tā sadarbību, lai pierādītu pārkāpumu Vācijā, [konfidenciāli] (apstrīdētā lēmuma 807. apsvērumš).

372 Apstrīdētā lēmuma 808. apsvērumā Komisija norāda, ka “*ThyssenKrupp* izvirza dažus apgalvojumus attiecībā uz [konfidenciāli]”. Tomēr “šie apgalvojumi nav pamatoti ne ar vienu aktuālu pierādījumu, un Komisija nav atradusi nevienu pierādījumu, kas tos apstiprinātu”.

373 Tāpat apstrīdētā lēmuma 809. apsvērumā Komisija apgalvo, ka “pārējā informācija, ko sniedzis *ThyssenKrupp* [konfidenciāli], tikai apstiprina paziņojumā par iebildumiem [ietvertos] pierādījumus, kas nav nedz izšķirošu pierādījumu iesniegšana, nedz būtisks ieguldījums ar pievienoto vērtību”.

374 Visbeidzot Komisija apstrīdētā lēmuma 810. un 811. apsvērumā, konkrēti, paskaidro turpmāko:

“810 [...] *ThyssenKrupp* apsvērumi nav bijuši izšķiroši, Komisijai konstatējot pārkāpumu, jo Komisijas rīcībā jau bija pietiekami pierādījumi — tas ir pierādīts paziņojumā par iebildumiem. [...] *ThyssenKrupp* nav nosūtījis pierādījumus no laikposma, uz kuru attiecas izmeklēšana. Savukārt ar paziņojumiem, kurus tas paudis pēc tam, kad paziņojums par iebildumiem bija paziņots, un pēc tam, kad šim uzņēmums bija piekļuvis lietas materiāliem, ir tikai apstiprināti pierādījumi, kas jau bija Komisijas rīcībā. [...] [N]eapstiprinātie vienpusējie paziņojumi attiecībā uz [konfidenciāli], paliek nepamatoti.

811 Ņemot vērā iepriekš izklāstīto, informāciju, ko sniedzis *ThyssenKrupp*, nevar uzskatīt par tādu, kas rada būtisku pievienoto vērtību atbilstoši [2002. gada] paziņojumam par sadarbību. [konfidenciāli] Pat tobrīd *ThyssenKrupp* sadarbība [konfidenciāli] aprobežojās ar to, ka tika vienkārši apstiprināti paziņojumi, kurus jau bija snieguši visi pārējie aizliegtās vienošanās dalībnieki. [konfidenciāli]”

- 375 Prasītāji lietās T-147/07, T-149/07 un T-150/07 apgalvo, ka Komisija ir pārkāpusi 2002. gada paziņojumu par sadarbību tiktāl, ciktāl tā neesot uzskatījusi, ka *ThyssenKrupp* sniegtajiem pierādījumiem attiecībā uz Vācijā izdarītajiem pārkāpumiem būtu bijusi būtiska pievienotā vērtība.
- 376 Pirmkārt, *ThyssenKrupp* neesot apstrīdējis paziņojumā par iebildumiem norādītos faktus un esot tos apstiprinājis un papildinājis. Tāpēc *ThyssenKrupp* esot palielinājis Komisijas spēju pierādīt pārkāpumu saskaņā ar 2002. gada paziņojuma par sadarbību 22. punkta pirmo teikumu. *ThyssenKrupp* esot nekavējoties nodevis Komisijas rīcībā savu iekšējo izmeklēšanu rezultātus pēc tam, kad [tam] bija izdevies atklāt Vācijā izdarītos pārkāpumus.
- 377 Otrkārt, *ThyssenKrupp*, sniedzams informāciju [*konfidenciāli*], esot nodrošinājis Komisijai pierādījumus, kuriem ir būtiska pievienotā vērtība, kas pamato naudas soda, kas tam piemērots par pārkāpumu Vācijā, samazinājumu par 20%. Pierādījumiem [*konfidenciāli*] esot būtiska pievienotā vērtība, neraugoties uz faktu, ka Komisija ņem vērā šos pierādījumus. Neņemdamā šos pierādījumus vērā, Komisija turklāt esot pārkāpusi minēto prasītāju tiesisko paļāvību, jo no paziņojuma par iebildumiem 617. punkta izrietot, ka [*konfidenciāli*] esot ņemts vērā, novērtējot katra pārkāpuma smagumu.
- 378 Šajā ziņā jāatgādina, ka, pretēji D punkta 2. apakšpunkta otrajam ievilkumam paziņojumā par naudas sodu nepiemērošanu vai to apmēra samazināšanu lietās par aizliegtām vienošanām (OV 1996, C 207, 4. lpp.) (turpmāk tekstā — “1996. gada paziņojums par sadarbību”), 2002. gada paziņojumā par sadarbību nav paredzēts nekāds naudas soda apmēra samazinājums par labu uzņēmumam, kurš pēc tam, kad saņēmis paziņojumu par iebildumiem, pēc būtības neapstrīd faktus, ar kuriem Komisija pamato savu apsūdzību.

- 379 Saistībā ar 2002. gada paziņojumu par sadarbību, lai varētu pretendēt uz naudas soda apmēra samazinājumu, uzņēmumam ir jāiesniedz Komisijai tādi pierādījumi par iespējamo pārkāpumu, kas rada būtisku pievienoto vērtību attiecībā pret pierādījumiem, kas jau ir Komisijas rīcībā (skat. minētā paziņojuma 21. punktu).
- 380 Ņemot vērā rīcības brīvību, kāda Komisijai piemīt, izvērtējot uzņēmuma sadarbību atbilstoši 2002. gada paziņojumam par sadarbību, un, konkrēti, nosakot, vai pierādījumiem ir būtiska pievienotā vērtība, Vispārējā tiesa novērtējumu var aizliegt tikai tad, ja šī rīcības brīvība ir acīmredzami pārsniegta (skat. šī sprieduma 350. punktu).
- 381 Tādējādi ir jāpārbauda, vai Komisija ir acīmredzami pārsniegusi savu rīcības brīvību, konstatējuma, ka pierādījumiem, ko sniedzis *ThyssenKrupp*, nav būtiskas pievienotās vērtības šī paziņojuma izpratnē.
- 382 Saskaņā ar minētā paziņojuma 21. un 22. punktu Komisija, novērtējot uzņēmuma sniegto pierādījumu pievienoto vērtību, ņem vērā ne tikai pierādījumu raksturu un/vai detalizētības pakāpi, bet arī pierādījumus, kas jau ir tās rīcībā brīdī, kad attiecīgais uzņēmums iesniedzis pieteikumu.
- 383 Šajā ziņā jākonstatē, ka brīdī, kad *ThyssenKrupp* iesniedza pieteikumu, [*konfidenciāli*], Komisija ne vien jau bija saņēmusi pieteikumus atbilstoši 2002. gada paziņojumam par sadarbību no *Kone*, *Otis* un *Schindler* par pārkāpumu Vācijā, bet arī bija sarīkojusi divas pārbaūžu sērijas atbilstoši Regulas Nr. 17 14. panta 3. punktam (apstrīdētā lēmuma 104. un 106. apsvērumi) un saskaņā ar Regulas Nr. 1/2003 18. pantu bija adresējusi informācijas pieprasījumus uzņēmumiem, kas piedalījās pārkāpumā Vācijā,

apvienībām *VDMA*, *VFA* un *VMA* un vairākiem klientiem Vācijā (apstrīdētā lēmuma 110., 111. un 113. apsvērums). Turklāt Komisija jau bija savākusi pietiekamus pierādījumus, lai paziņotu iebildumus pārkāpuma Vācijā dalībniekiem 2005. gada 7. oktobrī, pirms *ThyssenKrupp* iesniedza savu pieteikumu (apstrīdētā lēmuma 135. apsvērums). Citiem vārdiem sakot, prasītāji lietās T-147/07, T-149/07 un T-150/07 neapstrīd, ka *ThyssenKrupp* apgalvojumi nebija pamatoti ar aktuāliem dokumentāriem pierādījumiem (apstrīdētā lēmuma 808. un 810. apsvērums).

<sup>384</sup> Attiecībā uz prasītāju lietās T-147/07, T-149/07 un T-150/07 apgalvojumu, ka *ThyssenKrupp* esot “apstiprinājis un papildinājis” faktus par aizliegtu vienošanos Vācijā, ir jākonstatē, ka līdzās pierādījumiem attiecībā uz aizliegtās vienošanās slēpšanu prasītāji nesniedz nevienu precizējumu attiecībā uz pierādījumiem, ko tie snieguši, tāpat arī neprecizē, kādā ziņā šiem pierādījumiem ir būtiska pievienotā vērtība 2002. gada paziņojuma par sadarbību 21. punkta izpratnē.

<sup>385</sup> Saistībā ar pierādījumiem attiecībā uz [konfidenciāli] Vācijā, no dokumentiem, kas minēti paziņojuma par iebildumiem 234.–236. punktā un apstrīdētā lēmuma 219.–221. apsvērumā, izriet — pierādījumi, kurus *Kone*, *Otis* un *Schindler* iesnieguši pirms *ThyssenKrupp* pieteikuma, jau bija pietiekami, lai pierādītu, ka aizliegtās vienošanās Vācijā dalībnieki bija veikuši dažādus piesardzības [pasākumus] [konfidenciāli].

<sup>386</sup> Tiktāl, ciktāl prasītāju lietās T-147/07, T-149/07 un T-150/07 arguments attiecas uz [konfidenciāli], ir jānorāda, ka šie [slēpšanas] mēģinājumi — tiktāl, ciktāl tie ir pierādīti — ir saistīti ar laikposmu pēc apstrīdētā lēmuma 1. panta 2. punktā konstatētā

pārkāpuma. Tādējādi šie pierādījumi nevarēja palielināt Komisijas spēju pierādīt pārkāpumu un tātad tie nerada būtisku pievienoto vērtību 2002. gada paziņojuma par sadarbību 21. punkta izpratnē.

- 387 Tā kā šajā gadījumā pierādījumi, ko sniedzis *ThyssenKrupp* neatbilda šajā tiesību normā paredzētajiem nosacījumiem, Komisija ir pamatoti atteikusies piešķirt *ThyssenKrupp* naudas soda apmēra samazinājumu atbilstoši minētā paziņojuma 23. punkta b) apakšpunkta pēdējai daļai.
- 388 Visbeidzot, attiecībā uz iebildumu, kas attiecas uz tiesiskās paļāvības aizsardzības principa pārkāpumu, šī sprieduma 179. punktā ir atgādināts, ka tiesības atsaukties uz tiesiskās paļāvības aizsardzību ir ikvienai privātpersonai, kas atrodas situācijā, no kuras izriet, ka Savienības administrācija, dodot precīzus solījumus, tai ir radījusi pamatotas cerības.
- 389 Tomēr apstāklis, ka Komisija paziņojuma par iebildumiem 617. punktā ir paskaidrojusi, ka, novērtējot pārkāpuma smagumu, konkrēti, ņems vērā faktu, ka aizliegtās vienošanās dalībnieki bija izturējušies ļoti piesardzīgi, lai aizliegtā vienošanās netiktu atklāta, nevar tikt uzskatīts par precīzu solījumu tam, ka *ThyssenKrupp* tiks piemērots naudas soda apmēra samazinājums par tā sadarbību atbilstoši 2002. gada paziņojuma par sadarbību 23. punktam. Konkrēti, naudas soda apmēra samazinājums atbilstoši šai tiesību normai ir atkarīgs no sniegto pierādījumu būtiskas pievienotās vērtības, par ko paziņojuma par iebildumiem 617. punktā nav nevienas norādes. Turklāt, tā kā brīdī, kad paziņojums par iebildumiem bija paziņots *ThyssenKrupp*, [minētais uzņēmums] vēl nebija iesniedzis pieteikumu atbilstoši 2002. gada paziņojumam par sadarbību attiecībā uz pārkāpumu Vācijā, paziņojuma par iebildumiem 617. punkts katrā ziņā nevarēja radīt tiesisko paļāvību attiecībā uz vēl neiesniegto pierādījumu būtisku pievienoto vērtību. Tādējādi arī pēdējais minētais iebildums ir jānoraida.

- 390 No visa iepriekš izklāstītā izriet, ka visi *ThyssenKrupp* iebildumi par 2002. gada paziņojuma par sadarbību piemērošanu attiecībā uz tā sadarbību, lai pierādītu pārkāpumu Vācijā, ir jānoraida.

Par *ThyssenKrupp* sadarbību, lai pierādītu pārkāpumu Luksemburgā

- 391 *ThyssenKrupp*, kurš bija trešais uzņēmums, kas iesniedza pieteikumu atbilstoši 2002. gada paziņojumam par sadarbību attiecībā uz aizliegtos vienošanos Luksemburgā (apstrīdētā lēmuma 119. apsvērumš), nav piemērots naudas soda apmēra samazinājums atbilstoši šim paziņojumam attiecībā uz minēto aizliegto vienošanos (apstrīdētā lēmuma 828. apsvērumš). Šajā ziņā Komisija apstrīdētā lēmuma 827. apsvērumā paskaidro:

“Komisija piebilst, ka tā jau bija veikusi pārbaudi Luksemburgā un ka tā bija saņēmusi divus apstiprinotus pieteikumus no *Kone* un *Otis* [atbilstoši 2002. gada paziņojumam par sadarbību] attiecībā uz aizliegtās vienošanās darbībām Luksemburgā, pirms *ThyssenKrupp* iesniedza savu pieteikumu [atbilstoši tam pašam paziņojumam]. *ThyssenKrupp* [...] pieteikums sastāv no uzņēmuma īsa mutvārdu paziņojuma, un tajā nav sniegts neviens aktuāls pierādījums, nedz arī jauna būtiska informācija, [bet], kopumā ņemot, [ar to ir] tikai apstiprināta informācija, kas iepriekš Komisijai bija zināma, piemēram, attiecībā uz personām, kuras piedalījušās aizliegtajā vienošanās. Tādējādi *ThyssenKrupp* nav sniedzis nekādu jaunu informāciju ar lielu pievienoto vērtību un — salīdzinājumā ar pierādījumiem, kas jau bija Komisijas rīcībā nosūtīšanas brīdī — nav ievērojami palielinājis Komisijas spēju pierādīt attiecīgos faktus. Pēc sava pieteikuma [...], *ThyssenKrupp* vairs nav sadarbojies, izņemot to, ka ir atbildējis uz Komisijas informācijas pieprasījumu atbilstoši [Regulas Nr. 1/2003] 18. panta 2. punktam.”

392 Prasītāji lietās T-148/07, T-149/07 un T-150/07 apgalvo, ka Komisija ir juridiski kļūdaini piemērojusi 2002. gada paziņojumu par sadarbību, jo tā neesot ņēmusi vērā *ThyssenKrupp* sniegto pierādījumu būtisko pievienoto vērtību. Tas, konkrēti, esot sniedzis Komisijai pierādījumus ar būtisku pievienoto vērtību, neapstrīdēdams fakts, kas izklāstīti paziņojumā par iebildumiem, un pamatodams un papildinādams Komisijas paustos iebildumus; tādēļ saskaņā ar 2002. gada paziņojuma par sadarbību 23. punkta b) apakšpunkta pirmās daļas otro ievilkumu esot par 20–30% jāsamazina naudas soda apmērs, kas tam piemērots par aizliegto vienošanos Luksemburgā.

393 Kā jau atgādināts šī sprieduma 378. punktā, 2002. gada paziņojumā par sadarbību nav paredzēts nekāds naudas soda apmēra samazinājums par labu uzņēmumam, kurš pēc tam, kad saņēmis paziņojumu par iebildumiem, pēc būtības neapstrīd faktus, ar kuriem Komisija pamato savu apsūdzību. Tādējādi šajā ziņā jāpārbauda, vai, ņemot vērā rīcības brīvību, kāda Komisijai piemīt, izvērtējot uzņēmuma sadarbību atbilstoši 2002. gada paziņojumam par sadarbību, tā ir acīmredzami pārsniegusi šo rīcības brīvību, konstatējama, ka pierādījumiem, ko sniedzis *ThyssenKrupp*, nav būtiskas pievienotās vērtības attiecībā pret pierādījumiem, kas jau bija tās rīcībā brīdī, kad minētais uzņēmums iesniedza pieteikumu atbilstoši šim paziņojumam.

394 Šajā gadījumā ir jākonstatē, pirmām kārtām, ka prasītāji lietās T-148/07, T-149/07 un T-150/07, kuri nesūdzas par atbrīvojuma no naudas soda piešķiršanu *Kone* atbilstoši 2002. gada paziņojuma par sadarbību 8. punkta b) apakšpunktam, arī neapstrīd to, ka informācija, ko bija sniedzis *Kone*, jau deva Komisijai iespēju konstatēt pārkāpumu Luksemburgā (apstrīdētā lēmuma 816. apsvērums). Tādējādi brīdī, kad *ThyssenKrupp* iesniedza pieteikumu, Komisija jau bija saņēmusi pieteikamus pierādījumus, lai konstatētu pārkāpumu Luksemburgā. Turklāt arī pirms *ThyssenKrupp* pieteikuma



Komisija 2004. gada martā jau bija saņēmusi *Otis* pieteikumu, kura rezultātā naudas soda apmēram, kas *Otis* bija piemērots par pārkāpumu Luksemburgā, tika piemērots samazinājums par 40 % (apstrīdētā lēmuma 118. un 823. apsvērums).

- 395 Otrām kārtām, prasītāji lietās T-148/07, T-149/07 un T-150/07 neapstrīd, ka *ThyssenKrupp* saistībā ar savu pieteikumu [konfidenciāli], nav sniedzis Komisijai nevienu aktuālu pierādījumu (apstrīdētā lēmuma 827. apsvērums). Saskaņā ar 2002. gada paziņojuma par sadarbību 22. punktu lielāka vērtība ir rakstiskiem pierādījumiem, kas iegūti laikposmā, uz kuru attiecas fakti, nevis vēlāk iegūtiem pierādījumiem.
- 396 Prasītāji lietās T-148/07, T-149/07 un T-150/07 tomēr izvirza vairākus elementus, kas, pēc to uzskatiem, pierāda, ka pierādījumi, ko sniedzis *ThyssenKrupp*, radīja būtisku pievienoto vērtību attiecībā pret pierādījumiem, kas jau bija Komisijas rīcībā.
- 397 Pirmkārt, minētie prasītāji, pierādot *ThyssenKrupp* pieteikuma atbilstoši 2002. gada paziņojumam par sadarbību pievienoto vērtību, pamatojas uz to, ka apstrīdētajā lēmumā ir daudzas reizes norādīts uz šo pieteikumu.
- 398 Tomēr tas, ka Komisija apstrīdētajā lēmumā ir izmantojusi visus tās rīcībā esošos pierādījumus un tāpat arī informāciju, ko savā pieteikumā [konfidenciāli] bija sniedzis *ThyssenKrupp*, nepierāda, ka minētajai informācijai bija būtiska pievienotā vērtība attiecībā pret pierādījumiem, kas minētajā dienā jau bija Komisijas rīcībā. Proti, pievienotā vērtība 2002. gada paziņojuma par sadarbību izpratnē tiek izvērtēta gan pēc sadarbības kvalitātes, gan pēc tās salīdzinājuma ar pierādījumiem, kas jau ir Komisijas rīcībā.

399 Šādos apstākļos prasītāji lietās T-148/07, T-149/07 un T-150/07 nevar atsaukties uz to, ka Komisija būtu pārkāpusi savu pienākumu norādīt pamatojumu, kļūdaini piešķirdama minimālu nozīmi tam, ka uzņēmumiem ir jāsniedz Komisijai sīki pierādījumi. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru pamatojumam, kura sniegšana noteikta EKL 253. pantā, skaidrā un nepārprotamā veidā ir jāparāda Savienības iestādes, kas ir apstrīdētā akta autore, pamatojums tādējādi, lai ieinteresētās personas varētu uzzināt veiktā pasākuma iemeslus un kompetentās tiesas varētu veikt pārbaudi (Tiesas 1998. gada 2. aprīļa spriedums lietā C-367/95 P Komisija/Sytraval un *Brink's France, Recueil*, I-1719. lpp., 63. punkts, un 2003. gada 30. septembra spriedums lietā C-301/96 Vācija/Komisija, *Recueil*, I-9919. lpp., 87. punkts). Šajā lietā Komisija apstrīdētā lēmuma 825.–828. apsvērumā (it īpaši skat. šī sprieduma 391. punktu) ir skaidri izklāstījusi iemeslus, kuru dēļ nevar tikt piešķirts apmēra samazinājums naudas sodam, kurš piemērots par pārkāpumu Luksemburgā.

400 Otrkārt, prasītāji lietās T-148/07, T-149/07 un T-150/07 norāda, ka Komisija pamatojas uz *ThyssenKrupp* paziņojumiem, apstrīdētā lēmuma 307. apsvērumā atsaukdamās uz piesardzību, kādu pārkāpuma dalībnieki ievērojuši, lai slēptu konkurentu sanāksmes un saziņu.

401 Jākonstatē, ka *ThyssenKrupp* paziņojumi, kas minēti apstrīdētā lēmuma 307. apsvērumā, liecina, ka tika izmantots otrs *TKAL* mobilais telefons [*konfidenciāli*] ar priekšapmaksas kartēm, lai organizētu pret konkurenci vērstās sanāksmes. Tomēr aizliegtās vienošanās Luksemburgā dalībnieku pūles, lai slēptu savas sanāksmes un saziņu, jau skaidri izriet no *Kone* 2004. gada 5. februāra pieteikuma un it īpaši no tā 3.4.2. un 3.4.5. punkta. Šādos apstākļos Komisija nav acīmredzami pārsniegusi savu rīcības brīvību, konstatējuma, ka *ThyssenKrupp* paziņojumiem, kas atkārtoti apstrīdētā lēmuma 307. apsvērumā, nebija būtiskas pievienotās vērtības attiecībā pret pierādījumiem, kas jau bija Komisijas rīcībā.

- 402 Treškārt, prasītāji lietās T-148/07, T-149/07 un T-150/07 ir minējuši, ka *ThyssenKrupp* bija pirmais uzņēmums, kurš norādījis Komisijai, ka ir tikušas organizētas prettiesiskas sanāksmes [*konfidenciāli*] (apstrīdētā lēmuma 303. apsvēruma). Šajā ziņā no apstrīdētā lēmuma 455. zemesvītras piezīmes izrietot, ka *ThyssenKrupp* esot iesniedzis pierādījumus [*konfidenciāli*] pirms tam, kad pierādījumus iesnieguši tā konkurenti.
- 403 Tomēr, kā izriet no lietas materiāliem, ir jākonstatē, ka, pretēji tam, ko apgalvo prasītāji lietās T-148/07, T-149/07 un T-150/07, [*konfidenciāli*] loma prettiesisko sanāksmju organizēšanā Komisijai bija zināma no *Kone* un *Otis* paziņojumiem 2004. gada februārī un martā, pirms tam, kad pierādījumus iesniedza *ThyssenKrupp*. Šādos apstākļos iepriekšējā punktā minētajiem *ThyssenKrupp* paziņojumiem nevar piešķirt nekādu būtisku pievienoto vērtību 2002. gada paziņojuma par sadarbību 21. punkta izpratnē.
- 404 Katrā ziņā, pat ja pieņemtu, ka *ThyssenKrupp* bija pirmais uzņēmums, kurš darījis zināmu šī sprieduma 402. punktā minēto informāciju, Komisija nebūtu acimredzami pārsniegusi savu rīcības brīvību, uzskatīdama, ka šie elementi nerādīja būtisku pievienoto vērtību minētā paziņojuma 21. punkta izpratnē. Proti, papildus faktam, ka uzņēmuma, kurš sasaucis prettiesiskās sanāksmes, identitāte nevar tikt uzskatīta par būtisku elementu, lai pierādītu aizliegtās vienošanās esamību, no apstrīdētā lēmuma 721. apsvēruma izriet, ka Komisija neatzina attiecīgo informāciju par pietiekami pārlicinošu, lai secinātu, [ka] [*konfidenciāli*] bijis aizliegtās vienošanās Luksemburgā iniciators vai tam bijusi izšķiroša loma šajā aizliegtajā vienošanās.
- 405 Ceturtkārt, *ThyssenKrupp* savā pieteikumā [*konfidenciāli*] esot informējis Komisiju par pielāgošanas mehānisma esamību. Ja nebija ievērotas tirgus daļas, par kādām notikusi vienošanās, esot automātiski notikusi jauna projektu sadale starp aizliegtās vienošanās dalībniekiem (apstrīdētā lēmuma 317. un 336. apsvēruma). Šajā ziņā

Komisija apstrīdētajā lēmumā (apstrīdētā lēmuma 484. un 517. zemspītras piezīmes) esot minējusi *Kone* pierādījumu iesniegšanu 2004. gada 29. oktobrī, kas neesot bijusi brīvprātīga un esot notikusi acīmredzami vēlāk par *ThyssenKrupp* veikto pierādījumu iesniegšanu.

406 Tomēr, kā izriet no lietas materiāliem, ir jākonstatē, ka savā pieteikumā [*konfidenciāli*] *ThyssenKrupp* ir vienīgi norādījis, ka projektu sadales mērķis bija tirgus daļu iesaldēšana un ka nolīgumu neievērošana bija iegansts labojumiem attiecībā uz turpmākajiem projektiem. Šī informācija jau bija Komisijas rīcībā brīdī, kad *ThyssenKrupp* iesniedza pieteikumu. Tādējādi *ThyssenKrupp* sniegtajai informācijai par pielāgošanas mehānismu nevar piešķirt nekādu būtisku pievienoto vērtību 2002. gada paziņojuma par sadarbību 21. punkta izpratnē.

407 Piektkārt, *ThyssenKrupp*, iesniedzams pierādījumus [*konfidenciāli*], esot norādījis, ka projektu sarakstos ir ietverti projektu nosaukumi, liftu daudzumi un cenas. Komisija izmantojot šo informāciju apstrīdētā lēmuma 321. apsvēruma a), c) un d) punktā, tomēr neatzīdama, ka jautājums ir par pierādījumiem, ko iesniedzis *ThyssenKrupp*.

408 Tomēr, kā izriet no lietas materiāliem, ir jākonstatē, ka iepriekšējā punktā minētā informācija jau bija Komisijas rīcībā brīdī, kad *ThyssenKrupp* iesniedza pieteikumu. Tādējādi attiecīgajai informācijai nevar piešķirt nekādu būtisku pievienoto vērtību 2002. gada paziņojuma par sadarbību 21. punkta izpratnē.

409 Sestkārt, prasītāji lietās T-148/07, T-149/07 un T-150/07 apgalvo, ka Komisija izmanto informāciju par apkopes līgumu saturu un šajā ziņā pamatojas uz *Kone* 2004. gada 5. februārī iesniegtajiem pierādījumiem un *ThyssenKrupp* [*konfidenciāli*] iesniegtajiem

pierādījumiem, jo *Schindler* un *Luxlift* sniedza ziņas tikai vēlāk (apstrīdētā lēmuma 348. apsvērumā). Tā kā Komisija ir apstiprinājusi apstrīdētā lēmuma 348. apsvērumā ietvertu informāciju ar četriem konkurentu paziņojumiem, tā acīmredzami neesot varējusi pašauties vienīgi uz *Kone* paziņojumu.

<sup>410</sup> Tomēr, kā izriet no lietas materiāliem, ir jākonstatē, ka pirms *ThyssenKrupp* pieteikuma [konfidenciāli] *Kone* 2004. gada 5. un 11. februārī par apkopes līgumiem bija sniedzis daudz sīkāku informāciju nekā informācija, kuru sniedzis *ThyssenKrupp*, un ka *Otis* šo informāciju ir mutvārdos apstiprinājis 2004. gada 23. martā. Šādos apstākļos informācijai par apkopes līgumu saturu — ko *ThyssenKrupp* sniedzis saistībā ar savu pieteikumu atbilstoši 2002. gada paziņojumam par sadarbību — nevar piešķirt nekādu būtisku pievienoto vērtību.

<sup>411</sup> No iepriekš izklāstītā izriet, ka prasītāji lietās T-148/07, T-149/07 un T-150/07 nav pierādījuši, ka Komisija būtu acīmredzami pārsniegusi savu rīcības brīvību, uzskatīdama, ka pierādījumiem, ko sniedzis *ThyssenKrupp*, nav būtiskas pievienotās vērtības 2002. gada paziņojuma par sadarbību 21. punkta izpratnē.

<sup>412</sup> Trešām kārtām, prasītāji lietās T-148/07, T-149/07 un T-150/07 apgalvo, ka Komisija esot pieļāvusi būtisku kļūdu vērtējumā, ignorējuma Luksemburgas konkurences iestādes lēmumu [konfidenciāli], ar ko *ThyssenKrupp* esot piešķirts atbrīvojums, tādējādi rosinot domāt, ka tā sadarbība ir bijusi pietiekama saskaņā ar Luksemburgas

tiesībām, lai piešķirtu atbrīvojumu vai sankcijas samazinājumu, un ka tā sadarbībai tāpat ir bijusi pievienotā vērtība.

413 Šajā ziņā jāatgādina, ka ar Luksemburgas Konkurences padomes atzinumu par amnestiju [*konfidenciāli*] ir apstiprināta *TKAL* un *TKE* pieteikuma par amnestiju attiecībā uz pārkāpumu Luksemburgā saņemšana un ir apstiprināts, ka šim pieteikumam ir juridisks spēks saistībā ar procesu Luksemburgā (atzinuma par amnestiju 1. un 2. pants). Tomēr šajā atzinumā nav nekāda *ThyssenKrupp* sniegto pierādījumu kvalitatīvā vērtējuma. Konkrēti, Luksemburgas Konkurences padome ir uzskatījusi par “piemērotu apturēt lēmuma pieņemšanu pēc būtības attiecībā uz pieteikumu par amnestiju, gaidot Komisijas veiktās izmeklēšanas iznākumu [...]” (atzinuma par amnestiju 6. punkts un 3. pants). Šādos apstākļos prasītāju argumentam nevar piekrist.

414 Ceturtām kārtām, prasītāji lietās T-148/07, T-149/07 un T-150/07 apgalvo, ka acīmredzamu ar valodām saistītu grūtību dēļ — ar kādām saskārušies ierēdņi, kuriem uzdota šī lieta —, kas esot izpaudušās atsevišķu pierādījumu kļūdainajā interpretācijā, Komisija nav pareizi novērtējusi pievienoto vērtību pierādījumiem, kurus *ThyssenKrupp* iesniedzis atbilstoši 2002. gada paziņojumam par sadarbību. Tomēr šis arguments ir jānoraida šī sprieduma 86. punktā minēto iemeslu dēļ.

415 No visa iepriekš izklāstītā izriet, ka visi *ThyssenKrupp* iebildumi par 2002. gada paziņojuma par sadarbību piemērošanu attiecībā uz tā sadarbību, lai pierādītu pārkāpumu Luksemburgā, ir jānoraida.

416 Tāpēc šis pamats ir pilnībā jānoraida.

*Par pamatu, kas attiecas uz tiesiskās paļāvības aizsardzības principa, vienlīdzīgas attieksmes principa, samērīguma principa un labas pārvaldības principa pārkāpumu, nosakot naudas sodu samazinājuma apjomu, kas piešķirts par sadarbību ārpus 2002. gada paziņojuma par sadarbību noteikumiem*

- 417 Paziņojuma par iebildumiem 614. punktā Komisija bija paziņojusi, ka tā paredz “piešķirt [naudas soda] samazinājumu par sadarbību ārpus [2002. gada] paziņojuma par sadarbību, it īpaši, ja sabiedrība neapstrīd [faktus] vai ja tā sniedz papildu palīdzību, kas ļauj noskaidrot vai papildināt Komisijas konstatētos faktus”.
- 418 Apstrīdētā lēmuma 758. apsvērumā Komisija ir norādījusi, ka “tiklāt, ciktāl ar paziņojuma par iebildumiem 614. punktu šajā lietā tika radītas cerības, [tā] [ir] nolēmusi interpretēt šo punktu par labu uzņēmumiem, kuri, pamatojoties uz to, ir veicinājuši [apstrīdētajā] lēmumā izklāstītā pārkāpuma faktu pierādīšanu, neapstrīdēdami faktus vai sniedzami citu informāciju vai papildu precizējumus”.
- 419 Tādējādi Komisija visiem četrpārējiem dalībniekiem — izņemot, pirmkārt, uzņēmumus, kuriem piešķirts atbrīvojums no naudas sodiem (apstrīdētā lēmuma 762., 817. un 839. apsvērumi), un, otrkārt, *Kone* saistībā ar aizliegto vienošanos Nīderlandē (apstrīdētā lēmuma 851. apsvērumi) — ir piešķīrusi naudas soda apmēra samazinājumu par 1 % par to sadarbību ārpus 2002. gada paziņojuma par sadarbību saistībā ar to, ka nav apstrīdēti paziņojumā par iebildumiem izklāstītie fakti (apstrīdētā lēmuma 768., 774., 777., 794., 801., 806., 813., 824., 829., 835., 845., 854., 855. un 856. apsvērumi).
- 420 Pirmām kārtām, prasītāji lietās T-144/07, T-147/07, T-148/07, T-149/07, T-150/07 un T-154/07 uzskata, ka tie var likumīgi prasīt apmēra samazinājumu vismaz 10 %

apjomā attiecībā uz naudas sodiem, kas piemēroti *ThyssenKrupp* par pārkāpumiem Beļģijā, Vācijā, Luksemburgā un Nīderlandē par to, ka nav apstrīdēti paziņojumā par iebildumiem minētie fakti. Pēc minēto prasītāju uzskatiem, šī tiesiskā paļāvība izrietot no paziņojuma par iebildumiem 614. punkta un no Komisijas lēmumu pieņemšanas prakses, atbilstoši kurai uzņēmumam, kas neapstrīd paziņojumā par iebildumiem norādītos faktus, tiekot 10% apjomā samazināts tā naudas soda apmērs saskaņā ar 1996. gada paziņojumu par sadarbību.

<sup>421</sup> Pirmkārt, šī sprieduma 388. punktā ir atgādināts, ka tiesības atsaukties uz tiesiskās paļāvības aizsardzību ir ikvienai privātpersonai, kas atrodas situācijā, no kuras izriet, ka Savienības administrācija, dodot precīzus solījumus, tai ir radījusi pamatotas cerības.

<sup>422</sup> Turpretī, kā jau norādīts šī sprieduma 180. punktā, persona nevar atsaukties uz tiesiskās paļāvības aizsardzības principa pārkāpumu, ja nepastāv precīzi solījumi, ko tai sniegusi administrācija. Par šādiem solījumiem uzskata precīzas, beznosacījuma un saskanīgas ziņas, ko snieguši pilnvaroti un uzticami avoti.

<sup>423</sup> Protams, 2002. gada paziņojumā par sadarbību, pretēji 1996. gada paziņojumam par sadarbību, nav paredzēts nekāds naudas soda apmēra samazinājums par labu uzņēmumiem, kuri neapstrīd faktus, ar kuriem Komisija paziņojumā par iebildumiem pamato savu apsūdzību. Tomēr Komisija apstrīdētā lēmuma 758. apsvērumā atzīst, ka ar paziņojuma par iebildumiem 614. punktu uzņēmumiem esot radītas likumīgas cerības, ka faktu neapstrīdēšana izraisīs naudas soda apmēra samazināšanu ārpus 2002. gada paziņojuma par sadarbību.



- 424 Paziņojuma par iebildumiem 614. punktā Komisija bija paziņojusi, ka tā “paredz piešķirt [naudas soda] samazinājumu par sadarbību ārpus [2002. gada] paziņojuma par sadarbību, it īpaši, ja sabiedrība neapstrīd [faktus] vai ja tā sniedz papildu palīdzību, kas ļauj noskaidrot vai papildināt Komisijas konstatētos faktus”. Šo apgalvojumu nevar uzskatīt par tādu, kas veido precīzu solījumu, kas prasītājiem varēja radīt pamatotas cerības, ka tiem tiks piešķirts naudas sodu apmēra samazinājums, kas pārsniedz 1 %. Proti, paziņojuma par iebildumiem 614. punktā nav norādīts samazinājuma apjoms vai likme, kas attiecīgā gadījumā tiks piešķirta attiecīgajiem uzņēmumiem, tādējādi tas šajā jautājumā nekādā gadījumā nevarēja radīt nekādu tiesisko paļāvību.
- 425 Otrkārt, ir jānoraida prasītāju arguments, ka Komisija ir atkāpusies no savas iepriekšējās prakses, atbilstoši kurai uzņēmumam, kas neapstrīd paziņojumā par iebildumiem norādītos faktus pēc būtības, tiekot 10% apjomā samazināts tā naudas soda apmērs, kas tam būtu piemērots, jo, kā minēts šī sprieduma 153. punktā, saskaņā ar pastāvīgo judikatūru Komisijas lēmumu pieņemšanas prakse nevar tikt izmantota kā naudas sodu tiesiskais regulējums konkurences jomā.
- 426 Turklāt prasītāji neapstrīd, ka uz prasītāju pieteikumiem attiecas tikai 2002. gada paziņojums par sadarbību. Tādējādi Komisijas lēmumu pieņemšanas prakse vai judikatūra par 1996. gada paziņojuma par sadarbību D punkta 2. apakšpunkta otrā ievilkuma piemērošanu katrā ziņā nevar radīt prasītājiem tiesisku paļāvību attiecībā uz naudas sodu samazinājuma līmeni, kas piešķirts tādēļ, ka nav apstrīdēti fakti par aizliegtajām vienošanām Beļģijā, Vācijā, Luksemburgā un Nīderlandē, [un] kas pamatots ar paziņojuma par iebildumiem 614. punktu.
- 427 Otrām kārtām, prasītāji lietās T-144/07 un T-154/07 apgalvo, ka Komisija ir pārkāpusi samērīguma principu, nepiešķirdama samazinājumu 10% apjomā par to, ka nav

apstrīdēti fakti. Šajā ziņā tie arī norāda, ka ir pārkāpts labas pārvaldības princips, jo Komisija esot mudinājusi uzņēmumus neapstrīdēt faktus, bet esot piešķīrusi tiem tikai naudas sodu samazinājumu par 1 %.

428 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka atbilstoši samērīguma principam Savienības iestāžu tiesību akti nedrīkst pārsniegt to, kas ir atbilstošs un nepieciešams, lai sasniegtu attiecīgā tiesiskā regulējumā noteiktos leģitimos mērķus, ņemot vērā, ka, ja ir iespēja izvēlēties starp vairākiem piemērotiem pasākumiem, ir jāizvēlas vismazāk apgrūtinošais un tā radītie traucējumi nedrīkst būt nesamērīgi ar sasniedzamajiem mērķiem (Tiesas 1998. gada 5. maija spriedums lietā C-180/96 Apvienotā Karaliste/Komisija, *Recueil*, I-2265. lpp., 96. punkts, un Vispārējās tiesas 2007. gada 12. septembra spriedums lietā T-30/05 *Prym un Prym Consumer*/Komisija, Krājumā nav publicēts, 223. punkts).

429 Attiecībā uz likmi iespējamajam naudas soda apmēra samazinājumam par to, ka nav apstrīdēti fakti, ir jānorāda, ka no judikatūras izriet — var tikt uzskatīts, ka uzņēmums, kurš skaidri paziņo, ka neapstrīd faktiskos apgalvojumus, ar kuriem Komisija pamato savus iebildumus, ir atvieglojis Komisijas uzdevumu konstatēt Savienības konkurences noteikumu pārkāpumus un sodīt par tiem (Vispārējās tiesas 1998. gada 14. maija spriedums lietā T-352/94 *Mo och Domsjö*/Komisija, *Recueil*, II-1989. lpp., 395. punkts, un 1998. gada 14. maija spriedums lietā T-327/94 *SCA Holding*/Komisija, *Recueil*, II-1373. lpp., 157. punkts).

430 Tomēr apstrīdētā lēmuma 758. apsvērumā Komisija ir norādījusi, ka “samazinājuma apjomā būs jāņem vērā tas, ka sadarbība, kas sniegta pēc paziņojuma par iebildumiem — kaut gan Komisija jau ir pierādījusi visus pārkāpuma apstākļus brīdī, kad uzņēmums jau zina visus izmeklēšanas apstākļus un tam ir bijusi piekļuve izmeklēšanas

lietas materiāliem —, labākajā gadījumā Komisijai tās izmeklēšanā var sniegt tikai maznozīmīgu palīdzību”. Tā ir piebildusi, ka “parasti faktu atzīšana šajos apstākļos ir tikai pierādījums, kas apstiprina faktus, kurus Komisija parasti uzskatītu par pietiekami pierādītiem ar citiem pierādījumiem, kuri pievienoti lietas materiāliem”.

431 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka 2002. gada paziņojumā par sadarbību ir prasīta augsta sadarbības pakāpe ar Komisiju, kurā turklāt ir paredzēta “sodanudas samazinājuma apjoma ciešāka sasaiste ar uzņēmuma ieguldījumu pārkāpuma atklāšanā” (2002. gada paziņojuma par sadarbību 5. punkts). Tādējādi, no vienas puses — kā jau ir atgādināts šī sprieduma 378. punktā —, atšķirībā no 1996. gada paziņojuma par sadarbību, 2002. gada paziņojumā par sadarbību nav paredzēts naudas sodu apmēra samazinājums tādēļ, ka nav apstrīdēti fakti, un, no otras puses, attiecībā uz pieteikumiem, kas Komisijai iesniegti atbilstoši 2002. gada paziņojumam par sadarbību, maksimālais samazinājums, ko var saņemt uzņēmumi, kuri nav nedz pirmais, nedz otrs uzņēmums, kas atbilst tā 21. punkta nosacījumiem, bet kuru pierādījumi tomēr rada būtisku pievienoto vērtību attiecībā pret pierādījumiem, kas jau ir Komisijas rīcībā, atbilst 20 %.

432 Ņemot vērā iepriekš izklāstīto un ņemot vērā to, ka šajā lietā piešķirtie samazinājumi par to, ka nav apstrīdēti fakti, papildina naudas sodu samazinājumus, kas jau piešķirti saistībā ar 2002. gada paziņojumu par sadarbību, kā arī ņemot vērā sadarbības, kas sniegta pēc paziņojuma par iebildumiem, mazo vērtību (apstrīdētā lēmuma 758. apsvēruma), Komisija nav pārkāpusi samērīguma principu, nepiešķirdama *Thyssen-Krupp* naudas sodu samazinājumu 10 % apjomā par to, ka nav apstrīdēti fakti par aizliegtajām vienošanām Beļģijā, Vācijā, Luksemburgā un Nīderlandē. Turklāt prasītāji lietās T-144/07 un T-154/07 nesniedz nevienu elementu, lai pierādītu, ka Komisija būtu tos mudinājusi neapstrīdēt faktus, tādējādi to iebildums, kas attiecas uz labas pārvaldības principa pārkāpumu, katrā ziņā nav atbalstāms.

433 Trešām kārtām, prasītāji lietās T-147/07, T-149/07 un T-150/07 norāda, ka pret *ThyssenKrupp* — kurš esot informējis Komisiju par pārkāpuma Vācijā dalībnieku mēģinājumiem, kas vērsti uz Komisijas izmeklēšanas bloķēšanu — esot bijusi diskriminējoša attieksme salīdzinājumā ar uzņēmumiem, kuri šādas darbības apstrīdējuši, jo šīs abas uzņēmumu kategorijas ir saņēmušas vienādu naudas soda samazinājumu par to sadarbību ārpus 2002. gada paziņojuma par sadarbību. Prasītājs lietā T-144/07 šajā ziņā arī norāda, ka naudas soda apmēra samazinājums par 1 % esot piemērots visiem uzņēmumiem neatkarīgi no to sadarbības.

434 Šim iebildumam nevar piekrist. Tā kā *ThyssenKrupp* apgalvojumi attiecībā uz bloķēšanas mēģinājumiem nav varējuši atvieglot Komisijas spēju pierādīt pārkāpumu (skat. šī sprieduma 386. punktu), *ThyssenKrupp* lietderīgā sadarbība ārpus 2002. gada paziņojuma par sadarbību aprobežojas ar faktu neapstrīdēšanu. Tādējādi *ThyssenKrupp* sadarbība ir salīdzināma ar pārējo uzņēmumu sadarbību — kuri attiecībā uz sadarbību ārpus minētā paziņojuma ir aprobežojušies ar to, ka nav apstrīdējuši faktus, kas izklāstīti paziņojumā par iebildumiem.

435 Ceturtām kārtām, prasītāji lietās T-144/07, T-149/07, T-150/07 un T-154/07 apgalvo, ka aprēķina metode samazinājumam par 1 % par faktu neapstrīdēšanu izraisa finansiālu kaitējumu *ThyssenKrupp* salīdzinājumā ar pārējiem administratīvajā procesā iesaistītajiem uzņēmumiem. Konkrētāk, attiecībā uz *ThyssenKrupp* Komisija piešķirtos naudas sodu samazinājumus esot aprēķinājusi divos posmos, proti, attiecīgi, Beļģijā un Nīderlandē — samazinājumus par 20 % un 40 % par sadarbību saistībā ar 2002. gada paziņojumu par sadarbību, tad — samazinājumus par 1 % par sadarbību ārpus minētā paziņojuma noteikumiem. Attiecībā uz citiem uzņēmumiem samazinājums par 1 % esot piemērots tieši Komisijas noteiktajam naudas sodam. Tādējādi ar savu aprēķina veidu Komisija labvēlīgāk izturoties pret uzņēmumiem, kuri nav saņēmuši naudas

soda apmēra samazinājumu, pamatojoties uz 2002. gada paziņojumu par sadarbību, nekā pret uzņēmumiem, kuri ir sadarbojušies administratīvā procesa laikā.

436 Ir atgādināts (skat. šī sprieduma 365. punktu), ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru Komisija, izvērtējot aizliegtās vienošanās dalībnieku sadarbību, nedrīkst neievērot vienlīdzīgas attieksmes principu.

437 Tomēr papildus tam, ka naudas sodu samazinājumi, kas piešķirti saistībā ar 2002. gada paziņojumu par sadarbību, un samazinājumi, kas piešķirti ārpus šī paziņojuma noteikumiem, veido divus nošķirtus naudas sodu aprēķināšanas posmus, ir jākonstatē, ka, no vienas puses, uzņēmumi, kuri ir sadarbojušies gan saistībā ar minēto paziņojumu, gan ārpus šī paziņojuma, un, no otras puses, uzņēmumi, kuri sadarbojušies vienīgi ārpus minētā paziņojuma, neatrodas salīdzināmā situācijā. Tādējādi iebildums, kas attiecas uz iespējamo vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpumu, nav atbalstāms.

438 No tā izriet, ka šis pamats ir pilnībā jānoraida.

*Par pamatu, kas attiecas uz Regulas Nr. 1/2003 23. panta 2. punkta pārkāpumu*

439 Prasītāji lietās T-144/07, T-147/07, T-148/07, T-149/07, T-150/07 un T-154/07 norāda, ka ar naudas sodiem, kas apstrīdētā lēmuma 2. pantā noteikti par tajā konstatētajiem pārkāpumiem, ir pārkāpts Regulas Nr. 1/2003 23. panta 2. punkts, jo Komisija,

noteikdama augstāko robežu 10% apjomā no attiecīgo uzņēmumu apgrozījuma, esot pamatojusies uz grupas *ThyssenKrupp* apgrozījumu, nevis uz meitassabiedrību, kuras tieši piedalījušās pārkāpumos, apgrozījumu.

440 Prasītāji lietās T-144/07, T-147/07, T-148/07, T-149/07, T-150/07 un T-154/07 norāda, pirmkārt, ka nav iespējams vainot *TKAG* un *TKE* pārkāpumos, ko izdarījušas to attiecīgās meitassabiedrības, un ka tāpat Regulas Nr. 1/2003 23. panta 2. punktā noteiktā augstākā robeža 10% apjomā no apgrozījuma esot jāaprēķina, pamatojoties uz minēto meitassabiedrību apgrozījumu.

441 Tomēr ir jākonstatē, ka šis iebildums saplūst ar šī sprieduma 100.–149. punktā izskatītajiem iebildumiem par grupas *ThyssenKrupp* mātessabiedrību vainošanu to meitassabiedrību nodarījumos. No apsvērumiem par to izriet, ka Komisija ir pamatoti uzskatījusi, ka *TKAG* un *TKE* veido ekonomisku vienību ar savām attiecīgajām meitassabiedrībām. Tādējādi šis iebildums ir jānoraida.

442 Otrkārt, prasītāji lietās T-144/07, T-147/07, T-148/07, T-149/07, T-150/07 un T-154/07 apgalvo, ka naudas sodu augstākās robežas noteikšana, pamatojoties uz mātessabiedrības apgrozījumu, katrā ziņā arī nav iespējama, jo Regulas Nr. 1/2003 23. panta 2. punktā esot norādīts uz “uzņēmumiem, kas piedalās pārkāpumā”. Tādējādi augstākā robeža 10% apjomā attiecoties uz pārkāpuma izdarītāja — kurš tieši piedalījies pārkāpumā — apgrozījumu un nevis uz tā mātessabiedrības — kura ir solidāri atbildīga — apgrozījumu.

443 Šajā ziņā jānorāda, ka Regulas Nr. 1/2003 23. panta 2. punktā ir noteikts, ka attiecībā uz “katru uzņēmumu un uzņēmumu apvienību, kas piedalās pārkāpumā, soda nauda nepārsniedz 10% no tās [tā] kopējā apgrozījuma iepriekšējā uzņēmējdarbības

gadā [iepriekšējā finanšu gadā]”. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru ar šajā tiesību normā minēto apgrozījumu tiek saprasts attiecīgā uzņēmuma kopējais apgrozījums (skat. šī sprieduma 55. punktā minēto spriedumu lietā *Dalmine/Komisija*, 146. punkts, un šī sprieduma 428. punktā minēto 2007. gada 12. septembra spriedumu lietā *Prym un Prym Consumer/Komisija*, 177. punkts un tajā minētā judikatūra).

444 Tādējādi Regulas Nr. 1/2003 23. panta 2. punktā paredzētā augstākā robeža 10 % apjomā ir jāaprēķina, pamatojoties uz visu sabiedrību, kuras veido ekonomisko vienību, kas rīkojas uzņēmuma statusā EKL 81. panta izpratnē, kumulatīvo apgrozījumu (šī sprieduma 311. punktā minētais Vispārējās tiesas spriedums lietā *HFB u.c./Komisija*, 528. punkts, un 2005. gada 15. jūnija spriedums apvienotajās lietās T-71/03, T-74/03, T-87/03 un T-91/03 *Tokai Carbon u.c./Komisija*, Krājumā nav publicēts, 390. punkts).

445 Šajā gadījumā Komisija ir pierādījusi, ka *TKAG* saistībā ar EKL 81. panta piemērošanu veidoja ekonomisku vienību ar savām meitassabiedrībām, kas minētas apstrīdētā lēmuma 1. pantā (skat. šī sprieduma 100.–149. punktu). Ņemot vērā šī sprieduma 443. un 444. punktā minēto judikatūru, Komisija, aprēķinādama naudas sodus, ko tā piemērojusi apstrīdētā lēmuma 2. pantā, ir pamatoti balstījusies uz mātessabiedrības apgrozījumu, lai noteiktu naudas sodus pietiekami preventīvā apmērā.

446 No tā izriet, ka Komisija, naudas sodiem, kas piemērojami par pārkāpumiem, kurus izdarījušas grupā *ThyssenKrupp* ietilpstošās sabiedrības, nosakot augstāko robežu 10 % apjomā no apgrozījuma, pamatodamās uz *TKAG* apgrozījumu, nav pārkāpusi Regulas Nr. 1/2003 23. panta 2. punktu. Tā kā prasītāji lietās T-144/07, T-147/07, T-148/07, T-149/07, T-150/07 un T-154/07 neapgalvo, ka tiem piemērotais naudas sods pārsniedz robežu 10 % apjomā no minētā apgrozījuma, to iebildumi ir jānoraida.

*Par pamatu, kas attiecas uz samērīguma principa pārkāpumu, aprēķinot naudas sodu galīgo summu*

447 Prasītāji lietās T-144/07, T-148/07, T-149/07, T-150/07 un T-154/07 norāda, ka tiem piemēroto naudas sodu galīgā summa ir nesamērīga.

448 Lai pierādītu samērīguma principa pārkāpumu, prasītāji lietās T-144/07, T-149/07 un T-150/07 uzsver, pirmkārt, pārkāpumu, par kuriem apstrīdētajā lēmumā piemēroti sodi, valsts mēroga raksturu. Otrkārt, prasītāji lietās T-144/07, T-148/07, T-149/07 un T-150/07 norāda, ka naudas sodi, kas piemēroti *ThyssenKrupp* par pārkāpumiem Beļģijā un Luksemburgā, ir pārmērīgi attiecībā pret minēto tirgu lielumu un pareizi neatspoguļo ekonomiskās varas attiecības, kādas pastāv starp uzņēmumiem, kuri piedalījušies pārkāpumos, [un] kas esot bijušas izšķirošas šo pārkāpumu izdarīšanā. Prasītāji lietās T-144/07, T-149/07, T-150/07 un T-154/07 šajā ziņā arī uzsver, ka naudas sodi, kas tiem tika piemēroti par pārkāpumiem Beļģijā un Nīderlandē, atbilst vairākkārtīgam, attiecīgi, *TKLA* un *TKL* apgrozījumam. Treškārt, prasītājs lietā T-144/07 apgalvo, ka saskaņā ar samērīguma principu Komisijai ir pienākums noteikt naudas soda galīgo summu tādējādi, lai tas atspoguļotu visu sadarbības apjomu, kādu sniedzis *TKLA*, un, konkrēti, ņemt vērā amnestijas solījumu, ko izteikusi Beļģijas konkurences iestāde. Prasītājs lietā T-154/07 šajā ziņā arī norāda, ka Komisijai vajadzējis ņemt vērā atbrīvojumu, ko *TKL* saņēmis no Nīderlandes konkurences iestādes.

449 Vispirms ir jāatgādina, ka atbilstoši samērīguma principam Savienības iestāžu tiesību akti nedrīkst pārsniegt to, kas ir atbilstošs un nepieciešams, lai sasniegtu attiecīgā tiesiskā regulējumā noteiktos leģitīmos mērķus, ņemot vērā to, ka, ja ir iespēja izvēlēties starp vairākiem piemērotiem pasākumiem, ir jāizvēlas vismazāk apgrūtināošais



un tā radītie traucējumi nedrīkst būt nesamērīgi ar sasniedzamajiem mērķiem (skat. šī sprieduma 428. punktu).

- 450 No tā izriet, ka naudas sodi nedrīkst būt nesamērīgi ar sasniedzamajiem mērķiem — proti, ar konkurences noteikumu ievērošanu — un ka uzņēmumam par pārkāpumu konkurences jomā piemērotā naudas soda apmēram ir jābūt samērīgam ar pārkāpumu, novērtējot to kopumā un tostarp ņemot vērā tā smagumu (šī sprieduma 428. punktā minētais 2007. gada 12. septembra spriedums lietā *Prym un Prym Consumer/Komisija*, 224. punkts). Turklāt, nosakot naudas sodu apmēru, Komisija var pamatoti ņemt vērā nepieciešamību nodrošināt naudas sodiem pietiekami preventīvu iedarbību (šajā ziņā skat. šī sprieduma 247. punktā minēto spriedumu apvienotajās lietās *Musique Diffusion française u.c./Komisija*, 108. punkts, un Vispārējās tiesas 1998. gada 14. maija spriedumu lietā T-304/94 *Europa Carton/Komisija, Recueil*, II-869. lpp., 89. punkts).
- 451 Jānorāda, pirmkārt, ka aizliegtās vienošanās šajā gadījumā galvenokārt sastāvēja no slepenas norunas starp konkurentiem, lai savstarpēji sadalītu tirgus vai iesaldētu tirgus daļas, savstarpēji sadalot jaunu liftu un/vai eskalatoru pārdošanas un ierīkošanas projektus, un lai nekonkurētu attiecībā uz liftu un eskalatoru apkopi un modernizāciju (izņemot Vāciju, kur aizliegtās vienošanās dalībnieki par apkopi un modernizāciju nav diskutējuši). Šie pārkāpumi jau paša to rakstura dēļ ietilpst smagākajos EKL 81. panta pārkāpumos (apstrīdētā lēmuma 658. apsvērumš).
- 452 Šajā ziņā konkrēto preču tirgus salīdzinoši mazajam apjomam, pieņemot, ka tas ir pierādīts, ir tikai neliela nozīme salīdzinājumā ar citu pārkāpuma smagumu apliecinājošo apstākļu kopumu (šajā ziņā skat. šī sprieduma 185. punktā minēto spriedumu lietā *Roquette Frères/Komisija*, 151. punkts). Tādējādi prasītāju argumenti, ka Komisijas piemērotie naudas sodi esot nesamērīgi saistībā ar attiecīgo tirgu lielumu, ir jānoraida.

453 Otrkārt, saistībā ar naudas sodu samērīgumu attiecībā pret minēto ekonomisko vienību — kuras rīkojas uzņēmumu statusā EKL 81. panta izpratnē — lielumu un ekonomisko varu ir jāatgādina, ka no iepriekš izklāstītajiem apsvērumiem izriet, ka šie naudas sodi nepārsniedz Regulas Nr. 1/2003 23. panta 2. punktā minēto augstāko robežu, kuras mērķis ir novērst to, ka naudas sodi ir nesamērīgi attiecībā pret uzņēmuma nozīmīgumu (šajā ziņā skat. šī sprieduma 247. punktā minēto spriedumu apvienotajās lietās *Musique Diffusion française* u.c./Komisija, 129. punkts, un šī sprieduma 428. punktā minēto 2007. gada 12. septembra spriedumu lietā *Prym* un *Prym Consumer*/Komisija, 229. punkts).

454 Treškārt, atbilstoši pastāvīgajai judikatūrai, aprēķinot naudas sodus, Komisija it īpaši var ņemt vērā ekonomiskās vienības, kura rīkojas uzņēmuma statusā EKL 81. panta izpratnē, lielumu un ekonomisko varu. Tomēr attiecīgais uzņēmums, kurš jāņem vērā šajā lietā, nav katra meitassabiedrība, kas piedalījusies apstrīdētā lēmuma 1. panta 1., 3. un 4. punktā konstatētajos pārkāpumos. Gluži pretēji, no iepriekš izklāstītās analīzes izriet, ka uzņēmumi, kuri izdarījuši apstrīdētā lēmuma 1. panta 1., 3. un 4. punkta ceturtajā ievilkumā minētos pārkāpumus, ir *TKAG* un visas tā meitassabiedrības, kas norādītas minētajās apstrīdētā lēmuma normās (skat. šī sprieduma 100.–149. punktu). Šādos apstākļos prasītāju argumenti, kuros tikai pierādīts nesamērīgums starp Komisijas piemēroto naudas sodu apmēru un minēto meitassabiedrību gūto apgrozījumu — ņemot vērā to mātessabiedrības apgrozījumu —, ir jānoraida.

455 Ceturtkārt, no judikatūras izriet, ka Komisijai, nosakot naudas sodu apmēru atkarībā no konkrētā pārkāpuma smaguma un ilguma, nav jānodrošina, lai gadījumā, ja naudas sodi tiek piemēroti vairākiem uzņēmumiem, kas iesaistīti vienā un tajā pašā pārkāpumā, naudas sodu galīgās summas, kas aprēķinātas attiecīgajiem uzņēmumiem, atspoguļotu visas atšķirības šo uzņēmumu starpā saistībā ar to kopējo apgrozījumu vai to apgrozījumu tirgū, uz kuru attiecas pārkāpums (šajā ziņā skat. šī sprieduma 94. punktā minēto spriedumu apvienotajās lietās *Dansk Rørindustri* u.c./Komisija,

312. punkts, un Vispārējās tiesas 2006. gada 4. jūlija spriedumu lietā T-304/02 *Hoek Loos*/Komisija, Krājums, II-1887. lpp., 84. punkts).

<sup>456</sup> Tādējādi Vispārējā tiesa jau ir uzskatījusi, ka naudas soda galīgā summa *a priori* nav piemērots elements, lai novērtētu iespējamo naudas soda nesamērīgumu atbilstoši aizliegtās vienošanās dalībnieku nozīmīgumam. Proti, minētā galīgā summa, konkrēti, tiek noteikta atbilstoši vairākiem apstākļiem, kas saistīti ar attiecīgā uzņēmuma individuālu rīcību — piemēram, pārkāpuma ilgumu, atbildību pastipriņošu vai mīkstinošu apstākļu esamību un minētā uzņēmuma sadarbības pakāpi —, nevis saistībā ar tā tirgus daļu vai tā apgrozījumu (šī sprieduma 455. punktā minētais spriedums lietā *Hoek Loos*/Komisija, 85. un 86. punkts).

<sup>457</sup> Turklāt no apstrīdētā lēmuma 672., 673., 674., 676., 680. un 686. apsvēruma izriet, ka Komisija, nosakot konkrēto naudas sodu sākumsummu, ir piemērojusi atšķirīgu atbilstoši pret attiecīgajiem uzņēmumiem, lai ņemtu vērā to nozīmīgumu tirgos, uz kuriem attiecas aizliegtās vienošanās. Tādējādi Komisija ir iedalījusi uzņēmumus "vairākās kategorijās atkarībā no apgrozījuma, kas gūts no liftiem un/vai eskalatoriem, tostarp — attiecīgā gadījumā — sniedzot apkopes un modernizācijas pakalpojumus" (apstrīdētā lēmuma 673. apsvērums). Tādējādi prasītāju argumentiem, ka piemērotie naudas sodi pareizi neatspoguļojot ekonomiskās varas attiecības, kādas pastāv starp uzņēmumiem, kuri piedalījušies pārkāpumā, nevar piekrist.

<sup>458</sup> Piektkārt, arī prasītāju lietās T-144/07 un T-154/07 argumenti, ka Komisija neesot ņēmusi vērā visu *ThyssenKrupp* sadarbības apjomu Beļģijā un ka tai esot bijis jāņem vērā valstu konkurences iestāžu tiesību akti, ir jānoraida.

<sup>459</sup> Konkrētāk, ir jāatgādina, ka *TKLA* sadarbību, lai pierādītu pārkāpumu Beļģijā, Komisija ir pienācīgi ņēmusi vērā apstrīdētā lēmuma 769.–774. apsvērumā. No iepriekš

izklāstītajiem apsvērumiem (šī sprieduma 338.–370. punkts) arī izriet, ka Komisija šajā ziņā nav pieļāvusi nevienu acīmredzamu kļūdu vērtējumā. Turklāt no šī sprieduma 156.–190. punkta izriet, ka prasītāji arī nevar atsaukties uz amnestijas solījumiem, ko tie, iespējams, saņēmuši no Beļģijas un Nīderlandes konkurences iestādēm.

460 Ņemot vērā iepriekš izklāstītos apsvērumus, prasītāju lietās T-144/07, T-148/07, T-149/07, T-150/07 un T-154/07 norādītais pamats, kas attiecas uz samērīguma principa pārkāpumu, aprēķinot naudas soda galīgo summu, ir jānoraida.

*Par naudas sodu galīgās summas noteikšanu*

461 Kā izriet no šī sprieduma 303.–323. punkta, ir jāgroza apstrīdētais lēmums tiktāl, cik tāl tajā recidīva dēļ ir noteikts apstrīdētajā lēmumā *ThyssenKrupp* piemēroto naudas sodu pamatsummas palielinājums par 50 %.

462 Tādējādi minēto naudas sodu galīgā summa tiek aprēķināta šādi:

- par pārkāpumu Beļģijā: naudas soda pamatsumma (EUR 57 750 000) tiek samazināta par 20 % par sadarbību saistībā ar 2002. gada paziņojumu par sadarbību — kas rezultātā atbilst summai EUR 46 200 000 apmērā — un tiek samazināta par 1 % par sadarbību ārpus 2002. gada paziņojuma par sadarbību — kas rezultātā atbilst naudas soda galīgajai summai EUR 45 738 000 apmērā;

- par pārkāpumu Vācijā: naudas soda pamatsumma (EUR 252 000 000) tiek samazināta par 1 % par sadarbību ārpus 2002. gada paziņojuma par sadarbību — kas rezultātā atbilst naudas soda galīgajai summai EUR 249 480 000 apmērā;
  
- par pārkāpumu Luksemburgā: naudas soda pamatsumma (EUR 9 000 000) tiek samazināta par 1 % par sadarbību ārpus 2002. gada paziņojuma par sadarbību — kas rezultātā atbilst naudas soda galīgajai summai EUR 8 910 000 apmērā;
  
- par pārkāpumu Nīderlandē: naudas soda pamatsumma (EUR 26 350 000) tiek samazināta par 40 % par sadarbību saistībā ar 2002. gada paziņojumu par sadarbību — kas rezultātā atbilst summai EUR 15 810 000 apmērā — un tiek samazināta par 1 % par sadarbību ārpus 2002. gada paziņojuma par sadarbību — kas rezultātā atbilst naudas soda galīgajai summai EUR 15 651 900 apmērā.

## Par tiesāšanās izdevumiem

<sup>463</sup> Atbilstoši Reglamenta 87. panta 3. punktam, ja lietas dalībniekiem spriedums ir daļēji labvēlīgs un daļēji nelabvēlīgs, Vispārējā tiesa var nolemt, ka tiesāšanās izdevumi ir jāsadala vai ka lietas dalībnieki sedz savus tiesāšanās izdevumus paši. Šajā gadījumā ir jānolemj, ka prasītāji sedz trīs ceturtdaļas no saviem tiesāšanās izdevumiem, kā arī atlīdzina trīs ceturtdaļas no Komisijas tiesāšanās izdevumiem. Komisija sedz vienu ceturtdaļu no saviem tiesāšanās izdevumiem, kā arī atlīdzina vienu ceturtdaļu no prasītāju tiesāšanās izdevumiem.

Ar šādu pamatojumu

VISPĀRĒJĀ TIESA (astotā palāta)

nospriež:

- 1) apvienot lietas T-144/07, T-147/07, T-148/07, T-149/07, T-150/07 un T-154/07 šī sprieduma taisīšanai;
- 2) atcelt Komisijas 2007. gada 21. februāra Lēmuma C(2007) 512, galīgā redakcija, par procedūru saskaņā ar [EKL] 81. pantu (Lieta COMP/E-1/38.823 — Lifti un eskalatori) 2. panta 1. punkta ceturto ievilkumu, 2. panta 2. punkta ceturto ievilkumu, 2. panta 3. punkta ceturto ievilkumu un 2. panta 4. punkta ceturto ievilkumu;
- 3) lietās T-144/07, T-149/07 un T-150/07 naudas soda apmērs, kas Lēmuma C(2007) 512 2. panta 1. punkta ceturtajā ievilkumā *ThyssenKrupp Liften Ascenseurs NV*, *ThyssenKrupp Elevator AG* un *ThyssenKrupp AG* piemērots par pārkāpumu Beļģijā, tiek noteikts EUR 45 738 000 apmērā;
- 4) lietās T-147/07, T-149/07 un T-150/07 naudas soda apmērs, kas Lēmuma C(2007) 512 2. panta 2. punkta ceturtajā ievilkumā *ThyssenKrupp Aufzüge GmbH*, *ThyssenKrupp Fahrtreppen GmbH*, *ThyssenKrupp Elevator* un *ThyssenKrupp* piemērots par pārkāpumu Vācijā, tiek noteikts EUR 249 480 000 apmērā;

- 5) lietās T-148/07, T-149/07 un T-150/07 naudas soda apmērs, kas Lēmuma C(2007) 512 2. panta 3. punkta ceturtajā ievilkumā *ThyssenKrupp Ascenseurs Luxembourg Sàrl*, *ThyssenKrupp Elevator* un *ThyssenKrupp* piemērots par pārkāpumu Luksemburgā, tiek noteikts EUR 8 910 000 apmērā;
  
- 6) lietās T-150/07 un T-154/07 naudas soda apmērs, kas Lēmuma C(2007) 512 2. panta 4. punkta ceturtajā ievilkumā *ThyssenKrupp Liften BV* un *ThyssenKrupp* piemērots par pārkāpumu Nīderlandē, tiek noteikts EUR 15 651 900 apmērā;
  
- 7) pārējā daļā prasības noraidīt;
  
- 8) katrā lietā prasītāji sedz trīs ceturtdaļas no saviem tiesāšanās izdevumiem, kā arī atlīdzina trīs ceturtdaļas no Eiropas Komisijas tiesāšanās izdevumiem. Komisija sedz vienu ceturtdaļu no saviem tiesāšanās izdevumiem, kā arī atlīdzina vienu ceturtdaļu no prasītāju tiesāšanās izdevumiem.

Martins Ribeiro

Wahl

Dittrich

Pasludināts atklātā tiesas sēdē Luksemburgā 2011. gada 13. jūlijā.

[Paraksti]

## Satura rādītājs

Administratīvais process .....	II - 5155
1. Komisijas izmeklēšana .....	II - 5155
Beļģija .....	II - 5155
Vācija .....	II - 5156
Luksemburga .....	II - 5157
Nīderlande .....	II - 5158
2. Paziņojums par iebildumiem .....	II - 5159
3. Apstrīdētais lēmums .....	II - 5159
Tiesvedība un lietas dalībnieku prasījumi .....	II - 5170
Par lietas būtību .....	II - 5172
1. Ievada apsvērumi .....	II - 5172
2. Par prasībām atcelt apstrīdēto lēmumu .....	II - 5174
Par pamatu, kas attiecas uz Komisijas kompetences neesamību .....	II - 5174
Par pirmo daļu, kas attiecas uz EKL 81. panta 1. punkta pārkāpumu, jo attiecīgās aizliegtās vienošanās neietekmējot tirdzniecību starp dalībvalstīm .....	II - 5174
Par otro daļu, kas attiecas uz to, ka ir pārkāpta Regula Nr. 1/2003, paziņojums par sadarbību tīklā un vienlīdzīgas attieksmes un tiesiskās palāvēības aizsardzības principi, jo Komisijai vajadzējis ļaut attiecīgajām valsts iestādēm gādāt par pārkāpumu izmeklēšanu .....	II - 5182



Par pamatu, kas attiecas uz to, ka ir pārkāpti principi, kuri reglamentē saukšanu pie atbildības par EKL 81. panta pārkāpumiem, nevainīguma prezumpcijas princips, sodu individualitātes princips un vienlīdzīgas attieksmes princips, un tiesības uz aizstāvību, kā arī EKL 253. pants, vairojot mātessabiedrības pārkāpumus, kurus izdarušas to meitassabiedrības .....	II - 5188
Ievada apsvērumi .....	II - 5188
Par <i>TKE</i> un <i>TKAG</i> vairošanu apstrīdētā lēmuma 1. pantā konstatētajos pārkāpumos .....	II - 5191
— Par prezumpciju saistībā ar <i>TKAG</i> un <i>TKE</i> atbildību par savu meitassabiedrību rīcību .....	II - 5193
— Par elementiem, ko prasītāji izvirzījuši, lai atspēkotu prezumpciju saistībā ar <i>TKAG</i> un <i>TKE</i> atbildību par savu attiecīgo meitassabiedrību rīcību .....	II - 5198
Par pienākuma norādīt pamatojumu un tiesību uz aizstāvību pārkāpumu .....	II - 5201
Par pieteikumiem par pierādījumu savākšanas pasākumiem .....	II - 5208
3. Par prasībām atcelt vai samazināt piemēroto naudas sodu apmēru .....	II - 5210
Par pamatu, kas attiecas uz principa <i>non bis in idem</i> pārkāpumu .....	II - 5210
Par pamatu, kas attiecas uz 1998. gada pamatnostādņu pārkāpumu, samērīguma principa pārkāpumu, vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpumu un tiesību uz aizstāvību pārkāpumu, nosakot naudas sodu sākumsummu atkarībā no pārkāpumu smaguma .....	II - 5220
Ievada apsvērumi .....	II - 5220
Apstrīdētais lēmums .....	II - 5222
Par iespējamo naudas sodu vispārīgo sākumsummu prettiesiskumu .....	II - 5225
Par iespējamo konkrēto naudas sodu sākumsummu prettiesiskumu .....	II - 5238

Par pamatu, kas attiecas uz 1998. gada pamatnostādņu pārkāpumu, samērīguma principa pārkāpumu, EKL 253. panta pārkāpumu un vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpumu, piemērojot grupas reizināšanas koeficientu, lai, nosakot naudas sodu sākumsummu, ņemtu vērā preventīvo mērķi .....	II - 5248
Par pamatu, kas attiecas uz 1998. gada pamatnostādņu pārkāpumu, samērīguma principa pārkāpumu un tiesību uz aizstāvību pārkāpumu, par 50% palielinot naudas sodu pamatsummu par recidīvu .....	II - 5254
Par pamatu, kas attiecas uz 2002. gada paziņojuma par sadarbību pārkāpumu un tiesiskās palāvības aizsardzības principa pārkāpumu un vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpumu, izvērtējot sadarbību .....	II - 5263
Par 2002. gada paziņojumu par sadarbību .....	II - 5263
Par Komisijas rīcības brīvību un Savienības tiesas kontroli .....	II - 5266
Par <i>ThyssenKrupp</i> sadarbību, lai pierādītu pārkāpumu Beļģijā .....	II - 5269
Par <i>ThyssenKrupp</i> sadarbību, lai pierādītu pārkāpumu Vācijā .....	II - 5278
Par <i>ThyssenKrupp</i> sadarbību, lai pierādītu pārkāpumu Luksemburgā .....	II - 5284
Par pamatu, kas attiecas uz tiesiskās palāvības aizsardzības principa, vienlīdzīgas attieksmes principa, samērīguma principa un labas pārvaldības principa pārkāpumu, nosakot naudas sodu samazinājuma apjomu, kas piešķirts par sadarbību ārpus 2002. gada paziņojuma par sadarbību noteikumiem .....	II - 5292
Par pamatu, kas attiecas uz Regulas Nr. 1/2003 23. panta 2. punkta pārkāpumu ....	II - 5298
Par pamatu, kas attiecas uz samērīguma principa pārkāpumu, aprēķinot naudas sodu galīgo summu .....	II - 5301
Par naudas sodu galīgās summas noteikšanu .....	II - 5305
Par tiesāšanās izdevumiem .....	II - 5306
	II - 5311